

G 3 N T _ 1 N _ C I J F E R 5 / 2 0 1 2

G E N T _ S T A D _ V O O R _ G E N T E N A A R S _ E N _ S T U D E N T E N

**GENT IN CIJFERS 2012:
GENT, STAD VOOR GENTENAARS
ÉN STUDENTEN**

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van het Vlaams Stedenfonds

colofon

v.u. Burgemeester Daniël Termont en Schepen Rudy Coddens
Botermarkt 1, 9000 Gent

Stuurgroep en medewerkers: Els Bauwens, Els Verhasselt, Gert Vandyck, Annuschka Seyssens, Joris van Eeckhoven, Eric Dirikx, Annelies Van Steenberge, John Vermaut
Teksten: Strategie en Coördinatie/ Data-Analyse & GIS i.s.m. SumResearch
Eindredactie: Creatieve Pers, Turnhout
Fotografie: Stad Gent

Grafische vormgeving: Magelaan.be
Druk: Stad Gent
Wettelijk Depot : D/2012/0341/9

meer weten

over de dienstverlening van de stadsdiensten en het stadsbestuur van Gent?
Gentinfo 09/211 10 10 of gentinfo@gent.be
Van maandag tot en met zaterdag, van 8 tot 19 uur

www.gent.be/gentincijfers

Voorwoord	5
Inleiding	6
Deel 1: Student in Gent	8
1 Student in Gent: naar een definitie	9
2 Hoeveel studenten zijn er in Gent?	10
2.1 Verschillende berekeningswijzen	10
2.2 De berekening	10
3 Studentenmonitor op basis van 34 indicatoren	12
3.1 De status van de indicatoren	12
3.2 Resultaten van de nulmeting	14
Deel 2: Gent, studentenstad	34
1 Thematisch exploratief onderzoek	35
2 Huisvesting & maatschappelijke impact	36
2.1 Literatuurstudie	36
2.2 Kwantitatieve en kwalitatieve uitdieping	38
3 Economie/tewerkstelling	48
3.1 Literatuurstudie	48
3.2 Kwantitatieve en kwalitatieve uitdieping	51
4 Cultuur	55
4.1 Literatuurstudie	55
4.2 Kwantitatieve en kwalitatieve uitdieping	57
5 Aanbevelingen	59
5.1 Naar een uniform studentenbestand	59
5.2 Structurele samenwerking met de Gentse hogeronderwijsinstellingen	59
6 Op zoek naar vergelijkbare Europese studentensteden	60
6.1 Smart Cities	60
6.2 Lokaal beleid en strategieën	61
7 Algemene samenvatting	63
Deel I Student in Gent	63
Deel II Gent, studentenstad	64
7 Résumé général	69
Partie I Étudiant à Gand	69
Partie II Gand, ville estudiantine	70
7 General summary	75
Part I Student in Ghent	75
Part II Ghent, student city	76
Bibliografie	82
Bijlage 1 Vergelijkbare Europese steden: cijfers en feiten	86
Bijlage 2 Werking en begrippen hoger onderwijs	92

Gent is een zeer aantrekkelijk stad voor jonge mensen. Onze stad is al enkele jaren de grootste studentenstad van Vlaanderen. De aanwezigheid van de vijf hogeroponderwijsinstellingen met een sterke reputatie speelt hierbij een belangrijke rol.

De essentie van elke stad is de mensen die er verblijven. Een sterk stadsbestuur houdt rekening met alle inwoners. Mensen maken van Gent een bruisende stad, een levendig broeinest van ideeën en culturen.

Een harmonieus evenwicht nastreven tussen de verschillende verwachtingen van alle bewoners van Gent behoort tot onze opdrachten. Hiervoor hebben we de laatste jaren heel wat initiatieven genomen, zo ook om de jeugdige overmoed van de studenten in goede banen te leiden.

De 'studentenambtenaar' bouwt bruggen tussen de Stad Gent, de hogeroponderwijsinstellingen en de studenten; en leidt tot overleg en duidelijke afspraken. In 'Het Huis van de student' kunnen studenten terecht voor vragen over de stad, hun stadsdiensten en de werking. Het studentenoverleg, waarop studenten de bezorgdheden en de noden van de Gentenaars leren kennen en omgekeerd, leidt tot oplossingen die het samenleven een stuk aangenamer maakt. Ook de 'studentenpreventiecoach' draagt een steentje bij tot een beter en leefbaar evenwicht door overleg met de buurtbewoners, wijkagenten en studenten.

We zijn dus absoluut niet blind voor de impact van de toenemende groep van studenten in onze stad. Mobiliteit en huisvesting zijn bijzondere aandachtspunten. Het is bovendien niet gemakkelijk om afspraken te maken omdat de groep elk jaar wijzigt en de afspraken telkens herhaald moeten worden.

Om als stadsbestuur de juiste keuzes te kunnen maken (samen met de hogere onderwijsinstellingen als partners) om ook in de toekomst het samenleven van de Gentenaars en de studenten in evenwicht te houden, hebben we het initiatief genomen om een onderzoek te laten uitvoeren naar enerzijds het profiel van de Gentse student en anderzijds wat zo'n studentenpopulatie betekent voor een stad als Gent.

Het is voor het eerst dat een bundeling van alle gegevens rond studenten in Gent over alle hoger onderwijs instellingen heen, in één document gepubliceerd wordt en een Gentse studentenmonitor wordt opgestart. De monitor en het aanvullend exploratief onderzoek maken de Gentse student zichtbaar in statistieken en cijfers.

Dit onderzoek is een referentiewerk voor de verschillende departementen van de Stad, maar ook voor de hoger onderwijsinstellingen. De aanwezigheid van de student raakt immers vele bevoegdheden van de Stad en hoger onderwijsinstellingen.

Een goed beleid vraagt samenwerking, maar ook een ijkpunt. Voorliggend onderzoek is alvast een eerste aanzet.

Rudy Coddens

Schepen van Onderwijs en Opvoeding

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'R' followed by a horizontal line.

Daniël Termont

Burgemeester

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'D' with a long horizontal tail.

Inleiding

De jongste decennia is de studentenpopulatie in Gent explosief gegroeid. In ruim een kwarteeuw steeg het aantal studenten van bijna 20.000 tot ruim 67.000. Deze groei is enerzijds een gevolg van de verdere democratisering en flexibilisering van het onderwijs, maar anderzijds ook van het imago van Gent als jonge, hippe stad.

Hoe duidelijk de studenten ook aanwezig zijn in de stad, voor de stedelijke statistieken zijn ze echter een onzichtbare populatie. Ze behoren immers niet tot de 'wettelijke bevolking' doordat ze zich hier niet domiciliëren. De studenten zijn gebruikers van de stad, maar komen niet voor in de cijfers. Toch drukken ze met hun grote aantal een duidelijke stempel op het leven in Gent. Ze wonen, consumeren, gaan uit, proeven van het culturele aanbod, gebruiken de Gentse sportfaciliteiten en verplaatsen zich in de stad. Het is duidelijk dat de stedelijke overheid in haar beleid best rekening houdt met deze belangrijke bewonersgroep.

Studenten dragen immers ook bij tot het imago van Gent. Enerzijds bouwen ze mee aan 'de stad van kennis en cultuur', maar anderzijds duiken geregeld ook verhalen op van overlast waarin diezelfde studenten een rol spelen.

Over deze studenten is echter erg weinig geweten. De vragen zijn nochtans legio. Hoeveel studenten zijn er in Gent en wat studeren ze? Hoeveel van hen zitten in Gent op kot en in welke wijken? Hoe groot is de druk van de studentenpopulatie op de sociale draagkracht van die buurten? Welke wijken zijn het meest geschikt voor verdere uitbouw van de studentenpopulatie? Maken de studenten gebruik van voorzieningen? Welke invloed hebben ze op de lokale private woningmarkt? Welke rol speelt de student als consument van de lokale economie? In welke mate neemt hij deel aan het cultuuraanbod of is hij zelf ook cultuurproducent? Hoe verplaatst hij zich naar zijn onderwijsinstelling, zijn kot of thuisadres?

Onnodig te zeggen dat de antwoorden op deze vragen bijzonder nuttige informatie opleveren voor de stedelijke beleidsmakers. Daarom werd onderzoeksbureau SumResearch gevraagd een onderzoek te doen. De Stad Gent wil immers voor het eerst een duidelijk profiel opstellen van de Gentse studenten en een begin maken om de sociale, culturele en economische betekenis van hun aanwezigheid in Gent te achterhalen. Alleen op die manier kan het beleid er later worden op afgestemd.

Het onderzoek bestaat uit twee delen.

Deel I stelt twee onderzoeksvragen: hoeveel studenten zijn er in Gent en wat is hun profiel? Tijdens dit onderzoek zijn drie fasen doorlopen. In de eerste fase zijn de beschikbare databanken geanalyseerd. Het gaat hier om twee soorten administratieve bronnen: de databanken van de instellingen voor hoger onderwijs en de Databank Hoger Onderwijs (DHO) enerzijds en drie surveys anderzijds, namelijk De Studentenmonitor Vlaanderen 2009, De Studentenbarometer 2009-2010 en De Kottenquête 2010 van Kot@Gent.

Op basis van de gegevens uit deze databronnen is een voorlopig profiel opgesteld van de Gentse student. In een tweede fase is een coherente indicatorenkorf opgemaakt met het oog op het samenstellen van een studentenmonitor in een derde fase.

De gebruikte databanken in overzicht

De databanken van de instellingen hoger onderwijs bevatten gegevens die zijn opgevraagd bij (her)inschrijving van de studenten. Ze hebben als operationeel doel het beheer van inschrijvingen in het hoger onderwijs en bevatten gepersonaliseerde gegevens zoals rijksregistergegevens, eventueel aangevuld met kotadres, hoofdvervoerwijze in en naar Gent, gezinssituatie, enz.

De Databank Hoger Onderwijs (DHO) van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenonderwijs en Studietoelagen is een real time database waarin de onderwijsinstellingen zelf hun inschrijvingen registreren met het oog op hun financiering.

De Studentenmonitor Vlaanderen 2009 is een eenmalige bevraging die kadert in een grootschalig Europees project met als titel 'Eurostudent'. Het project wil vergelijkbare socio-economische data verzamelen over studenten in het Europees hoger onderwijs. De gegevens zijn verkregen via online bevraging van de Vlaamse studenten hoger onderwijs. Bijna een derde van de studenten heeft de volledige vragenlijst ingevuld. De resultaten van het onderzoek zijn enkel geleverd op het niveau van Vlaanderen. Ook al gelden de resultaten voor geheel Vlaanderen, toch bevat deze monitor waardevolle informatie die anders moeilijk te verkrijgen is.

De Vakgroep Sociologie van UGent maakt al enkele jaren een studentenbarometer op door middel van een webenquête. De barometer is een waardevol instrument, maar heeft als voornaamste beperking voor dit onderzoek dat enkel de studenten aan de UGent zijn bevraged. Doctoraatsstudenten en internationale studenten via uitwisselingsprogramma's en hogeschoolstudenten zijn niet bevraged.

De Kottenquête 2010 van Kot@Gent ten slotte is een online enquête over de studentenhuysvesting verspreid onder de Gentse studentenpopulatie, die verloopt in samenwerking tussen Kot@Gent en de hogeronderwijsinstellingen. Het voordeel is dat de doelgroep van de bevraging de volledige Gentse studentenpopulatie omvat. Nadeel is dat de respons vooral van de universiteitsstudenten en – logischerwijs – van kotstudenten (70%) kwam.

Deel II van de studie gaat dieper in op de economische, culturele en maatschappelijke betekenis van de groeiende studentenpopulatie in Gent. Drie thema's staan daarbij centraal: studentenhuysvesting, economie/tewerkstelling en cultuur.

Per thema is vertrokken van een algemeen literatuuronderzoek. Om te peilen naar de typisch Gentse situatie volgen nadien specifiek kwantitatief onderzoek op basis van bestaande bronnen en kwalitatief onderzoek aan de hand van interviews met betrokkenen. Deze exploratieve onderzoeksmethode heeft als doel een algemeen onderzoekskader naar voor te schuiven.

Aansluitend op de invulling van de studentenmonitor alsook de thematische verdiepingen worden aanbevelingen voor dataregistratie geformuleerd.

Het onderzoek sluit af met een hoofdstuk waarin op zoek wordt gegaan naar vergelijkbare Europese studentensteden. De gegevens die voortkomen uit dit referentiekader kunnen inspirerend en ondersteunend werken voor het toekomstige beleid van Gent als studentenstad.

1 Student in Gent

1 Student in Gent: naar een definitie

Een eerste vraag waarop het onderzoek een antwoord moet geven is: welke studenten van welke scholen komen in aanmerking voor het onderzoek? In Gent gaat het om vijf instellingen voor hoger onderwijs met vestigingen in de stad, met name de Universiteit Gent (UGent), de Hogeschool Gent (HOGent), de Arteveldehogeschool (Artevelde HS), de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (KAHO Sint-Lieven) en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst (W&K).

De campussen van de Universiteit Gent liggen verspreid over de hele stad. De Faculteit Diergeneeskunde is gelegen in Merelbeke en het wetenschapspark Green bridge in Oostende. De Hogeschool Gent heeft naast meerdere campussen in Gent ook nog een campus in Melle en in Aalst. De vestigingen van de Arteveldehogeschool bevinden zich allemaal op Gents grondgebied. De Katholieke Hogeschool Sint-Lieven heeft haar centrale administratie en haar Technologicampus in Gent. De school beschikt nog over twee andere campussen in Sint-Niklaas en Aalst.

De Hogeschool voor Wetenschap en Kunst heeft twee campussen in Gent: Sint-Lucas Architectuur Gent en Sint-Lucas Beeldende Kunsten. Het is de enige instelling wiens hoofdzetel niet in Gent is gevestigd.

Dit onderzoek baseert zich uitsluitend op studenten die zijn ingeschreven voor een opleiding aan één of meerdere campussen op het Gentse grondgebied en de campussen in Melle en Merelbeke. Onderstaande figuur geeft een beeld van de spreiding van de campussen van de vijf instellingen voor hoger onderwijs op het Gentse grondgebied.

Figuur 1: Campussen hoger onderwijs in Gent

2 Hoeveel studenten zijn er in Gent?

2.1 Verschillende berekeningswijzen

Er zijn verschillende manieren om het aantal Gentse studenten te berekenen. Drie criteria komen in aanmerking: het aantal ‘koppen’, het aantal inschrijvingen en het aantal te volgen studiepunten.

2.1.1 In termen van ‘koppen’

Het nadeel van een benadering op basis van ‘koppen’ is het feit dat geen onderscheid wordt gemaakt naar het type van student. Een doctoraatsstudent en generatiestudent¹ bijvoorbeeld behoren tot dezelfde populatie, maar hebben een zeer verschillend profiel. Bovendien kunnen studenten zich al inschrijven voor een minimum van drie studiepunten. Daartegenover staan dan weer studenten met een opleidingsprogramma dat ruim de 60 studiepunten overschrijdt. De vraag is in hoeverre sommige studenten ‘deel uitmaken’ van de studentenpopulatie.

2.1.2 In termen van aantal inschrijvingen

Het nadeel hierbij is dat studenten zich voor meerdere opleidingen kunnen inschrijven, zowel binnen dezelfde onderwijsinstelling als aan meerdere onderwijsinstellingen. Zo zijn bijvoorbeeld bijna alle studenten uit het opleidingstype ‘Academische graad van doctor’ ingeschreven voor de ‘Doctoraatsopleiding’.

2.1.3 In termen van studiepunten

Het studentenaantal uitdrukken kan ook in voltijds equivalenten (VTE). Hun aantal is dan herleid naar een equivalent van 60 studiepunten. Het grootste nadeel hierbij is dat doctoraatsstudenten slechts zelden studiepunten te volgen hebben. Zij vallen met deze berekening dus grotendeels buiten de studentenpopulatie.

2.2 De berekening

Tabel 1 geeft een overzicht van de verschillende studentenaantallen (inclusief en exclusief uitschrijvingen) naargelang de berekeningswijze. Gent telde tijdens het academiejaar 2010-2011 66.714 studenten hoger onderwijs. Hiervan schreven zich 2.361 studenten – een goede drie procent – uit in de loop van het academiejaar.

Een berekening op basis van het aantal studiepunten resulteert in een veel lager percentage uitschrijvingen. Reden hiervan is dat sommige studenten zich hebben ingeschreven, maar nooit een curriculum hebben samengesteld. Ook deze studenten komen voor in de datasets van de Databank Hoger Onderwijs (DHO). Het aantal inschrijvingen ligt met 75.314 aanzienlijk hoger dan het aantal studenten, omdat studenten zich voor meer dan één opleiding kunnen inschrijven.

De berekening op basis van voltijds equivalenten resulteert in een aanzienlijk lager cijfer dan het aantal fysieke studenten die zijn ingeschreven. De doctoraatsstudenten – voor het betreffende academiejaar 3.813 inschrijvingen – hebben doorgaans geen studiepunten te volgen en zijn dus amper in dit aantal vervat².

1 Student die zich voor de eerst inschrijft met een diplomacontract voor een bachelor opleiding in het Vlaamse hoger onderwijs.

2 Het aantal inschrijvingen (exclusief uitschrijvingen) ‘Academische graad van doctor’ bedraagt 3.813, het aantal inschrijvingen (exclusief uitschrijvingen) ‘Doctoraatsopleiding’ bedraagt 3.246 (Databank Hoger Onderwijs 15.12.2011). Het volgen van een doctoraatsopleiding is tot op vandaag geen voorwaarde maar een hulp voor het behalen van het doctoraat. Sommige faculteiten van de Universiteit Gent stellen het slagen in de doctoraatsopleiding als voorwaarde voor de toelating tot verdediging van het proefschrift, andere faculteiten niet. De academische graad van doctoraat wordt nog steeds verkregen indien een student met goed gevolg een doctoraat op proefschrift heeft verdedigd.

In het huidige onderzoeksrapport is ervoor gekozen de studentenpopulatie te benaderen in termen van 'aantal koppen'. Dit heeft in vergelijking met een berekening op basis van het aantal inschrijvingen het voordeel dat een student die zich voor meerdere opleiding inschrijft slechts één keer meetelt. Het nadeel is dat doctoraatsstudenten en generatiestudenten tot dezelfde populatie behoren, terwijl ze een verschillend profiel hebben.

Afhankelijk van het onderwerp van de meting, zijn de uitschrijvingen soms weggefilterd.

Tabel 1: Omvang studentenpopulatie, 2010-2011

	STUDENTEN	INSCHRIJVINGEN	STUDIEPUNTEN	VTE STUDENTEN
Excl uitschrijvingen	64.353	71.422	3.597.221	59.954
Incl uitschrijvingen	66.714	75.314	3.663.988	61.066
Percentage uitschrijvingen	3,5%	5,2%	1,8%	1,8%

Bron: DHO 15.12.2011

Voor het huidige studentenaantal wordt in zekere mate rekening gehouden met internationale studentenmobiliteit. Studenten kunnen immers via uitwisselingsprogramma's studiepunten volgen aan een niet-Belgische onderwijsinstelling. Omgekeerd volgen elk academiejaar honderden studenten via een uitwisselingsprogramma een opleiding aan een Gentse onderwijsinstelling. Internationale studenten die binnen hun opleiding een aantal vakken in Gent volgen, blijven ingeschreven in hun thuisuniversiteit en zijn dus niet geregistreerd in DHO. Dat zou een vertekend beeld kunnen geven van het totaal aantal studenten, maar zoals verder in het onderzoek is aangetoond, zijn uitgaande inkomende studentenmobiliteit van eenzelfde grootorde.

De beste bron voor studentenaantallen is de Databank Hoger Onderwijs (DHO) van het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenonderwijs en Studietoelagen. Deze publiceert gegevens op verschillende momenten van het academiejaar. Om een correct beeld te hebben van de studentenaantallen baseert men zich best op het bestand van 15 december volgend op het academiejaar. Op dat ogenblik heeft men een volledig zicht op het aantal inschrijvingen per student en niet enkel op het aantal inschrijvingen in totaal. Een student kan zich immers gedurende het hele academiejaar in- en uitschrijven. De databank op 15 december geeft de correcte balans van het aantal studenten, alsook een correct beeld van de behaalde diploma's.

Gevolg van het gebruik van de Databank Hoger Onderwijs is dat een correct beeld van het aantal studenten pas verkregen wordt in de loop van het volgende academiejaar. Op het huidige academiejaar is er geen zicht. Bij de start van het nieuwe academiejaar verschijnen er wel cijfers in de pers, maar die vermelden het aantal inschrijvingen en niet het aantal studenten. Een toename van aantal inschrijvingen met 5% betekent niet noodzakelijk een toename van 5% studenten.

3 Studentenmonitor op basis van 34 indicatoren

Stad Gent wil voor het eerst een duidelijk profiel opstellen van de Gentse studenten. Het instrument hiervoor is een studentenmonitor met 34 indicatoren. Deze zijn geselecteerd op basis van hun relevantie voor het lokale beleid en niet op basis van hun beschikbaarheid. De indicatoren zijn verdeeld over zeven thema's: studentenaantal, demografische indicatoren, onderwijssituatie, sociaal-economische indicatoren, huisvesting, geld- en tijdsbesteding en mobiliteit. Deze indicatoren mogen niet als individuele, losstaande indicatoren gelezen worden. Het is hun onderlinge relatie die centraal staat. De relevantie van de individuele indicatoren is in bepaalde gevallen dan ook gebonden aan de aanwezigheid van andere indicatoren.

3.1 De status van de indicatoren

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de status van de indicatoren en de databron. Bepaalde indicatoren zijn niet of slechts gedeeltelijk ingevuld. Dit heeft te maken met het ontbreken van databronnen voor bepaalde indicatoren of de geringe kwaliteit van de databronnen waardoor is geopteerd om ze niet te gebruiken.

Tabel 2: Overzicht en beschikbaarheid van de indicatoren

NR.	INDICATOR	BRON
STUDENTENAANTALLEN		
1	Aantal studenten die in Gent studeren (incl. en excl. uitschrijvingen)	DHO ³
2	Verhouding van het aantal studenten ten aanzien van het aantal inwoners in Gent	DHO
DEMOGRAFISCHE INDICATOREN		
3	Verdeling van studentenpopulatie naar leeftijdscategorie (-21, 21-23, 24-28 en 28+)	DHO
4	Verdeling van de studentenpopulatie naar domicileeladres	DHO
5	Aantal studenten met een domicilie in Gent (naar niet-internationale en internationale studenten)	DHO en survey
6	Aandeel van de studenten met een niet-Belgische nationaliteit, onderverdeeld naar reden van verblijf in België	DHO en survey
ONDERWIJSSITUATIE		
7	Verdeling van de inschrijvingen naar onderwijsinstelling	DHO
8	Verdeling van de opleidingstypes naar onderwijsinstelling	DHO
9	Verdeling van het soort contract naar onderwijsinstelling	DHO
10	Verdeling van de inschrijvingen naar studiegebied	DHO
11	Verhouding van de generatiestudenten ten aanzien van het totaal aantal studenten	DHO
12	Verhouding van de uitstroom ten aanzien van het totaal aantal studenten	DHO
13	Verdeling van de studenten naar studieduur in Gent	DHO
14	Saldo en aantal uitwisselingsstudenten (naar inkomende en uitgaande studenten)	HOI ⁴ en Epos vzw

3 DHO: Departement Hoger Onderwijs

4 HOI: Hoger onderwijsinstellingen

SOCIAAL-ECONOMISCHE INDICATOREN

15	Verdeling van het type diploma secundair onderwijs van de studenten en naar het type opleiding hoger onderwijs	Survey
16	Aandeel van de allochtone studenten en studenten nieuwkomers ten aanzien van het totaal aantal studenten met de Belgische nationaliteit	Survey
17	Aantal en verdeling van de studenten met een gezinslast naar opleidingstype	Survey
18	Aantal en verdeling van de werkstudenten naar opleidingstype	DHO
19	Aantal en verdeling van de beursstudenten naar opleidingstype	DHO
20	Aantal en aandeel van de studenten dat een beroep doet op een leefloon van het OCMW ten aanzien van het totaal aantal studenten	OCMW/ HOI

HUISVESTING

21	Aantal en aandeel van de kotstudenten in Gent ten aanzien van het totaal aantal studenten, onderverdeeld naar woningtype	HOI
22	Verhouding van het aantal kotstudenten ten aanzien van het aantal inwoners op wijkniveau	HOI en Stad Gent
23	Gemiddelde huurprijs van een studentenverblijf, onderverdeeld naar woningtype	Survey
24	Aantal en aandeel van de studenten gedomicilieerd in Gent zonder tweede verblijfplaats ten aanzien van het totaal aantal studenten in Gent	Administratief

GELD- EN TIJDSBESTEDING

25	Gemiddeld maandelijks bedrag besteed in Gent	Survey
26	De verdeling van het gemiddeld maandelijks bedrag besteed in Gent naar kotstudent/pendelstudent/domicilie in Gent	Survey
27	De verdeling van het gemiddeld maandelijks bedrag besteed in Gent naar bestedingsposten	Survey
28	Aantal en aandeel van de studenten dat in Gent actief is als jobstudent ten aanzien van het totaal aantal studenten	Survey
29	Gemiddeld maandelijks gewerkte uren in Gent door een student die in Gent actief is als jobstudent	Survey
30	Gemiddelde maandelijks tijdsbesteding in uren naar bestedingsposten	Survey

MOBILITEIT

31	Verdeling van de studenten naar voornaamste transportmodus van en naar Gent, onderverdeeld naar kot- en pendelstudenten	Survey
32	Verdeling van de studenten naar voornaamste transportmodus in Gent, onderverdeeld naar kot- en pendelstudenten	Survey
33	Aantal en aandeel van de kotstudenten die beschikken over een eigen wagen voor verplaatsingen in Gent naar parkeergedrag	Survey
34	Verdeling van de kotstudenten die beschikken over een eigen wagen voor verplaatsingen in Gent naar parkeergedrag	Survey

Partieel ingevuld

Niet ingevuld

Ingevuld

DHO Databank Hoger Onderwijs

HOI Hoger onderwijsinstellingen Gent

3.2 Resultaten van de nulmeting

De indicatorenset is voor een eerste keer toegepast op de studentenpopulatie van het academiejaar 2010-2011. Bij sommige indicatoren is het slechts een kwestie van correcte cijfers invullen. Andere indicatoren zijn bij gebrek aan (kwalitatieve) databronnen niet ingevuld.

De resultaten van deze nulmeting zijn kort beschreven aan de hand van de indicatoren. Per indicator is vermeld waarom hij is opgenomen. Het resultaat van deze eerste meting is een eerste concreet profiel van de Gentse student.

3.2.1 Studentenaantallen

Indicator 1: Aantal studenten dat in Gent studeert (inclusief en exclusief uitschrijvingen)

In eerste instantie wil het lokale bestuur weten hoeveel studenten er in de stad zijn. De indicator omvat alle studenten die zijn ingeschreven voor één of meerdere opleidingen, ongeacht het type contract, de opleiding, het aantal studiepunten of het statuut. In die zin dient de indicator als basis voor veel andere indicatoren. Er is wel een onderscheid gemaakt tussen het aantal studenten inclusief en exclusief uitschrijvingen.

Tabel 3: Indicator 1: Aantal studenten dat in Gent studeert (inclusief en exclusief uitschrijvingen)

2010-2011	AANTAL STUDENTEN
Exclusief uitschrijvingen	64.353
Inclusief uitschrijvingen	66.714

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Van de 66.714 studenten die zich gedurende het academiejaar 2010-2011 hebben ingeschreven, hebben er effectief 64.353 het academiejaar uitgedaan. 2.361 studenten hebben zich gedurende het academiejaar uitgeschreven.

Indicator 2: Verhouding van het aantal studenten ten aanzien van het aantal inwoners in Gent

Gent telt anno 2011 een kleine 250.000 inwoners en de bevolking groeit al enkele jaren aan. Anno 2011 zijn er in Gent 64.353 studenten (exclusief uitschrijvingen). Ook dit aantal stijgt al enkele decennia. Indicator 2 peilt naar de verhouding tussen het aantal studenten en het totale aantal inwoners in Gent. De gegevens zijn belangrijk voor het lokale beleid om de leefbaarheid van de wijken in de stad in de gaten te houden.

Tabel 4: Indicator 2: Verhouding van het aantal studenten ten aanzien van het aantal inwoners in Gent

Aantal inwoners	247.262
Aantal studenten (indicator 1 – exclusief uitschrijvingen)	64.353
Aantal studenten per 1000 inwoners	260
Aantal studenten (indicator 1 – exclusief uitschrijvingen) met een domicilie buiten Gent	56.061
Aantal studenten per 1000 inwoners	227

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011) & Gent in Cijfers (31.12.2011)

Per 1.000 inwoners zijn er in Gent dus 260 studenten. Rekening houdend met het aantal studenten dat in Gent studeert en er ook een domicilie heeft, is de verhouding 227 op 1.000.

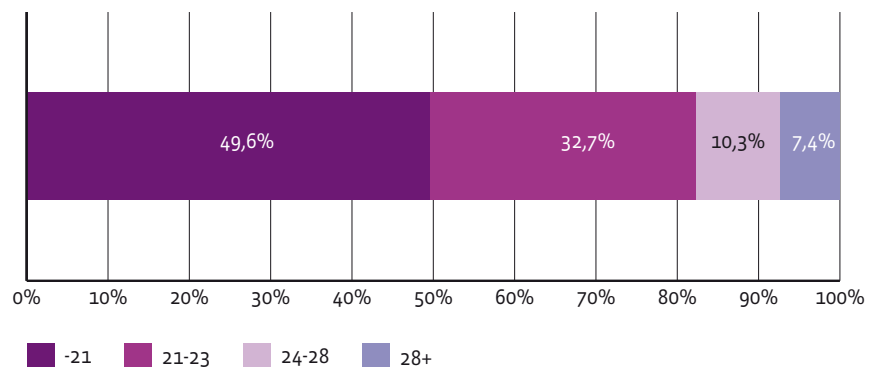
3.2.2 Demografische indicatoren

Indicator 3: Verdeling van de studentenpopulatie naar leeftijdscategorie (-21, 21-23, 24-28, +28)

Indicator 3 deelt de studentenpopulatie in volgens leeftijdscategorieën. Die zijn beleidsrelevanter en maken het mogelijk om eventuele veranderingen in onderlinge verhoudingen te detecteren. De categorie jonger dan 21 jaar vertegenwoordigt bijna de helft van de studenten. Uit deze groep kunnen echter nog veel studenten wegvallen. De 21- tot 23-jarigen vertegenwoordigen een derde van de studenten. De meesten behalen in deze leeftijdscategorie hun diploma. De groep van 24 tot 28 jaar is de leeftijdscategorie waarin de meeste afgestudeerden toetreden tot de arbeidsmarkt. Zij vertegenwoordigen samen 10 procent van de studenten. Ten slotte is er nog de categorie ouder dan 28 jaar, de leeftijd waarrond de meeste jongeren de stap zetten naar een definitieve woonplaats. Zij maken 7,4% uit van de studentenbevolking.

Figuur 2: Indicator 3: verdeling van de studentenpopulatie naar leeftijdscategorie (-21, 21-23, 24-28, 28+)

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Indicator 4: Verdeling van de studentenpopulatie naar domicilieadres

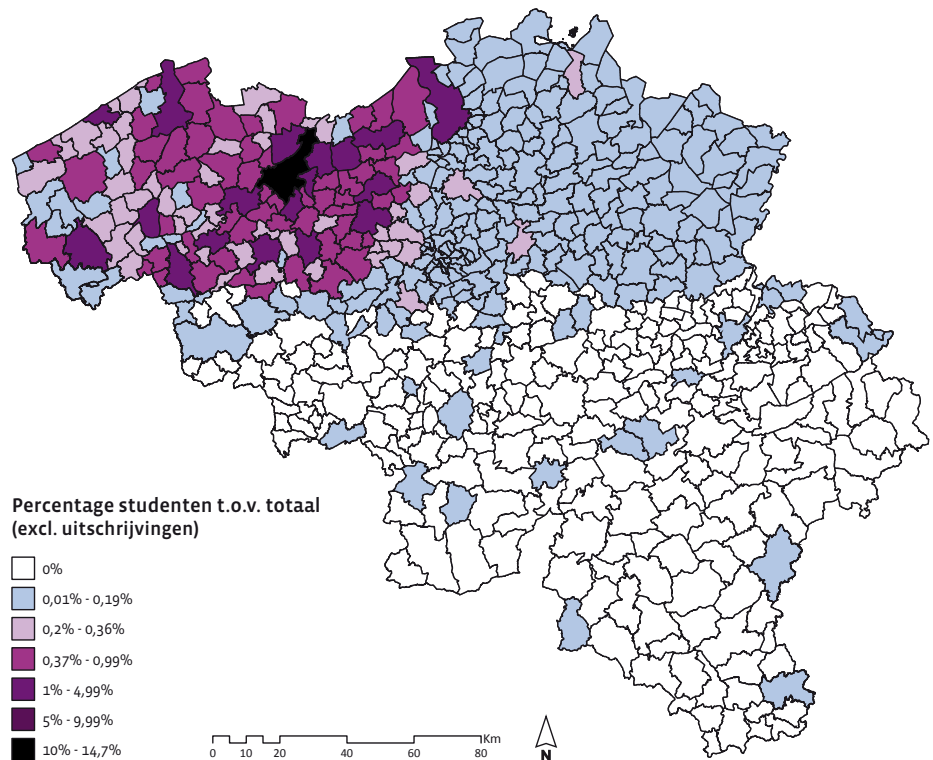
Gent oefent als onderwijsstad een grote aantrekkingskracht uit op jongeren. Vanuit heel Vlaanderen en zelfs uit Nederland komen jonge mensen in Gent studeren. Om een idee te krijgen van het Gentse hinterland hoger onderwijs is gekeken naar de domiciliiegemeentes van de studenten. De indeling gebeurt op basis van de provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Enkel de provincie Oost-Vlaanderen is bijkomend onderverdeeld in arrondissementen en voor het arrondissement Gent wordt Gent er extra uitgelicht. Het zijn vooral de veranderingen in verhoudingen tussen de categorieën die iets leren over de aantrekkingskracht van Gent over de provinciegrenzen heen.

Tabel 5: Indicator 4: Verdeling van de studentenpopulatie naar domicilieadres

BELGIË	
Provincie Oost-Vlaanderen	54,74
Provincie West-Vlaanderen	26,50
Provincie Antwerpen	5,87
Provincie Vlaams-Brabant	5,24
Provincie Limburg	1,47
Provincie Henegouwen	0,03
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,48
Provincie Waals-Brabant	0,03
Provincie Luik	0,01
Provincie Luxemburg	0,01
Provincie Namen	0,01
Ongekend	5,60
Totaal	100
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN	
Arrondissement Gent	27,79
Arrondissement Aalst	7,64
Arrondissement Dendermonde	6,28
Arrondissement Sint-Niklaas	5,75
Arrondissement Oudenaarde	4,63
Arrondissement Eeklo	2,65
Totaal	54,74
ARRONDISSEMENT GENT	
Arrondissement Gent (excl. Gent)	13,92
Gemeente Gent	13,88
Totaal	27,79

Bron: Databank Hoger Onderwijs (30.06.2011)

Figuur 3: Verdeling studenten naar domiciliiegemeente (%) (exclusief uitschrijvingen), 2010-2011

Bron: Eigen verwerking (Stad Gent) op basis van Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Van de studenten met een domicilie in België is 81,2% gedomicilieerd in West- of Oost-Vlaanderen. De Franstalige gemeenten zijn amper vertegenwoordigd. 13,9% van de studenten heeft een domicilie in Gent zelf.

Indicator 5: Aantal studenten met een domicilie in Gent (naar niet-internationale en internationale studenten)

Voor het lokale beleid is het noodzakelijk te weten hoeveel van de studenten Gentenaar zijn. Indicator 4 is op dat vlak ontoereikend. Er zijn immers veel internationale studenten die tijdelijk in Gent studeren en die een domicilie in Gent nemen. Het lokale beleid wil echter weten welke studenten uit Gent zelf komen. Om deze groep te berekenen is uitgegaan van de omschrijving van de kansengroepen in de VLOR-lijst⁵. Een internationale student is iemand met een niet-Belgische nationaliteit die tijdelijk in België verblijft omwille van studieredenen of in het kader van het beroep van de ouders. Deze groep verblijft dus tijdelijk in Gent. Voor het lokale beleid zijn zij geen 'Gentenaars', ook al volgen ze een volledige opleiding en kunnen ze hier dikwijls meerdere jaren verblijven. Daarom zijn voor de vijfde indicator de niet-Belgische studenten met een domicilie in Gent onderverdeeld naar internationale en niet-internationale studenten.

In die zin is indicator 5 een verfijning van één categorie uit Indicator 4.

⁵ De VLOR is de strategische adviesraad van de Vlaamse Regering (beleidsdomein onderwijs en vorming). De VLOR heeft in 2009 een 'Handleiding registratie van kansengroepen' opgesteld. De handleiding bestaat in se uit een vragenlijst die door de onderwijsinstellingen aan de student kan worden voorgelegd. De VLOR onderscheid volgende kansengroepen: studenten met functiebeperking, werkstudenten, beursstudenten, allochtone studenten, nieuwkomers, internationale studenten, anderstalige studenten, studenten uit een kortgeschoold milieu, studenten met een niet-traditionele vooropleiding, herintreders, studenten met gezinslast.

Tabel 6: Indicator 5: Aantal studenten met een domicilie in Gent (naar niet-internationale en internationale studenten)

STUDENTEN MET EEN DOMICILIE IN GENT	8.292
Belgen	6.846
Niet-Belgen	1.446
Verhouding	17%

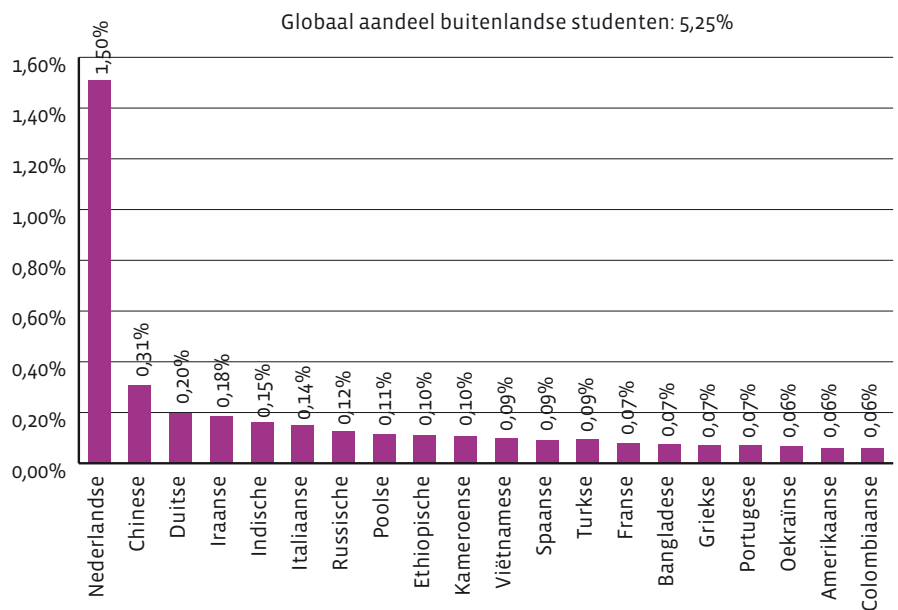
Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

8.292 studenten hebben een domicilie in Gent. Zeventien procent van hen heeft niet de Belgische nationaliteit. De indicator maakt een verdere verdeling van de niet-Belgische studenten naar internationale en niet-internationale studenten. De internationale studenten zijn studenten met een andere nationaliteit die tijdelijk in Gent wonen omwille van het beroep van de ouders of omwille van de onderwijsinstelling zelf. Deze categorie is een VLOR-kansengroep. Bij gebrek aan concrete cijfers is indicator 5 slechts gedeeltelijk ingevuld.

Indicator 6: Aandeel van de studenten met een niet-Belgische nationaliteit, onderverdeeld naar reden van verblijf in België

Figuur 4: Indicator 6: Aandeel van de studenten met een niet-Belgische nationaliteit, onderverdeeld naar reden van verblijf in België

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

In navolging van indicator 5 is voor de studenten met een niet-Belgische nationaliteit geen rekening gehouden met domiciliegemeente of verblijfplaats. Enkel de twintig meest voorkomende nationaliteiten zijn geselecteerd. In het academiejaar 2010-2011 studeerden er immers meer dan honderd niet-Belgische nationaliteiten in Gent.

Alleen de studenten die hier voor een lange periode wonen en in principe een volledige opleiding volgen, maken deel uit van de studie. Studenten die hier via een uitwisselingsprogramma een korte tijd verblijven, blijven buiten beschouwing. De niet-Belgische studenten zijn verder opgedeeld in internationale studenten en niet-internationale studenten. De internationale studenten zijn dan weer opgedeeld in studenten die in België verblijven omwille van studieredenen en studenten die in het kader van het beroep van hun ouders in België verblijven. In die zin volgt de indicator het aandeel studenten met een niet-Belgische nationaliteit dat in Gent studeert en

meer specifiek het aandeel onder hen dat hier specifiek voor de onderwijsinstelling zelf verblijft. Enkel de twintig meest voorkomende nationaliteiten zijn weerhouden. Daarom moet de indicator altijd samengaan met een percentage van het aantal niet-Belgische studenten ten opzichte van het totaal aantal studenten. Indicator 6 is dus een verfijning van Indicator 1.

Omdat de internationale studenten (VLOR-kansengroep) niet apart in de indicator kunnen worden ingevuld, is verdere interpretatie van de cijfers niet mogelijk. Voor de aanwezigheid van de Nederlandse en Chinese studenten is dit nochtans noodzakelijk.

De Nederlanders vertegenwoordigen bijna 30% van de internationale studenten. Een derde van de Nederlandse inschrijvingen valt binnen het studiegebied dierengeneeskunde.

Opvallend is ook het hoge aantal Chinese studenten in Gent, ook al is het van een andere grootorde dan de Nederlanders. Zij zijn hier in de eerste plaats om te doctoreren. Toch volgt 28% onder hen een masteropleiding in Gent. De Nederlanders volgens dan weer in grote mate bacheloropleidingen. Het hoge aandeel Chinese studenten is gerelateerd aan het China Platform. Dit Platform ondersteunt samenwerking vanuit onder meer UGent op het vlak van onderwijs en opvoeding.⁶

5,2% van de studenten in Gent heeft een andere nationaliteit. Op het Gentse niveau ligt het percentage niet-Belgen op 21%. Dit doet vermoeden dat veel studenten zich in Gent domiciliëren omwille van de onderwijsinstelling zelf. Er is geen reden om aan te nemen dat de (reeds lang) aanwezige niet-Belgische bevolking, gedomicilieerd in Gent massaler aan het hoger onderwijs zou deelnemen dan de (reeds lang) aanwezige Belgische bevolking.

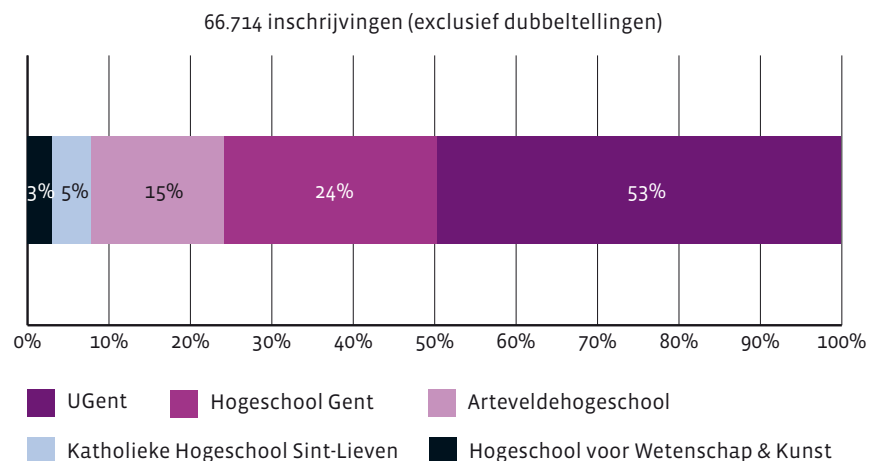
3.2.3 Onderwijssituatie

Het onderlinge gewicht van de verschillende instellingen in het Gentse hoger onderwijs is belangrijk voor het lokale beleid. Hierbij is gewerkt met het aantal inschrijvingen en niet met het aantal studenten. De dubbele inschrijvingen zijn er niet uitgefilterd. Ze zijn immers niet evenredig verdeeld over de instellingen, want vooral de doctoraatsstudenten zijn ingeschreven voor meerdere opleidingen. Ook de verdeling van de verschillende opleidingstypes en het soort contract zijn bekeken per instelling.

Indicator 7: Verdeling van de inschrijvingen naar onderwijsinstelling

Figuur 5: Indicator 7: Verdeling van de inschrijvingen naar onderwijsinstelling

Bron: Databank Hoger Onderwijs, (15.12.2011)

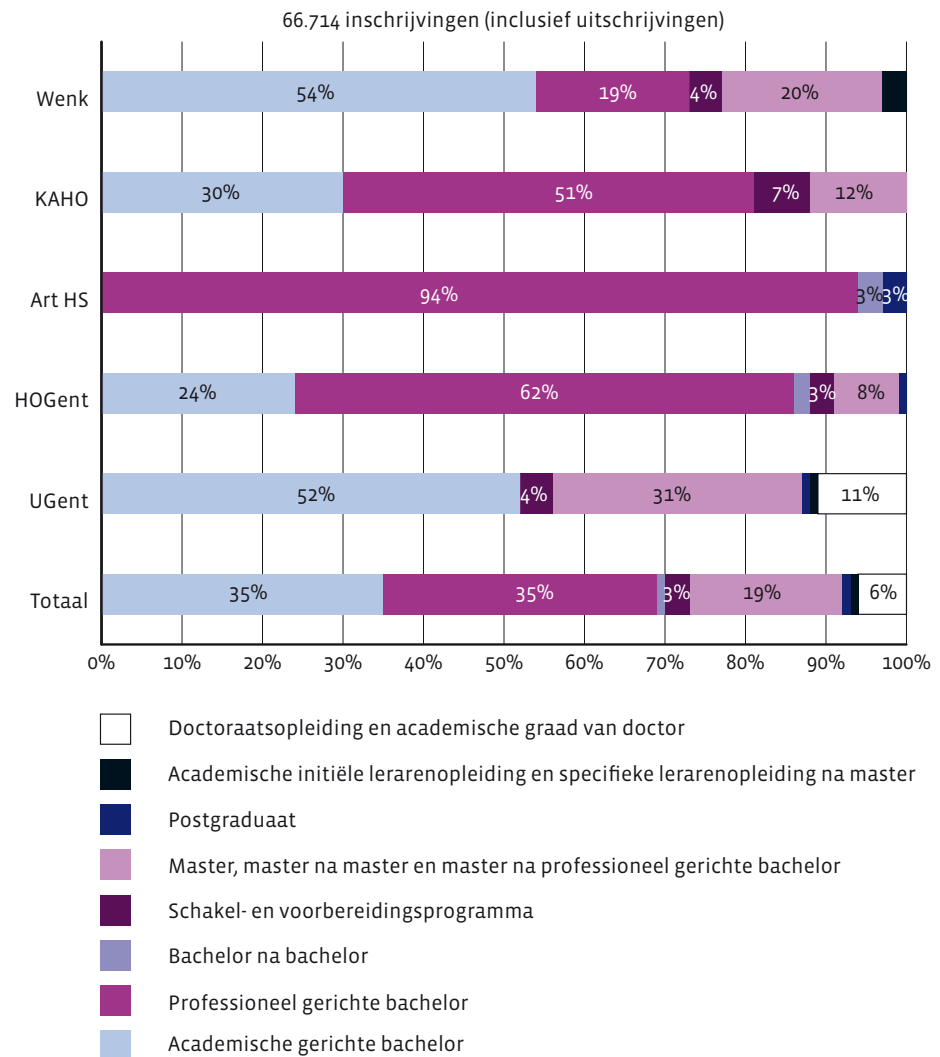
⁶ Voor meer informatie zie: <http://www.ugent.be/nl/onderwijs/internationalisering/china>

De helft van de inschrijvingen geldt voor opleidingen aan de Universiteit Gent. De Hogeschool Gent en de Arteveldehogeschool komen op de tweede en derde plaats. De Hogeschool voor Wetenschap en Kunst en de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven vertegenwoordigen samen 7,7% van de inschrijvingen. De verhoudingen zijn zeer belangrijk als referentie voor andere indicatoren.

Indicator 8: Verdeling van de opleidingstypes naar onderwijsinstelling

Figuur 6: Indicator 8: Verdeling van de opleidingstypes naar onderwijsinstelling

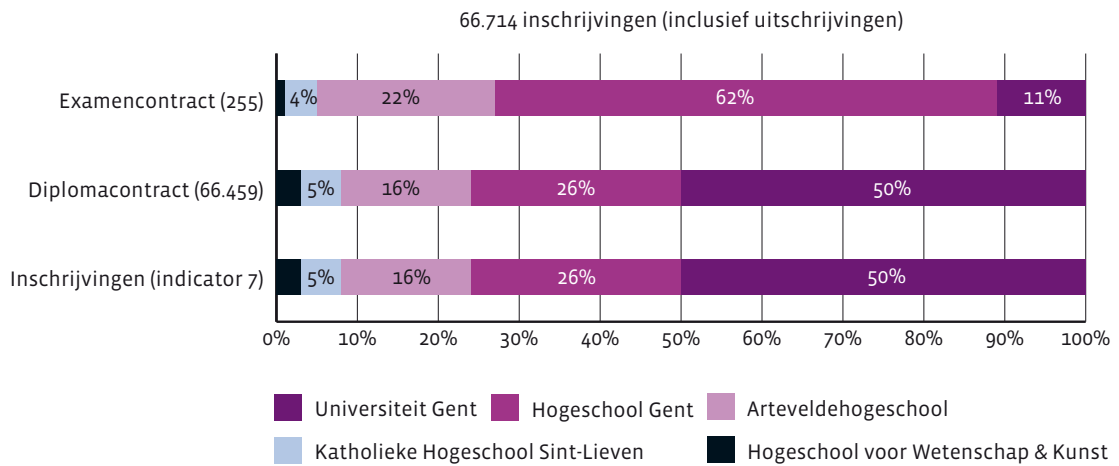
Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

De Universiteit Gent heeft het meest gevarieerde opleidingsaanbod en de Arteveldehogeschool het minst gevarieerde als het om opleidingstypes gaat. De hogescholen bieden hoofdzakelijk bacheloropleidingen. De verdeling van het totaal aantal inschrijvingen naar opleidingstype is noodzakelijk als referentie voor andere indicatoren.

Indicator 9: Verdeling van het soort contract naar onderwijsinstelling

Figuur 7: Indicator 9: Verdeling van het soort contract naar onderwijsinstelling

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

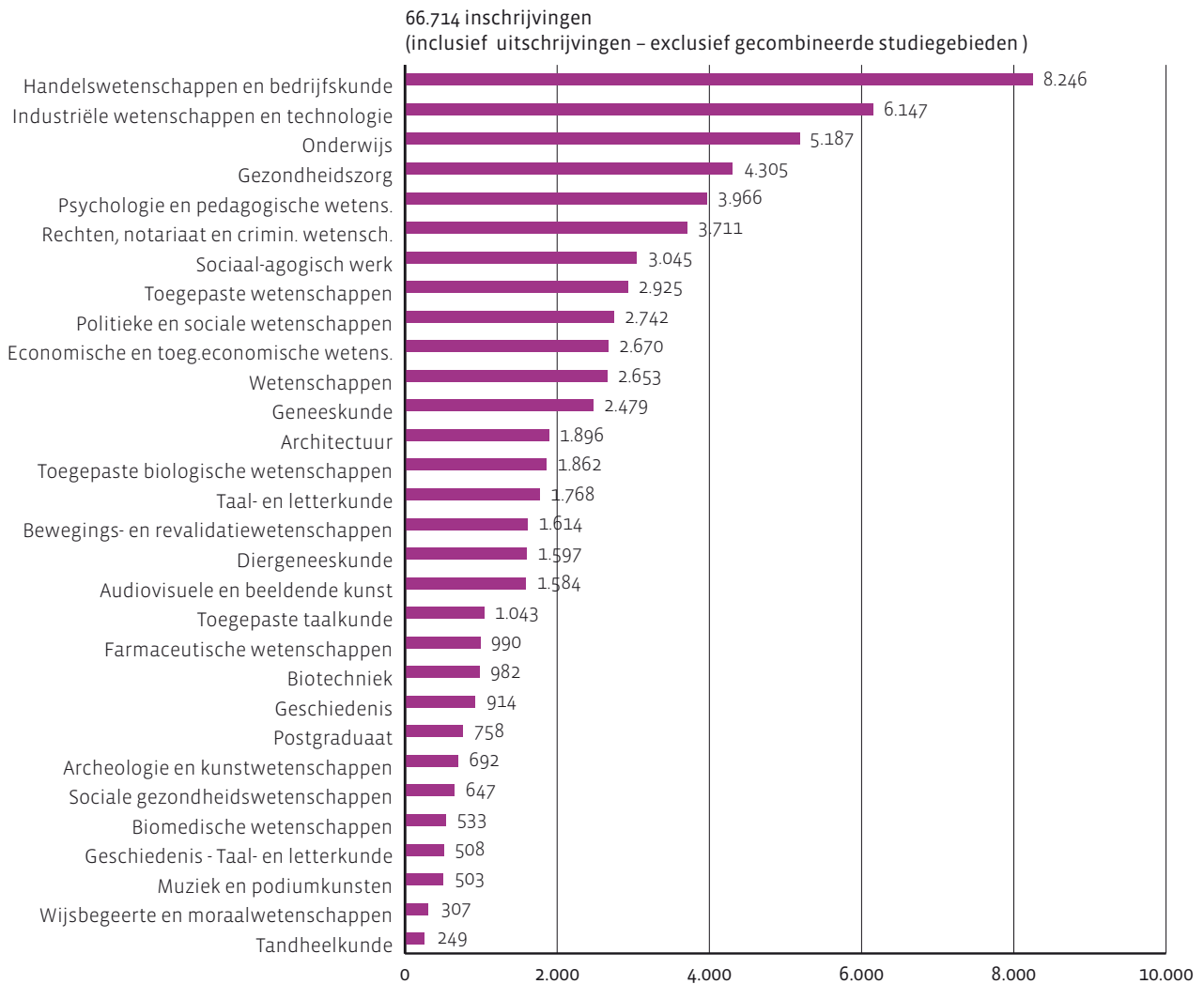
Een student kan kiezen tussen drie soorten contracten: het diploma-, credit- of examencontract. Bij het diploma- en examencontract heeft de student de mogelijkheid een diploma te behalen en is dus de student ingeschreven voor een volledige opleiding. Het examencontract voorziet niet dat de student de lessen bijwoont, enkel het examen wordt afgelegd. Het diplomacontract omvat eveneens het bijwonen van de lessen en is het klassieke contract. Het creditcontract is niet gericht op het behalen van een diploma, het dient enkel om creditbewijzen te behalen voor bepaalde opleidingsdelen.

De inschrijvingen met een examencontract zijn duidelijk meer aanwezig aan de Hogeschool Gent en minder aan de Universiteit Gent en de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst.

Indicator 10: Verdeling van de inschrijvingen naar studiegebied

Figuur 8: Indicator 10: Verdeling van de inschrijvingen naar studiegebied

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

De opleidingen die de hogescholen en universiteiten aanbieden hebben alle hun eigen profiel. Het lokale beleid wil inzicht krijgen in de verschillende profielen die jaarlijks toetreden tot de arbeidsmarkt. De media spreken meestal over exacte en humane wetenschappen, maar er bestaat geen enkele standaard voor deze opdeling. De studie baseert zich bijgevolg op de wettelijke opdeling van de opleidingen in studiegebieden zoals bepaald in het decreet van 4 april 2003 over de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Net zoals bij indicatoren 7 tot 9 is gewerkt met inschrijvingen, maar nu verdeeld naar studiegebied.

Indicator 11: Verhouding van de generatiestudenten ten opzichte van het totaal aantal studenten

Tabel 7: Indicator 11: Verhouding van de generatiestudenten ten opzichte van het totaal aantal studenten

VERHOUDING VAN DE GENERATIESTUDENTEN T.O.V. HET TOTAAL AANTAL STUDENTEN	
Aantal studenten (indicator 1 – exclusief uitschrijvingen)	64.353
Generatiestudenten	12.813
Percentage generatiestudenten	20%

Bron: Databank HogerOnderwijs (15.12.2011)

Een generatiestudent is een student die zich voor het eerst inschrijft met een diplomacontract voor een bacheloropleiding in het Vlaamse hoger onderwijs. Twintig procent van de studenten in Gent is generatiestudent.

Indicator 12: Verhouding van de uitstroom ten opzichte van het totaal aantal studenten

Het lokale beleid wil ook zicht krijgen op de instroom en de uitstroom van studenten in het Gentse hoger onderwijs. De instroom bestaat uit de groep generatiestudenten. Dat zijn de studenten die zich voor het eerst met een diplomacontract inschrijven voor een bachelor-opleiding in het Vlaamse hoger onderwijs⁷. Twintig procent van de studenten in Gent is generatiestudent. De zij-instroom hoort hier niet bij. Dit zijn in principe alle studenten met een studieonderbreking of een herinschrijving. Deze zij-instroom maakt geen deel uit van indicator 11. Uitstroom zijn die studenten die een diploma hebben behaald en zich niet opnieuw hebben ingeschreven voor een opleiding aan een instelling van hoger onderwijs in Gent. In tegenstelling tot de laatste vier indicatoren is hier gewerkt met 'aantal studenten'. In die zin zijn indicator 11 en 12 een verfijning van indicator 1.

De Afdeling Registratie Hoger Onderwijs werkt aan een datawarehouse om over meerdere academiejaren het studietraject van studenten in kaart te kunnen brengen. De uitstroom kan worden nagegaan via dit bestand.

Indicator 13: Verdeling van de studenten naar studieduur in Gent

Voor het lokale beleid is het belangrijk te weten gedurende hoeveel jaren een student in Gent een opleiding volgt. Niet om de studietrajectduur van de studenten te kennen of te berekenen, maar om te weten hoeveel jaren in totaal een student in Gent studeert. Een gemiddelde studieduur zegt daarom op zich niet veel. Er is geopteerd voor een verdeling naar de huidige studieduur in Gent in categorieën, zonder daarbij een uitspraak te doen over de verwachte studieduur. Aan de hand van de categorieën weet het lokale beleid hoeveel jaren de studenten al in Gent studeren.

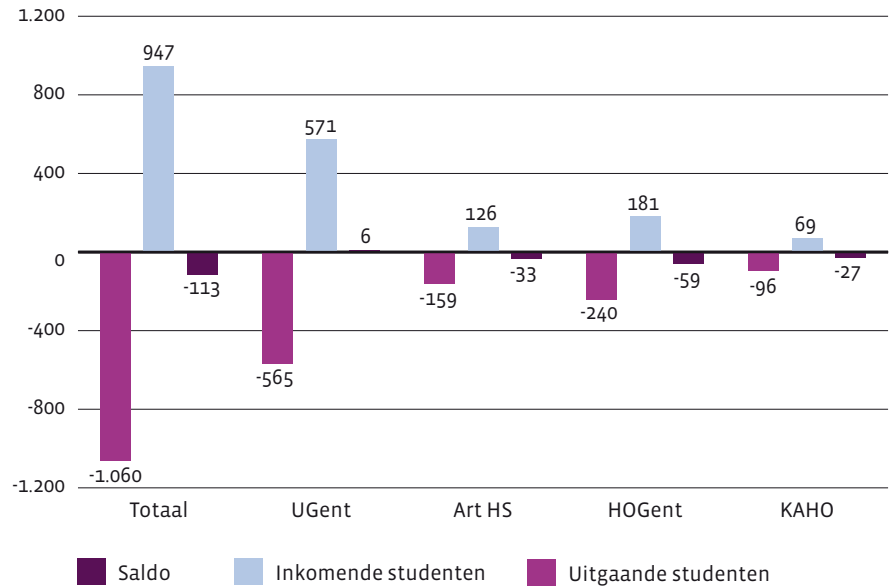
De Afdeling Registratie Hoger Onderwijs werkt aan een datawarehouse om over meerdere academiejaren het studietraject van studenten in kaart te kunnen brengen. Het systeem zal de gemiddelde studieduur of de voorspelde studieduur van een student kunnen berekenen. Het project zit momenteel echter nog in de ontwikkelingsfase. Indicator 13 nu invullen is dus onmogelijk.

⁷ Zie bijlage 1.

Indicator 14: Saldo en aantal uitwisselingsstudenten (naar inkomend en uitgaande studenten)

Figuur 9: Indicator 14: Saldo en aantal uitwisselingsstudenten (naar inkomende en uitgaande studenten) via het Erasmus-programma, 2009-2010

Bron: Epos vzw⁸

De inkomende uitwisselingsstudenten in Gent die via een erkend uitwisselingsprogramma gedurende drie maanden tot een academiejaar in Gent studeren, zijn niet in de studentenpopulatie opgenomen. Omgekeerd blijven de uitgaande uitwisselingsstudenten van een Gentse onderwijsinstelling die via een erkend uitwisselingsprogramma gedurende drie maanden tot een academiejaar aan een niet-Gentse instelling studeren, wel vervat in de populatie. Het is echter relevant voor het lokale beleid om te weten hoeveel van haar studenten jaarlijks in het buitenland studeren en hoeveel niet-Belgische studenten er jaarlijks in Gent komen studeren. Dit enerzijds om de internationalisering van Gent als onderwijsstad te kunnen inschatten, maar ook om te weten hoeveel studenten er effectief in Gent rondlopen. Dus zijn niet alleen de aantallen belangrijk, maar ook het saldo tussen inkomende en uitgaande studenten. De indicator dient op zich als aanvulling op indicator 1 of correctie ervan.

Omdat niet alle onderwijsinstellingen hun gegevens over de uitwisselingsstudenten via het Erasmusprogramma tijdig beschikbaar hadden, is gewerkt met data afkomstig van Epos vzw. Epos vzw houdt jaarlijks de cijfers bij van de inkomende en uitgaande Erasmus-studenten per onderwijsinstelling. Deze data zijn makkelijk raadpleegbaar en kunnen direct vergeleken worden met deelnemende landen. Een belangrijke opmerking is dat de statistieken moeten worden beschouwd als een indicatie van de (Erasmus)mobiliteit.

Jaarlijks verblijven er een kleine duizend internationale studenten in Gent via het programma. Eenzelfde grootorde Gentse studenten kiest er voor om tijdelijk in het buitenland te studeren.

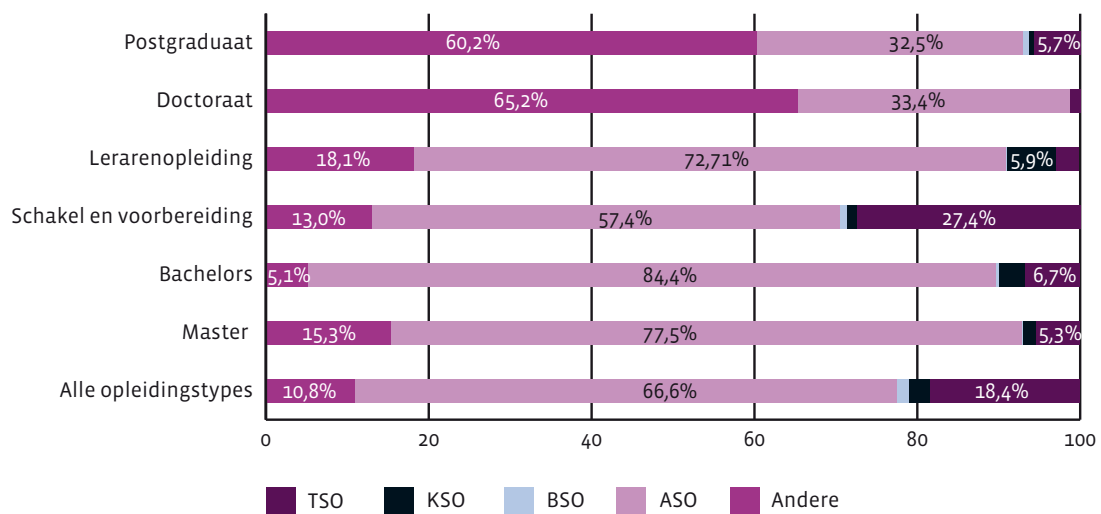
3.2.4 Sociaal-economische indicatoren

De sociaal-economische indicatoren zijn van belang voor de participatie aan het hoger onderwijs en de democratisering ervan. In dit opzicht zijn indicatoren die de vooropleiding, de economische situatie en de etnische achtergrond volgen noodzakelijk. Er is gekeken naar de socio-economische positie van de student, niet naar de socio-economische positie van zijn gezin.

Indicator 15: Verdeling van het type diploma secundair onderwijs van de studenten en naar het type opleiding hoger onderwijs

Figuur 10: Indicator 15 volgt de verdeling van het type diploma in het secundair – ASO, TSO, KSO & BSO – naar het type opleiding in het hoger onderwijs.

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Twee derde van de studenten heeft in het secundair een diploma ASO behaald, bijna een vijfde heeft een diploma TSO. Doctoraatsstudenten alsook studenten in de opleiding postgraduaat hebben een 'ander' diploma behaald in het secundair. Een eventuele verklaring hiervoor is het hoge aantal buitenlandse studenten in deze opleidingen.

De VLOR-registratie van kansengroepen bevat een bevraging naar het type diploma secundair onderwijs (ASO, TSO, BSO & KSO). Alle instellingen registreren vermoedelijk gegevens over de vooropleiding van de studenten in het secundair onderwijs. Op het ogenblik van het onderzoek bleken deze echter niet beschikbaar. De indicator is dus niet ingevuld.

Indicator 16: Aandeel van de allochtone studenten en studenten nieuwkomers ten aanzien van het totaal aantal studenten met de Belgische nationaliteit

Voor de etnische achtergrond is verwezen naar de kansengroepen van de VLOR. De studenten van Belgische nationaliteit zijn onderverdeeld in autochtonen, allochtonen en nieuwkomers. In de VLOR-omschrijving is een allochtoon iemand met de Belgische nationaliteit van wie minstens één ouder of minstens twee grootouders bij de geboorte een andere nationaliteit hadden en die minstens twee jaar secundair onderwijs heeft gevolgd in België. Een nieuwkomer voldoet aan dezelfde

voorwaarden, maar heeft minder dan twee jaar secundair onderwijs gevolgd. Het aandeel allochtonen en nieuwkomers is gemeten ten aanzien van alle studenten met een Belgische nationaliteit.

Allochtone studenten en studenten nieuwkomers zijn VLOR-kansengroepen. Er zijn momenteel geen gegevens beschikbaar om de indicator in te vullen.

Om de **economische situatie** te volgen, zijn vier indicatoren opgesteld. Telkens is per indicator de verdeling naar opleidingstype en het totale aantal gevolgd. De eerste indicator volgt het aantal studenten dat kinderen of personen ten laste heeft. De tweede indicator mikt op het aantal studenten dat het traject werkstudent aflegt. De derde indicator volgt de beurs- en bijna-beursstudenten. De laatste indicator drukt het aandeel studenten die een beroep doen op een leefloon van het OCMW uit ten opzichte van het totale aantal studenten.

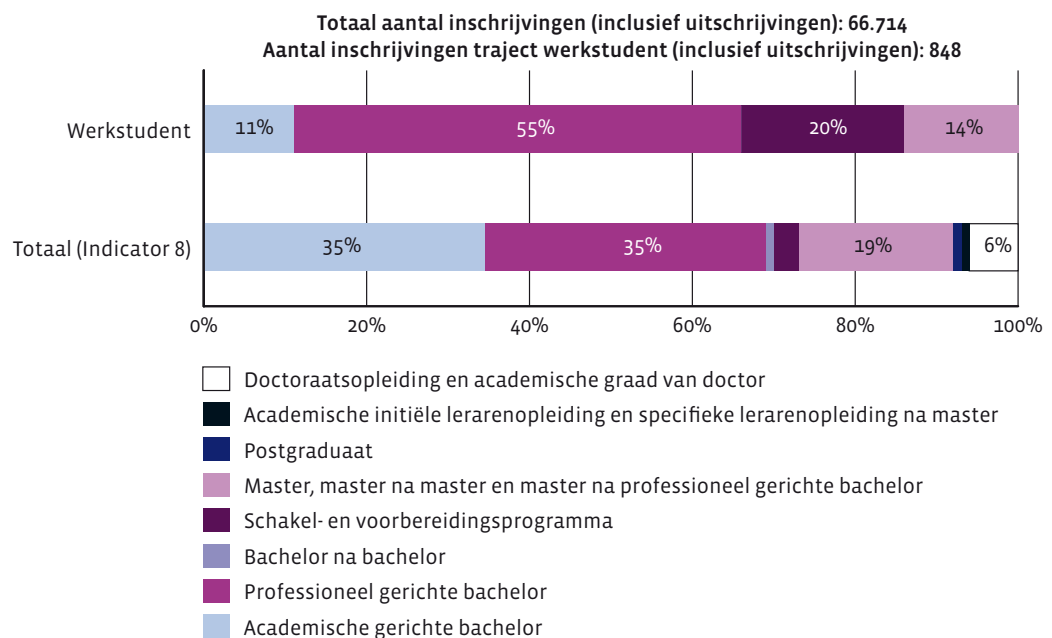
Indicator 17: Aantal en verdeling van de studenten met een gezinslast naar opleidingstype

Studenten met een gezinslast zijn een VLOR-kansengroep. Wegens gebrek aan gegevens is het invullen van indicator 17 niet mogelijk.

Indicator 18: Aantal en verdeling van de werkstudenten naar opleidingstype

Figuur 11: Indicator 18: Aantal en verdeling van de werkstudenten naar opleidingstype'

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Vooraf opleidingen van het type professionele bachelor en de schakel-voorbereidingsprogramma's zijn populair bij de werkstudenten. In verhouding tot het totaal aantal studenten zijn er weinig werkstudenten die een opleiding van het type academische bachelor volgen.

Indicator 19: Aantal en verdeling van de beursstudenten naar opleidingstype

De Afdeling Studietoelagen van het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Overheid registreert alle gegevens van beursstudenten en bijna-beursstudenten. Op het einde van het academiejaar worden enkel de data van de beursstudenten in de Databank Hoger Onderwijs geladen. De bijna-beursstudenten hebben geen impact op de financiering van de instellingen hoger onderwijs en zijn bijgevolg niet opgenomen in DHO. De instellingen voor hoger onderwijs kunnen hun gegevens wel opvragen bij de Afdeling Studietoelagen. Het gebruikte databestand bevat gegevens over de studietoelagen.

17,75% van de studenten heeft een beurs. Uitschieter is UGent waar verhoudingsgewijs minder studenten een beurs hebben dan aan de hogescholen.

Qua opleidingstypen vormen het postgraduaat en doctoraat de uitschieters; de beursstudenten in dit opleidingstype zijn eerder een uitzondering.

Tabel 8: Beursstudenten verdeeld naar hoger onderwijsinstelling (%), 2010-2011 (inclusief uitschrijvingen)

UGent	14,2
HoGent	22,6
Artevelde HS	20,6
KAHO	19,2
W&K	16,6
Alle instellingen	17,75

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Tabel 9: Verhouding van beursstudenten naar opleidingstype (%), 2010-2011 (inclusief uitschrijvingen)

Postgraduaat	0,26
Doctoraat	0,08
Lerarenopleiding	12,62
Schakel en voorbereiding	17,35
Master	13,02
Bachelors	20,78
Alle opleidingstype	17,75

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Indicator 20: Aantal en aandeel van de studenten dat een beroep doet op een leefloon van het OCMW ten opzichte van het totaal aantal studenten

Er zijn actueel geen goede bronnen om het aantal leefloonstudenten hoger onderwijs te achterhalen. De redenen zijn divers. Zo registreren niet alle onderwijsinstellingen leefloonstudenten. Omdat ze geen impact hebben op de financiering van de instellingen zijn ze evenmin opgenomen in de DHO. De leefloonstudenten zijn bovendien geen VLOR-kansengroep. Ten slotte weet POD Maatschappelijke Integratie niet welke leefloonstudenten secundair en hoger onderwijs volgen en aan welke instelling ze een opleiding volgen.

OCMW Gent werkt aan een digitaal dossier per cliënt waardoor in de toekomst deze informatie beschikbaar komt (voor studenten met een domicilie in Gent). OCMW Gent heeft wel een eenmalige telling van het aantal leefloonstudenten uitgevoerd voor de

jaren 2009 en 2010. (Tabel 10). De resultaten van de telling gelden enkel voor studenten met een domicilie in Gent. Het OCMW-bestand maakt geen onderscheid tussen studenten aan een hogeronderwijsinstelling en studenten secundair onderwijs. Het onderscheid is hier arbitrair gemaakt op basis van leeftijd (tot 18 jaar en 18-plus). Het is dus ook niet geweten aan welke instelling(en) de student een opleiding volgt.

Tabel 10: Aantal studenten naar leeftijdscategorie dat van het OCMW een leefloon ontvangt

JAAR	TOT 18 JAAR	18 PLUS	TOTAAL AANTAL LEEFLOON-STUDENTEN
2009	289	291	580
2010	384	299	683

Bron: OCMW Gent

3.2.5 Huisvesting

Gezien het grote aantal studenten in verhouding tot het aantal inwoners is het voor het beleid zeer relevant te weten hoeveel studenten er in Gent 'op kot zitten'. Omwille van de grote variatie in type studentenverblijven, maakt de eerste indicator onderscheid tussen de diverse woningtypes. De studentenverblijven liggen niet verspreid over het hele grondgebied, maar situeren zich hoofdzakelijk in bepaalde wijken. Daarom is het relevant te weten hoeveel studenten er in een bepaalde wijk verblijven in verhouding tot het aantal inwoners in die wijk. In deel II wordt hierop verder ingegaan.

Door het hoge aantal kotstudenten en hun concentratie in bepaalde wijken hebben studenten een impact op de woonmarkt. Hun aanwezigheid bepaalt immers mee de huurprijs van bepaalde woningtypes. Indicator 23 volgt de huurprijs van een studentenverblijf, verdeeld naar woningtype. Studenten die een verblijf delen, betalen slechts een deel van de huur. Gezien niet geweten is hoeveel studenten een woning delen, moet de totale huurprijs van de wooneenheid worden gevraagd. Ten slotte is het voor het beleid relevant te weten hoeveel studenten er gedomicilieerd zijn in Gent, zonder er op kot te zitten. Deze indicator kan naast indicator 21 gelegd worden. Indicator 21 volgt het aantal studenten dat niet-gedomicilieerd woont in Gent, terwijl indicator 24 het aantal studenten volgt dat wel gedomicilieerd woont in Gent. De combinatie van beide indicatoren volgt het aantal studenten dat tijdens de lesweken van het academiejaar in Gent woont.

Indicator 21: Aantal en aandeel van de kotstudenten in Gent ten aanzien van het totaal aantal studenten, onderverdeeld naar woningtype

Niet alle onderwijsinstellingen registreren kot- en pendelstudenten apart. Bijgevolg zijn er momenteel geen correcte gegevens over het aantal kotstudenten. In de Kottenquête 2010 van Kot@Gent is gepeild naar het woningtype van kotstudenten. De categorieën zijn echter te beperkt om de indicator volledig te kunnen invullen. Er is voor de kamers geen onderverdeling gemaakt naar 'kamer in een home van een instelling', 'kamer in een private home' en 'kamer op de private markt'.

Tabel 11: Type studentenwoningen Gent (2010)

TYPE WONING	PERCENTAGE
Kamer	48,20%
Studio	26,30%
Appartement	13,60%
Huis	11,70%
Andere	0,20%
Totaal	100,00%

Bron: Kot@gent (2010). Marktonderzoek: homes UGent en privé-kotmarkt.

Indicator 22: Verhouding van het aantal kotstudenten ten aanzien van het aantal inwoners, op wijkniveau.

Bij een eerste inschrijving aan een hoger onderwijsinstelling kan naast het domicilieadres ook het kotadres worden opgegeven. De adressenlijsten zijn echter nooit compleet. Tijdens de inschrijvingsprocedure kennen immers (nog) niet alle studenten hun kotadres en wijzigingen van kotadres worden niet altijd doorgegeven. Om een idee te krijgen van het aantal kotadressen per wijk moet dus een extrapolatie gebeuren aan de hand van het totale aantal kotstudenten (indicator 21). Gezien indicator 21 niet is ingevuld, is een dergelijke extrapolatie onmogelijk. Indicator 22 invullen lukt dus niet.

Indicator 23: Gemiddelde huurprijs van een studentenverblijf, onderverdeeld naar woningtype

De huurprijzen van studentenverblijven zijn survey-data. Er is echter geen gegevensbron die bevroegd heeft naar de (globale) huurprijs van een studentenverblijf, onderverdeeld naar type. De indicator kan dus niet worden ingevuld. Het hoofdstuk met als titel 'Type studentenwoningen en kostprijs' verder in de studie, geeft wel een algemeen beeld van de gemiddelde huurprijs van studentenverblijven.

Indicator 24: Aantal en aandeel van de studenten gedomicilieerd in Gent zonder tweede verblijfplaats ten opzichte van het totaal aantal studenten in Gent

Via DHO en de administraties van de instellingen zijn de domiciliiegemeentes van de studenten gekend. Hier stelt zich hetzelfde probleem als bij indicator 21: niet alle instellingen registreren kot- en pendelstudenten apart. Indicator 24 kan dus niet worden ingevuld.

Er zijn momenteel geen bronnen beschikbaar met de nodige data om de indicatoren in te vullen. Deel II van dit onderzoek, meer specifiek het hoofdstuk met als titel '2.2. Kwantitatieve en kwalitatieve uitdieping', tracht evenwel op basis van surveymateriaal hiervan een inschatting te maken.

3.2.6 Geld- en tijdsbesteding

- ➔ **Indicator 25:** Gemiddeld maandelijks bedrag besteed in Gent
- ➔ **Indicator 26:** De verdeling van het gemiddeld maandelijks bedrag besteed in Gent naar kotstudent/pendelstudent/domicilie in Gent
- ➔ **Indicator 27:** De verdeling van het gemiddeld maandelijks bedrag besteed in Gent naar bestedingsposten

Het grote aantal studenten in Gent heeft onvermijdelijk een economische impact. Gezien de verwevenheid van de instellingen voor hoger onderwijs in het stedelijk weefsel en het grote aantal kotstudenten, profiteren ook de Gentse handel en horeca mee van hun aanwezigheid. Drie indicatoren (25, 26 en 27) volgen de financiële zijde van de aanwezigheid van studenten. Voor deze indicatoren zijn de studenten die over een inkomen beschikken uit de studentenpopulatie gefilterd. Het gaat hier om werkstudenten, doctorandi en studenten die een beroep doen op een leefloon.

Er zijn momenteel geen bronnen beschikbaar met de nodige data om de indicatoren in te vullen. Deel II van dit onderzoek, meer specifiek het hoofdstuk met als titel 'Data met betrekking tot studentenbestedingen', tracht evenwel op basis van surveymateriaal hiervan een inschatting te maken.

- ➔ **Indicator 28:** Aantal en aandeel van de studenten dat in Gent actief is als jobstudent ten aanzien van het totaal aantal studenten
- ➔ **Indicator 29:** Gemiddeld aantal uren per maand dat een student in Gent werkt als jobstudent

De economische impact is te volgen langs de inkomstzijde van het verhaal, namelijk het geld dat de studenten verdienen door in Gent als jobstudent⁹ te werken. Voor het beleid is dit een relevant gegeven omdat studenten vermoedelijk vooral jobs innemen die geschikt zijn voor laaggeschoolden. Er zijn twee indicatoren die in dat opzicht relevant zijn. Indicator 28 volgt het aantal studenten dat in Gent werkt, terwijl Indicator 29 volgt hoeveel uren die studenten gemiddeld in Gent werken.

Er zijn momenteel geen bronnen beschikbaar met de nodige data om de indicatoren in te vullen.

- ➔ **Indicator 30:** Gemiddelde maandelijks tijdsbesteding in uren naar bestedingsposten

67.000 studenten in Gent kunnen een aanzienlijke impact hebben op bijvoorbeeld de horeca of de culturele sector, en dat niet alleen in financiële termen, maar ook in termen van participatie. De tijdsbesteding van studenten naar bestedingsposten kan bijgevolg waardevolle informatie opleveren voor het lokale beleid. Deze indicator volgt de tijdsbesteding van studenten in Gent in bepaalde relevante categorieën, namelijk sport, cultuur, uitgaansleven en werk.

Er zijn momenteel geen bronnen beschikbaar met de nodige data om de indicatoren in te vullen.

⁹ Het werk van een werkstudent wordt hierbij niet in rekening genomen.

3.2.7 Mobiliteit

De studenten hebben ook een aanzienlijke impact op de mobiliteit. In dat opzicht is het relevant te volgen hoe studenten zich verplaatsen in en naar Gent. Er moet daarbij onderscheid gemaakt worden tussen pendel- en kotstudenten. Kotstudenten die over een wagen beschikken, krijgen een aparte benadering. Hun wagen is immers bijna permanent aanwezig in Gent. Afhankelijk van het aantal kotstudenten dat over een wagen beschikt kan dit – zeker in bepaalde studentenwijken – voor een aanzienlijke parkeerdruk zorgen.

Indicator 31: Verdeling van de studenten naar voornaamste transportmodus van en naar Gent, onderverdeeld naar kot- en pendelstudenten

De Kottenquête 2010 van Kot@Gent heeft studenten bevraagd over de manier waarop zij zich naar Gent verplaatsen. Bij de bevraging behoorden niet alle categorieën tot de keuzemogelijkheden. Gezien de lage percentages (1,4% voor kotstudenten en 2,8% voor pendelstudenten) voor ‘andere transportmodi’ is dit echter amper een beperking. In dat opzicht is indicator 31 grotendeels ingevuld. De omschrijving van ‘transport van en naar Gent’ is in de indicatorenfiche zeer nauw omschreven als de onderwijsgerelateerde verplaatsingen tussen het domicilieadres en Gent.

Tabel 12: Voornaamste transportmodus van en naar Gent

	KOTSTUDENT	PENDELSTUDENT
Openbaar vervoer	73,30%	63,70%
Fiets	8,70%	18,70%
Carpooling (passagier)	4,80%	0,60%
Eigen wagen of wagen ouder(s)	11,80%	14,20%
Andere	1,40%	2,80%
Totaal	100,00%	100,00%

Bron: Kot@gent (2010). Marktonderzoek: homes UGent en privé-kotmarkt.

Indicator 32: Verdeling van de studenten naar voornaamste transportmodus in Gent, onderverdeeld naar kot- en pendelstudenten

Er zijn momenteel geen bronnen beschikbaar met de nodige data om de indicatoren in te vullen.

Indicator 33: Aantal en aandeel van de kotstudenten dat beschikt over een eigen wagen voor verplaatsingen in Gent ten aanzien van het totaal aantal kotstudenten

Er zijn momenteel geen bronnen beschikbaar met de nodige data om de indicatoren in te vullen.

Indicator 34: Verdeling van de kotstudenten die beschikken over een eigen wagen voor verplaatsingen in Gent naar parkeergedrag

Het aantal kotstudenten dat beschikt over een eigen wagen voor verplaatsingen in Gent is niet gekend. De Kottenquête 2010 van Kot@Gent heeft wel bevraagd naar de het parkeergedrag van kotstudenten met een 'eigen wagen'.

Tabel 13: Parkeergedrag van kotstudenten

Privaat	21,10%
Openbare weg (openbare ondergrondse parkeergarage, op straat of op straat met bewonerskaart)	64,90%
Andere	4,30%
Totaal	100,00%

Bron: Kot@gent (2010). Marktonderzoek: homes UGent en privé-kotmarkt.

Kortom, er is een eerste aanzet gegeven tot invulling van de studentenmonitor. Vele indicatoren zijn niet of slechts gedeeltelijk ingevuld. De redenen daarvoor verschillen. Voor sommige zijn er geen databronnen, voor andere zijn ze slechts partieel beschikbaar. Als het de bedoeling is om een volwaardige studentenmonitor op te maken, is het noodzakelijk om een dataverzameling op te zetten, gaande van survey 's tot het aanvullen/opvragen van administratieve databanken.

2 Gent, studentenstad

1 Thematisch exploratief onderzoek

Deel II van dit onderzoeksrapport gaat dieper in op de economische, maatschappelijke en culturele betekenis van een studentenpopulatie voor een stad als Gent. De antwoorden op de gestelde onderzoeksvragen zijn te zoeken in een relatief onontgonnen onderzoeksdomein. Het gaat hier dus om een eerste exploratieve studie over deze Gentse thematiek. Voor een allesomvattende impactstudie is het nog te vroeg. Uiteindelijk werd besloten om 'economische, maatschappelijke en culturele betekenis' als volgt te concretiseren. Ten eerste, de invloed van studentenhuysvesting op de private woonmarkt en de sociale draagkracht van wijken. Ten tweede het economisch belang van studenten voor de stedelijke economie. En ten slotte de cultuurparticipatie en -productie door studenten.

SUMResearch schoof bovendien de methodiek van 'voortschrijdende inzichten' naar voor. Naarmate inzichten vorderen kunnen zowel vooropgestelde onderzoeks(deel)vragen als de onderzoeksmethode wijzigen, in verbreding, verenging of verdieping.

Voor elk van de drie thema's is vertrokken van volgend drieledig stramien. In een eerste fase tracht een literatuurstudie een algemeen antwoord te geven op de onderzoeksvragen. Om dieper te kunnen ingaan op de specifiek Gentse situatie is vervolgens, waar mogelijk, een kwantitatieve vertaalslag gemaakt en bijkomend bestaand datamateriaal geïnventariseerd. In een derde en laatste fase zijn de bevindingen uit beide stappen teruggekoppeld naar een aantal experts uit de diverse thema's om een correct en zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de Gentse situatie.

Dit deelrapport biedt met andere woorden een raamwerk aan, waarop verdere studies van de stad zich kunnen enten.

Huisvesting

Er wordt getracht een beeld te vormen van de studentenhuysvesting met betrekking tot de inname van en de druk op de woonmarkt, de geografische spreiding van studentenverblijven en de draagkracht in de studentenwijken. Het vermoeden bestaat dat een belangrijke groep studenten zich – onder andere als een gevolg van het gebrek aan studentenkamers in Gent – niet beperkt tot de reguliere markt van studentenkamers en -studio's, maar zich op de algemene woonmarkt begeeft. Dit zorgt voor extra druk op de betaalbare woningen in Gent. Ook zijn er buurten in Gent waar de dominantie van (kot-)studenten almaar stijgt. Twee vragen staan hierbij centraal. Welke invloed heeft de groeiende groep studenten op de woonmarkt? Wat is de draagkracht van wijken met hoge concentraties aan studenten?

Economie

De onderwijsinstellingen en de meer dan 60.000 studenten in Gent hebben onvermijdelijk een economische impact op de stad. Genereert de aanwezigheid van hogeronderwijsinstellingen extra tewerkstelling? Zijn zij direct of indirect de aantrekkingskracht van nieuwe bedrijven? Is dat te zien in bijvoorbeeld de instroom van kapitaal? Profiteert de stad daarvan, of de bredere regio, of Vlaanderen, of allemaal? En in welke verhouding gebeurt dat dan? Kan de link met ondernemerschap expliciet gemaakt worden. En met kenniseconomie? De economische thematische verdieping zal qua scope sterk afgebakend moeten worden.

Cultuur

Een derde thema is cultuur. Jongeren zijn een belangrijke groep in het culturele landschap, maar in welke mate geven ze het culturele landschap ook vorm? Weegt de aanwezigheid van studenten, als grote groep jongeren en als grote groep cultuurconsumenten, enkel op het culturele aanbod of dragen ze ook bij tot de cultuurproductie?

2

Huisvesting & maatschappelijke impact

2.1 Literatuurstudie

De literatuurstudie over de maatschappelijke impact van studenten hoger onderwijs leert dat de aanwezigheid van een grote groep studenten in een stad niet eenduidig positief is. Hoger opgeleiden zouden het sociaal kapitaal in een stad verhogen (Helliwel&Putnam). Putnam definieert dit sociaal kapitaal als de aanwezigheid van normen van wederkerigheid, een sterke mate van veralgemeend vertrouwen en de aanwezigheid van netwerken van maatschappelijk engagement (Putnam, 1995). In die zin draagt sociaal kapitaal bij tot een aangenaam en kwaliteitsvol leven. Ten slotte leidt onderwijservaring tot een meer positieve kijk op non-conformisme en diverse nieuwe invloeden. Studenten van het hoger onderwijs hebben over het algemeen een hoger vertrouwensniveau en hierdoor minder moeilijkheden om verschillen met anderen te overbruggen (Billiet, 1998). De vraag is natuurlijk of deze positieve bijdrage aan het maatschappelijk leven zich ook manifesteert op buurtniveau. Daartegenover staat echter dat een teveel aan kotstudenten een negatieve impact heeft op de sociale cohesie in een wijk (Smith, 2008; Hubbard, 2009).

2.1.1 Studentificatie en de draagkracht van woonwijken

Uit onderzoek is gebleken dat studenten vaker geneigd zijn om op kot te gaan als er meer studenten – zowel in aantal als in aandeel – aanwezig zijn in de stad (Munro, Turok & Livingston, 2009). Waar deze studenten dan precies willen wonen en wat hun woonwensen zijn, is tot op vandaag nog zeer weinig onderzocht (Hubbard, 2009). Eén element komt wel duidelijk naar voor: studenten wonen graag in de omgeving van de hogeronderwijsinstellingen in wijken waar al vele studenten verblijven (Allinson, 2006).

Wanneer het aandeel studenten in een woonwijk te sterk gaat overheersen, dreigt het sociaal evenwicht verloren te gaan. In sommige gevallen kan dit leiden tot wat men in de literatuur bestempelt als ‘studentificatie’. Dit is een nog vrij recente term die is geïntroduceerd door de Britse geograaf Darren Smith. De term verwijst naar het proces en de gevolgen van toenemende concentraties van studenten in de verschillende woonwijken van (studenten)steden (Smith, 2002; National HMO Lobby UK, 2008). Het empirisch onderzoek naar ‘studentificatie’ beperkt zich tot op vandaag nog hoofdzakelijk tot Groot-Brittannië (Smith, 2008; Hubbard, 2009). Veelvoorkomende negatieve gevolgen waarvan de literatuur gewag maakt, zijn onder meer geluidsoverlast, vandalisme, kwaliteitsverlies van de woningvoorraad, mobiliteits- en parkeerproblemen en – zeker niet onbelangrijk – de stijgende woningprijzen en de daarmee gepaard gaande druk op de woningmarkt. In de meest negatieve zin verwijst ‘studentificatie’ naar de verdringing en zelfs vervanging van een lokale gemeenschap door een studentengemeenschap.

Het overgrote deel van de studenten is tussen 18 en 26 jaar oud. In de zomer en tijdens de schoolvakanties trekken zij vaak weer naar hun thuisstad of –gemeente. Hierdoor gaat niet enkel het demografisch evenwicht verloren, maar bestaat ook het gevaar dat de sociale cohesie in de wijk teloor gaat. Dit kan bij de oorspronkelijke bewoners leiden tot een gevoel van vervreemding. Zij herkennen hun buurt niet

meer en verliezen de hechte band met de wijk. Toch zijn er voorbeelden van ‘echte studentenwijken’ waarin de oorspronkelijke bewoners zich nog steeds erg thuis voelen en waar er weinig tot geen klachten van overlast worden genoteerd.

De vraag dringt zich dan ook op wanneer men kan spreken van een onevenwichtige wijk, of met andere woorden wanneer de draagkracht van een wijk wordt overschreden. De Lobby van de Britse ‘*Houses of Multiple Occupancy*’¹⁰ heeft een methode ontwikkeld om de draagkracht van een wijk te meten. De grenswaarde werd vastgesteld op 20% van de inwoners. Dit impliceert dat wijken waar het aandeel inwoners in een gedeelde studentenwoning de norm van 20% overstijgt, van een evenwichtige toestand overgaan in een onevenwichtige toestand. Ook wanneer het totaal aantal gedeelde woningen meer dan 10% bedraagt van de totale woningvoorraad in de wijk, is de grens van de draagkracht bereikt. Concreet blijkt uit dit onderzoek dat de meest voorkomende oorzaak van het overschrijden van de grenswaarden ligt bij de toenemende vraag naar huisvesting vanuit de studentenpopulatie (National HMO Lobby UK, 2008). Deze methode om de draagkracht van een wijk te meten, geeft uiteraard slechts een eerste indicatie. De studie vertrekt van nationale waarden, terwijl een studentenpopulatie altijd gebonden is aan een universiteit of hogeschool en men zich dus de vraag kan stellen of nationale waarden ook kunnen gelden voor een specifieke stedelijke context.

Om de negatieve gevolgen van ‘studentification’ te neutraliseren of te vermijden verwijzen literatuurstudies naar de noodzaak van een actief huisvestingsbeleid voor studenten. Samenwerkingsverbanden tussen de stad, de hogeronderwijsinstellingen en eventueel private actoren zijn hierbij belangrijk. Het Gentse stadsbestuur is zich sterk bewust van deze situatie en wil acties ondernemen voor een betere integratie van de studenten in de wijken. Het gaat hier onder andere om gezamenlijke buurtacties en/of –feesten en vrijwilligerswerk. Deze voorkomen mogelijke wrijvingen tussen lokale bewoners en studenten (Universities UK, 2006).

2.1.2 Stadsvernieuwing

Instellingen voor hoger onderwijs kunnen een positieve impact hebben op verloederde stadswijken, zowel rechtstreeks door middel van campusgebouwen, aanleg van omliggend groen, veiligheid, recreatie, enz., als onrechtstreeks door studentenvoorzieningen, zoals betere openbare vervoersnetwerken, goedkopere huisvesting en uitgebreide sportvoorzieningen (Bromley & Kent, 2006; OECD, 2007). Daarnaast maken studenten het leven in de stad vaak weer aantrekkelijker en brengen zij nieuwe cultuur-, horeca-, en winkelvoorzieningen met zich mee. De uitbesteding van catering-, poets-, en financiële diensten zorgt op haar beurt voor nieuwe tewerkstelling voor de lager geschoolde werkkrachten in de wijk.

Hogescholen en universiteiten werken vaak actief met het stadsbestuur mee aan de heropleving van wijken. Zo zijn twee instellingen van hoger onderwijs uit de regio Twente (Nederland) samen met het stadsbestuur actief in de herontwikkeling van de woonwijk ‘Roomsbeek’ in Enschede, die in 2000 is vernield door de ontploffing van een vuurwerkfabriek (OECD, 2007).

¹⁰ ‘Houses of Multiple Occupancy’ kan gedefinieerd worden als woningen die worden gedeeld door meerdere huishoudens en over gemeenschappelijke delen beschikken zoals keuken, badkamer, ... In de praktijk komt dit meestal overeen met studentenwoningen.

2.2 Kwantitieve en kwalitatieve uitdieping

Naast de literatuurstudie is bijkomend datamateriaal geraadpleegd om zo een beeld te vormen van:

- de inname van en de druk op de woonmarkt
- de geografisch spreiding van studentenverblijven
- de draagkracht in studentenwijken

Deel I van dit onderzoek met de uitrol van een studentenmonitor heeft reeds aangetoond dat er geen databronnen zijn die ons een volledig beeld geven van het aantal en de locatie van studentenverblijven. Er moet dus gezocht worden naar bronnen die een benadering kunnen geven van het effectieve aantal kotstudenten, hun geografisch spreiding en andere aspecten van studentenhuisvesting. Sommige van deze bronnen beschrijven de specifiek Gentse situatie. Het gaat hier om Woonstudie Gent 2008, Studentenbarometer 2009-2010 en Kottenquête 2010 van Kot@Gent. De Studentenmonitor Vlaanderen 2009 heeft geen cijfers op Gents niveau, maar geeft wel indicaties over het profiel van de hogeronderwijs(kot)student naar type onderwijs.

Daaropvolgend is een kwalitatieve analyse gemaakt met als rode draad de positie van de studenten op de woonmarkt en de draagkracht van studentenwijken. Enerzijds hebben er interviews plaatsgevonden met actoren die nauw betrokken zijn bij studentenhuisvesting in Gent, gaande van stadsdiensten, makelaars, koteigenaars en verantwoordelijken voor de studentenvoorzieningen van onderwijsinstellingen. Anderzijds is er enquête gehouden onder de Gentse wijkregisseurs. Tijdens de interviews zijn bestaande inzichten getoetst en is getracht om tot nieuwe inzichten te komen en eventuele trends te detecteren.

2.2.1 Aantal kotstudenten: naar een realistische schatting

Hoeveel studenten zitten in Gent op kot? Om deze eerste, schijnbaar eenvoudige vraag te beantwoorden, blijken de beschikbare bronnen ontoereikend¹¹.

Volgens de Studentenmonitor Vlaanderen 2009 zit in Vlaanderen 36% van de studenten hoger onderwijs op kot; 54% van de universiteitsstudenten en 24% van de hogeschoolstudenten¹².

Volgens de Woonstudie Gent 2008 verbleven tijdens het academiejaar 2006-2007 23.216 van de 56.752 studenten in Gent op kot. Dat is ongeveer 40%. De Woonstudie Gent is in 2007 door de Dienst Wonen uitgevoerd in opdracht van Stad Gent. Schepen van Onderwijs en Opvoeding Coddens heeft hiervoor bij alle onderwijsinstellingen de gekende kotadressen opgevraagd. Vermoedelijk gaat het om onvolledige cijfers aangezien de onderwijsinstellingen niet van alle studenten weten of ze al dan niet op kot zitten. Er bleken slechts 19.480 kotadressen bekend. Zestien procent van de kotadressen is dus niet gekend.

Uit de Studentenbarometer van de Universiteit Gent blijkt dat in 2009-2010 62,6% van de universiteitsstudenten op kot zat.

Gezien er geen correcte databron is voor het bepalen van het aantal kotstudenten in Gent, zullen bovenvermelde enquêtes en studies worden gebruikt om een schatting te maken van het aantal kotstudenten in Gent.

Als basis voor de schatting van het aantal universiteitsstudenten op kot is het percentage van de studentenbarometer van UGent gebruikt en voor de schatting van het aantal hogeschoolstudenten op kot het percentage van de Studentenmonitor

¹¹ De databank in het kader van het 'Politierglement op kamerwoningen' is niet gebruikt. Er wordt in de databank geen onderscheid gemaakt tussen kamers en studentenkamers. Bovendien bestaat een vermoeden dat de databank slechts een deel van het werkelijke aantal kamers bevat.

¹² ResearchNed bv Nijmegen (2009). Studentenmonitor Vlaanderen 2009. Socio-economische kenmerken van studenten in het hoger onderwijs. Bevraging in opdracht van het Departement Onderwijs Vlaanderen.

Vlaanderen 2009. Dit percentage geldt voor Vlaanderen en niet specifiek voor Gent. Er zijn echter geen andere data van hogeschoolstudenten beschikbaar om als startpunt voor de schatting te gebruiken.

Deze indicatieve startpercentages zijn geëxtrapoleerd naar de studentenpopulatie van het academiejaar 2010-2011 – meetmoment 15.12.2011, exclusief uitschrijvingen. De totale studentenpopulatie bedroeg dat academiejaar 64.353 (32.478 universiteitsstudenten en 31.875 hogeschoolstudenten)¹³. Tabel 7 geeft de resultaten van de schatting weer.

Volgens de schatting zitten ongeveer 28.000 of 43,5% van de studenten in Gent op kot. Op een Gentse bevolking van 247.262 in 2011 is dit een aanzienlijk aantal¹⁴. Het percentage kotstudenten onder de hogeschoolstudenten ligt vermoedelijk hoger dan 24%. Tijdens de gesprekken met actoren in de sector is immers dikwijls vermeld dat het aandeel hogeschoolstudenten dat op kot zit, is toegenomen¹⁵. Waarschijnlijk is de schatting van 7.650 hogeschool-kotstudenten dus een lichte onderschatting van de werkelijke situatie. De meeste geïnterviewde actoren schatten het totale aantal op 30.000.

Tabel 14: Schatting aandeel en aantal kotstudenten, 2010-2011

	AANDEEL KOTSTUDENTEN			AANTAL KOTSTUDENTEN		
	UN	HS	Totaal	UN	HS	Totaal
Totale studentenpopulatie				32.478	31.875	64.353
Schatting aandeel en aantal kotstudenten	62,6%	24,0%	43,5%	20.331	7.650	27.981

Bron: Studentenmonitor Vlaanderen 2009 en Studentenbarometer 2009-2010, DHO 15.12.2011, eigen verwerking.

Op basis van een analyse van surveydata is het aantal kotstudenten in Gent geschat op 28.000 (43%).

2.2.2 Spreiding studentenwoningen in beeld gebracht

Van de 23.216 studenten die in 2006-2007 geregistreerd stonden als kotstudent beschikte de Dienst Wonen van de Stad Gent over 19.480 kotadressen. Deze zijn door de dienst op kaart uitgezet (figuur 5 & figuur 6). De kaarten geven goed de spreiding van de studentenwoningen in 2007 weer. De wijk Binnenstad, de stationswijken en de wijk Watersportbaan-Ekbergem waren in 2007 de populaire studentenbuurten. In de wijk Binnenstad zijn vooral de buurten rond het Zuid, het Sint-Pietersplein en de Overpoortstraat populair bij studenten. Een websurvey uitgevoerd door Kot@Gent bevestigt deze concentraties aan studenten (zie Tabel 8)¹⁶.

13 Deelrapport I

14 www.gent.be – Cijfers en trends (geraadpleegd op 7 oktober 2011).

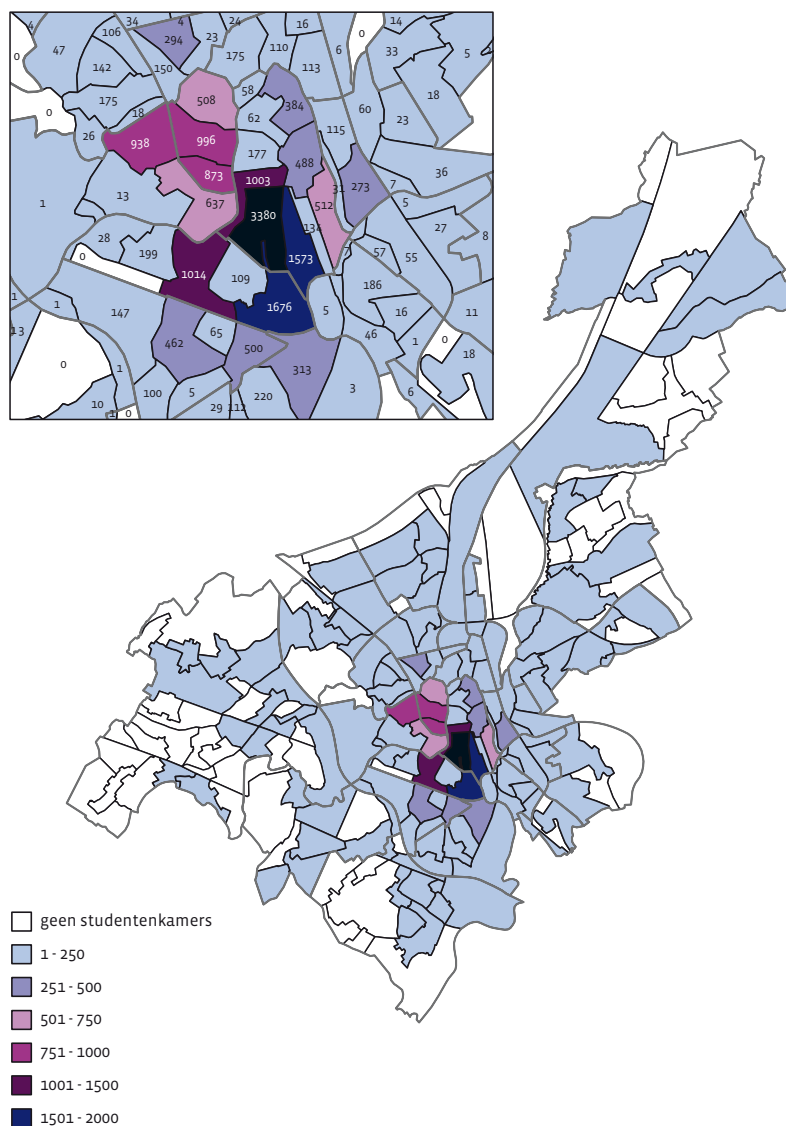
15 Gesprekken met actoren in de sector (zie § 4.1.3.2) geven de indruk dat het aandeel studenten dat op kot verblijft, vergroot ten aanzien van het aandeel pendelstudenten. De hogeschoolstudenten zouden aan een inhaalbeweging bezig zijn.

16 Bij het invullen van de webenquête moesten de studenten één van de 19 mogelijkheden uit in de tabel aanduiden. De tabel is dus niet opgesteld aan de hand van een adressenlijst.

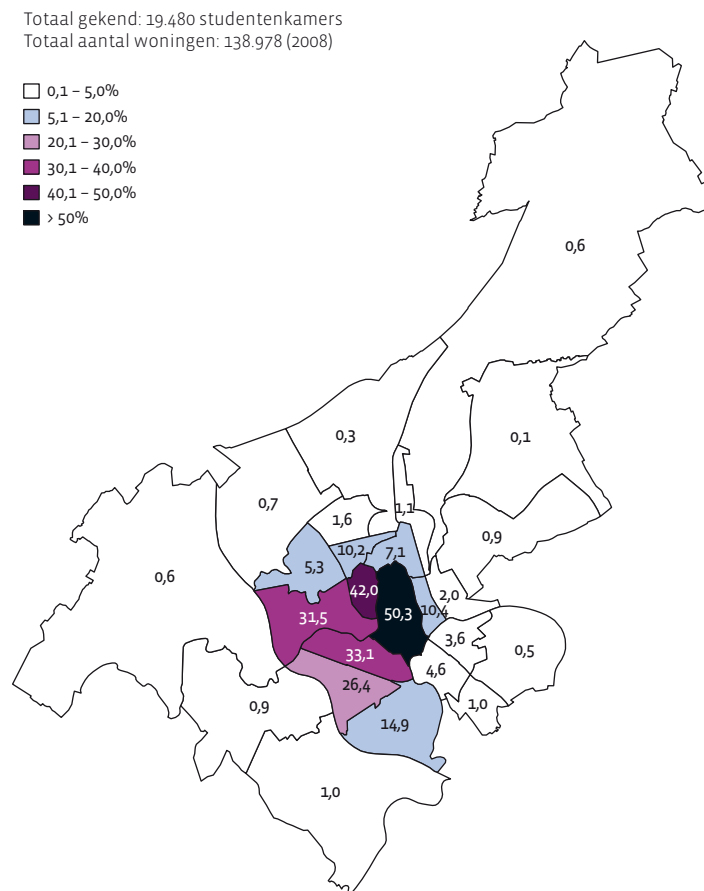
Figuur 12: Spreiding van de studentenwoningen in Gent, 2007

Gekend aantal studentenkamers, per statistische sector (2007)

Totaal Gent: 19.480 studentenkamers

Bron: Stad Gent (2008). Analyse van het woonaanbod in Gent.¹⁷

Figuur 13: Aandeel studentenkamers t.o.v. totaal aantal woningen per wijk (%), 2007

Bron: Stad Gent (2008). Analyse van het woonaanbod in Gent

De wijken Binnenstad, Elisabethbegijnhof-Papegaai, Watersportbaan-Ekkerghem en de stationswijken tellen niet alleen hoge concentraties kotstudenten, er zijn ook de meeste instellingen voor hoger onderwijs gevestigd.

Gezien de cartografie gebaseerd is op data van 2007 en niet exhaustief is, zijn deze kaarten tijdens de interviews voorgelegd om na te gaan in hoeverre de cartografie (Figuur 12 en Figuur 13) representatief is voor de huidige situatie. Niemand blijkt de cartografie te verwerpen. De grootste wijziging is een toename van het aantal studentenverblijven in de Rabotwijk. Verantwoordelijk hiervoor is de Technologicampus van de KAHO Sint-Lieven. Van een verspreiding van de kotstudenten naar de perifere Gentse wijken is dus geen sprake. De wijk Binnenstad blijft veruit de populairste buurt voor studenten. De studentenhuisvesting breidt er zich wel intern uit. Zo worden de buurten rond het Muinkpark en het Koning Albertpark steeds meer ingesloten door kotstudenten. Ondertussen is in de buurten rond de Overpoortstraat en het Sint-Pietersplein de dominantie van de studentenpopulatie compleet. In de vestigingskeuze van studenten telt naast de aanwezigheid van andere studenten en voorzieningen voor studenten ook de nabijheid van de onderwijsinstellingen. Dit verklaart de concentraties studentenwoningen rond iets meer afgezonderde campussen zoals het UZ Gent.

De interviews met diverse actoren wijzen er op dat er momenteel geen tekort meer is aan studentenhuisvesting in Gent.

2.2.3 Type studentenwoningen en kostprijs

De Kot@Gent-enquête en de studentenbarometer geven een beeld van het type woningen waarin de studenten verblijven en met wie ze eventueel samenwonen. Over de samenlevingsvorm leert de bevraging ons dat een kwart van de studenten samenwoont. Het merendeel woont nog steeds tijdens de week in een studentenkamer (48,2%) en een kwart (26,3%) in een studio. Kot@Gent geeft aan dat goed een kwart van de (kot)studenten in een gezinswoning (11,7%) of appartement (13,6%) verblijft en dat de meesten onder hen de woning delen met anderen.

Worden deze cijfers naast het geschatte aantal kotstudenten – 28.000 – in Gent gelegd, dan komt men op ongeveer 7.000 (of 25%) studenten die ‘op kot’ in een huis of appartement wonen.

Om een schatting te maken van de mate waarin studenten de particuliere woonmarkt innemen, is er uitgegaan van een gemiddelde bezetting van 2,5 studenten per appartement of gezinswoning¹⁸. Dit zou inhouden dat 7.000 studenten die een appartement of gezinswoning delen, verspreid zitten over 2.800 appartementen of gezinswoningen. De cijfers zeggen echter niets over de positie van de woningen op de vastgoedmarkt. Er is niet geweten welke woningen verhuurd zijn op de particuliere huurmarkt en welke eigendom zijn van de ouders, familie of partner.

Tijdens de interviews wordt deze trend naar de particuliere woonmarkt en meer co-housing bevestigd, al worden er geen cijfers op geplakt. In de eerste plaats zijn het appartementen (van lage kwaliteit) die populair zijn om te delen met medestudenten. In de tweede plaats zijn het de (oudere) gezinswoningen.

Uit de Kot-enquête blijkt dat de gemiddelde huurprijs van een studentenverblijf inclusief verbruikskosten 314 euro en exclusief 274 euro bedraagt. De studentenbarometer toont aan dat ruim 10% zelfs meer dan 400 euro aan zijn studentenverblijf spendeert. Er zijn goedkopere (bv. Ledeberg) en duurdere wijken (bv. Sint-Pietersplein), evenwel zonder rekening te houden met de prijs-kwaliteitsverhouding.

18 Dit aantal van 2,5 is arbitrair aangenomen en is niet afgeleid uit een bestaande databron. De aanname dient om een rudimentaire schatting van de inneming op de woonmarkt te kunnen maken.

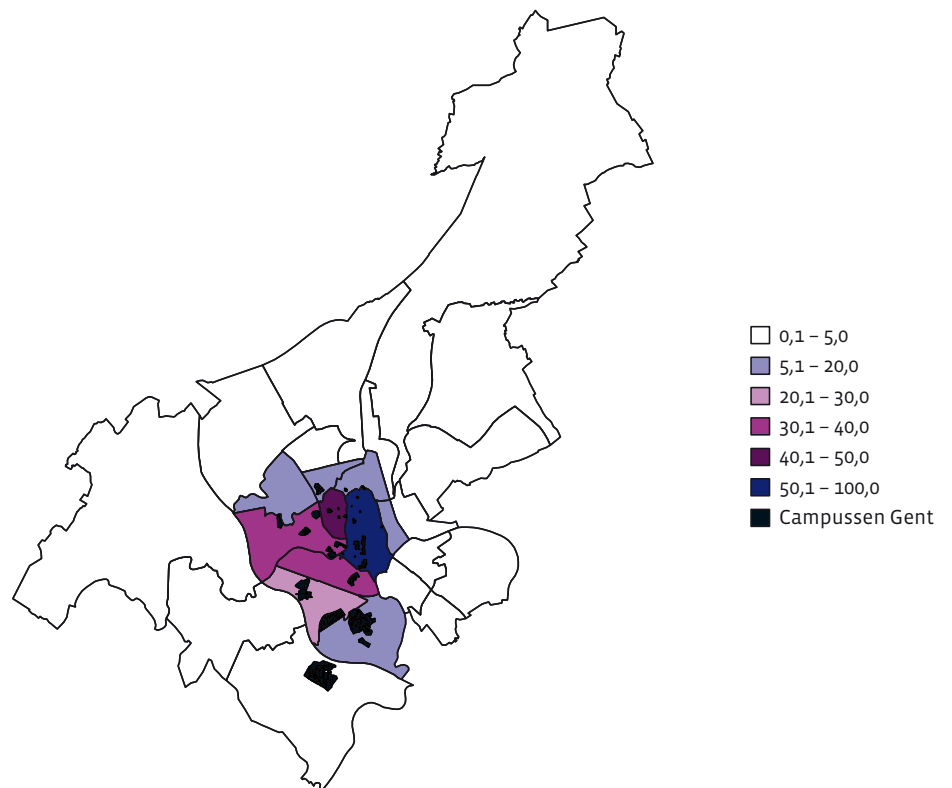
Marktmechanisme aan de grondslag van woontendensen

Aan de basis van deze aanwezigheid op de particuliere woonmarkt ligt een marktmechanisme. Studenten gaan het bedrag dat ze elk apart ter beschikking hebben voor het huren van een woning combineren en samen een appartement of gezinswoning huren. De gedeelde huurkosten zijn vaak lager dan de gemiddelde huurprijs van een studentenkamer. Hierdoor kunnen ze niet alleen goedkoper in Gent verblijven, ze krijgen ook meer ruimte en vrijheid dan in een studio of kamer. Studenten stellen doorgaans lagere eisen aan woonkwaliteit, waardoor de oudere en minder kwalitatieve woningen eerst in aanmerking komen voor studenten. De verhuurder haalt enerzijds voordeel uit het verhuren aan meerdere studenten samen (co-housing) omdat deze (vaak) meer kunnen en willen betalen voor een woning dan alleenstaanden of gezinnen die zijn aangewezen op de particuliere huurmarkt. Anderzijds hebben studenten lage kwaliteitsverwachtingen waardoor investeringen in kwaliteit niet direct nodig zijn. De student is dus aanwezig op de woonmarkt omdat zowel de student als de verhuurder er baat bij hebben. Omdat studentenhuisvesting zich concentreert in bepaalde Gentse wijken is het probleem ruimtelijk beheersbaar.

Via een wijziging in het Algemeen Bouwreglement van de stad kunnen private investeerders nu ook grootschalige studentenaccommodaties uitbouwen. Dit zal echter niet veel veranderen aan de aanwezigheid van de student op de particuliere woonmarkt omdat het hier om een ander 'product' gaat. De nieuwe, grootschalige complexen bestaan voornamelijk uit kwalitatieve kamers en studio's in het duurdere segment. Ze bieden dus niet de ruimte, vrijheid en mogelijkheid tot co-housing tegen een betaalbaar tarief die studenten wel vinden op de huidige particuliere woonmarkt. Een aandachtspunt is het beheer van dergelijke complexen. Uit de interviews komt naar voor dat een gebrekkig beheer de leefbaarheid van de bewoners in het complex en in de onmiddellijke omgeving niet ten goede zal komen.

2.2.4 De draagkracht van de wijken

Figuur 14: Campussen hoger onderwijs & aandeel studentenkamers t.o.v. aantal woningen per wijk (%), 2007

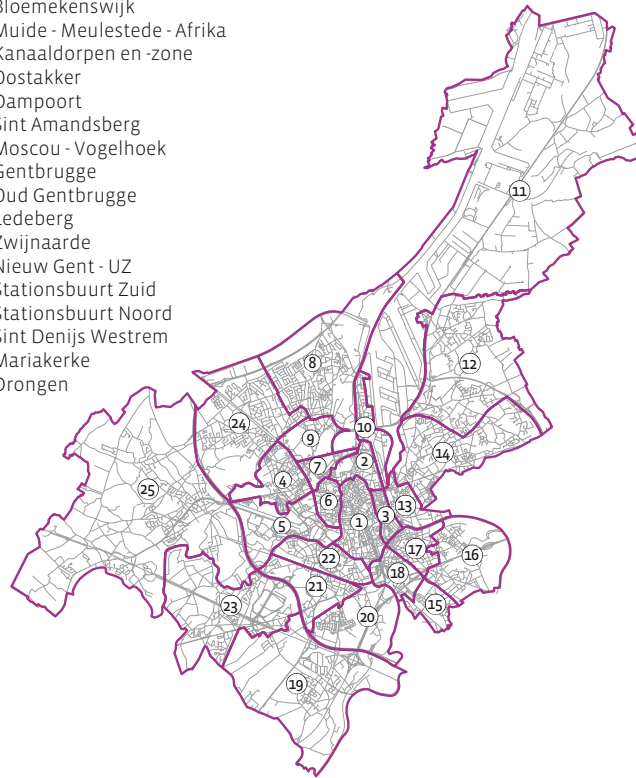
Bron: Stad Gent (2008), Analyse van het woonaanbod in Gent, verwerking SumResearch

Figuur 7 toont dat bijna alle campussen hoger onderwijs gesitueerd zijn in een wijk waar de verhouding van het aantal kamers t.o.v. het aantal woningen in 2007 meer dan 15% bedraagt. Uitzondering is het wetenschapspark in Zwijnaarde dat eerder gericht is op onderzoekers en minder op studenten.

Figuur 15: Gebiedsindeling gebiedsgerichte werking Stad Gent

WIJKNR WIJK

- 1 Binnenstad
- 2 Sluizeken - Tolhuis - Ham
- 3 Macharius - Heirnis
- 4 Brugse Poort - Rooigem
- 5 Watersportbaan - Ekkergerm
- 6 Elisabethbegijnhof - Papegai
- 7 Rabot - Blaisantvest
- 8 Wondelgem
- 9 Bloemekenswijk
- 10 Muide - Meulestede - Afrika
- 11 Kanaaldorpen en -zone
- 12 Oostakker
- 13 Dampoort
- 14 Sint Amandsberg
- 15 Moscou - Vogelhoek
- 16 Gentbrugge
- 17 Oud Gentbrugge
- 18 Ledeberg
- 19 Zwijnaarde
- 20 Nieuw Gent - UZ
- 21 Stationsbuurt Zuid
- 22 Stationsbuurt Noord
- 23 Sint Denijs Westrem
- 24 Mariakerke
- 25 Drongen

Bron: www.gent.be

Aan de hand van interviews met de Gentse wijkregisseurs¹⁹ is gepeild naar de aanwezigheid en de dominantie van de studenten in bepaalde wijken. Bovendien is gevraagd of ze in de toekomst hierin veranderingen verwachten. Daarnaast is ook gepeild naar het belang en de impact van de studenten. De resultaten zijn dus gebaseerd op de ervaring en de indrukken van elke wijkregisseur voor zijn wijk. Ze zijn cartografisch weergegeven in Figuur 16 tot Figuur 18.

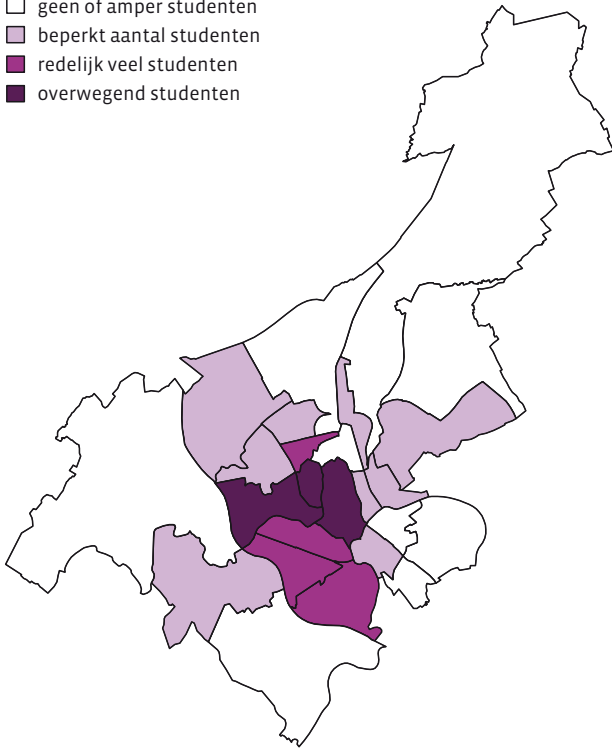
De antwoorden op de vraag 'In welke mate vindt u dat vandaag de wijk een studentenwijk is?' bevestigen de bestaande cartografie en de bevindingen uit de interviews (Figuur 16). De wijken Binnenstad, Elisabethbegijnhof-Papegai en Watersportbaan-Ekkergerm zijn de buurten met 'overwegend' studenten. De stationsbuurten, de wijk Nieuw Gent-UZ en Rabot-Blaisantvest zijn de buurten met 'redelijk veel studenten'. Ook de toename van studenten is voornamelijk geconcentreerd binnen deze wijken. De enige uitzondering hierop is de toename in de Bloemekenswijk en wijk Muide-Meulestede-Afrikaaan.

¹⁹ Acht jaar geleden heeft de Stad Gent een Dienst Gebiedsgerichte Werking opgericht om het beleid en de communicatie af te stemmen op wijkniveau. De dienst is niet geïnstitutionaliseerd, maar is eerder informeel van aard. Gent is daarbij opgedeeld in 25 wijken (zie Figuur 9), met elk een wijkregisseur. Bedoeling is signalen uit de wijk op te vangen (passieve participatie), actieve participatie te bevorderen (bijvoorbeeld aan de hand van subsidies aan wijkinitiatieven) en evenementen af te stemmen op de wijk.

Figuur 16: Aanwezigheid en toename van studenten op wijkniveau, 2011

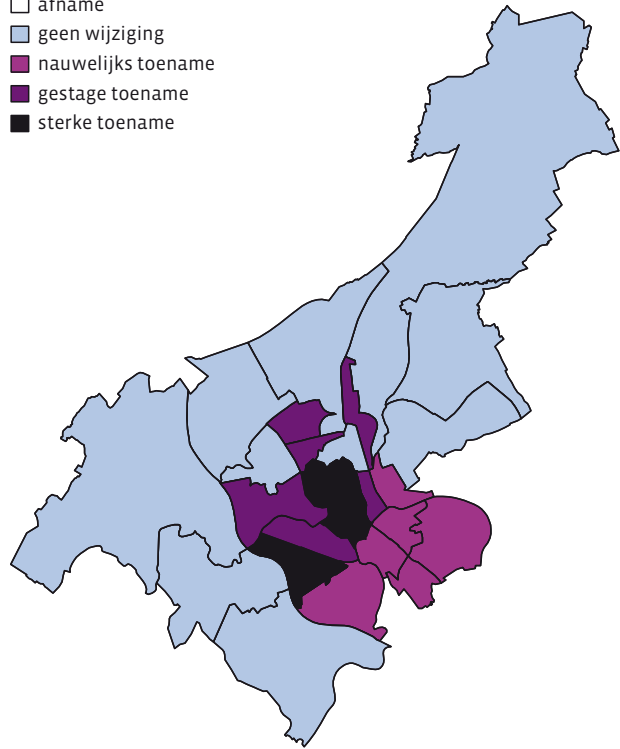
In welke mate vindt u dat uw wijk vandaag een studentenwijk is?

- geen of amper studenten
- beperkt aantal studenten
- redelijk veel studenten
- overwegend studenten

Merkt u een toename van studenten in uw wijk de laatste (± 3) jaren?

- afname
- geen wijziging
- nauwelijks toename
- gestage toename
- sterke toename

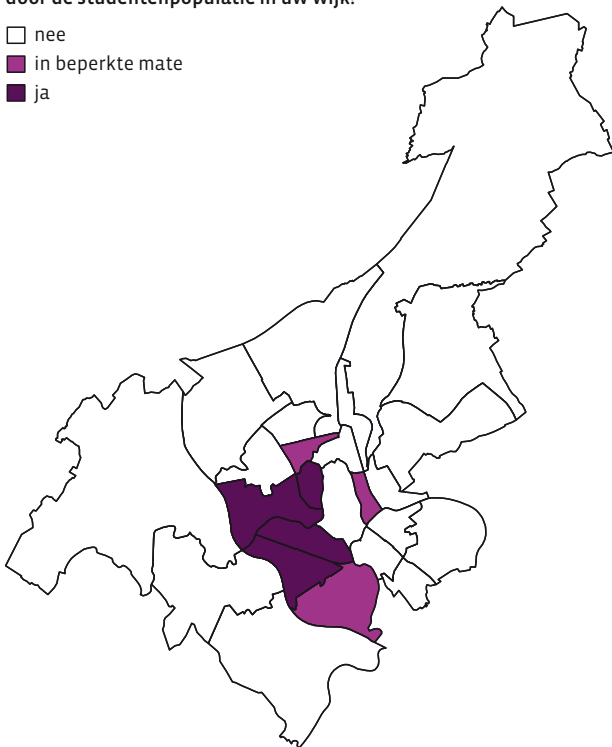

Bron: Bevraging wijkregisseurs

Figuur 17: (Toekomstige) sociale verdringing/dominantie op wijkniveau, 2011

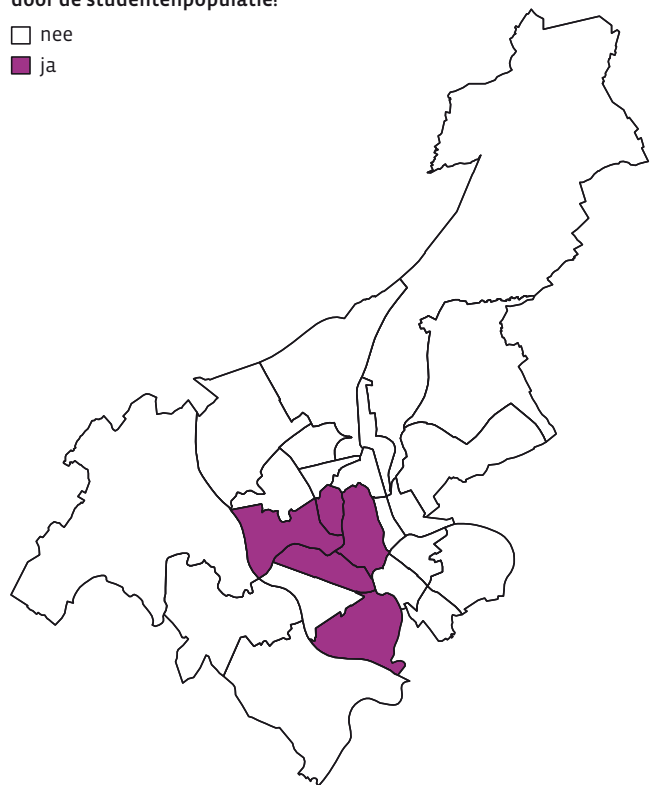
Is er sprake van sociale verdringing/dominantie door de studentenpopulatie in uw wijk?

- nee
- in beperkte mate
- ja

Vreest u voor sociale verdringing/dominantie in de toekomst door de studentenpopulatie?

- nee
- ja

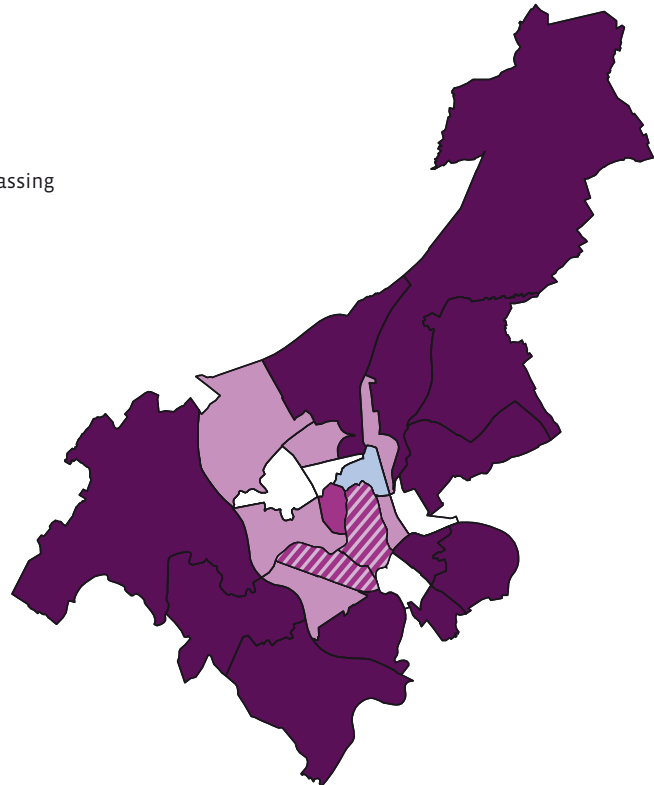
Bron: Bevraging wijkregisseurs

De sociale verdringing of dominantie door studenten op wijkniveau volgt opnieuw dit patroon (Figuur 17). Kanttekening hierbij is dat volgens de wijkregisseur de verdringing in de wijk Binnenstad in grote mate al heeft plaatsgevonden. De vrees bestaat dat de sociale verdringing zich zal doorzetten in de klassieke studentenwijken en in de wijk Nieuw Gent-UZ.

Figuur 18: Ervaring van de aanwezigheid van studenten door de buurtbewoners, 2011

Hoe wordt de aanwezigheid van de studenten door de buurtbewoners ervaren?

- vrij goed
- onverschillig
- getolereerd
- eerder slecht
- storend
- niet van toepassing
- variërend

Bron: Bevraging wijkregisseurs

De opvallendste resultaten komen uit de vraag ‘Hoe wordt de aanwezigheid van de studenten door de buurtbewoners ervaren?’ Blijkbaar zien bewoners van wijken waarin geen tot weinig studenten verblijven, hun aanwezigheid als storend (figuur 12). Van de klassieke studentenbuurten blijkt de aanwezige studentenpopulatie in de wijk Nieuw Gent-UZ als storend te worden ervaren. In de wijk Binnenstad wordt door de grote verscheidenheid de aanwezigheid van studenten niet overal als storend ervaren.

De wijken met de hoogste concentraties aan studentenhuysvesting alsook de wijken waar de studentenhuysvesting toeneemt, zijn geïdentificeerd. De gesprekken met de wijkregisseurs geven eveneens een eerste indruk van de wijken waar er sprake is van een dominantie door studenten en waar men zou kunnen spreken van sociale verdringing. Het wordt ook enigszins duidelijk hoe wijkbewoners de studenten ervaren. Het spreekt voor zich dat dit verder onderzoek vraagt. De stap naar het bepalen van de draagkracht in dergelijke wijken is niet gezet.

3 Economie/tewerkstelling

3.1 Literatuurstudie

Talrijke studies wijzen op de economische return van instellingen van hoger onderwijs. De economische impact van de universiteiten en hogescholen in steden heeft een positieve invloed op de nationale economie (Felsenstein, 1996). Landen met een hoger gemiddeld opleidingsniveau hebben een hogere economische groei en een snellere technologische vooruitgang (Groot & Maassen van den Brink, in: Van Ede e.a. 2010).

Economische impact, als eerste rode draad, is echter een ruim begrip en bestaat uit meer dan enkel een bijdrage aan de economische ontwikkeling van een land. Ook op regionaal of lokaal niveau kunnen onderwijsinstellingen een impact hebben. Niet enkel door middel van de productie van kennis en technologische innovatie, maar ook door middel van tewerkstelling en bestedingen.

Het begrip 'economische impact' moet een invulling krijgen in een Gents perspectief. In de literatuurstudie gaat veel aandacht naar het schaalperspectief, als tweede lijn. De vraag is in hoeverre de economische impact in haar verschillende facetten een lokale, stedelijke of regionale aangelegenheid is. 'Lokaal' betekent in de literatuur immers meestal 'regionaal', waarmee dan in vertaalslag 'Vlaanderen' wordt bedoeld. Twee lijnen lopen zo door dit literatuuronderzoek. Ten eerste is er het onderscheid in effect dat moet gemaakt worden op basis van schaalniveau. De economische impact van een studentenpopulatie en/of de aanwezigheid van instellingen hoger onderwijs in een stad kan verschillend zijn voor een regio, dan wel voor een stad zelf. Ten tweede kan de economische impact zeer divers zijn. De economische gevolgen van een onderwijsinstelling in een stad gaan verder dan de productie van kennis en technologische innovatie.

In de literatuurstudie komt dan ook eerst de theorie van Florida (2006) aan bod. Hij is immers een autoriteit op het vlak van relaties tussen steden, universiteiten en de creatieve economie. Daarna volgt het model van Felsenstein (1996) omdat de meer directe en lokale verbanden tussen een onderwijsinstelling en de stedelijke economie centraal staan. Beiden gebruiken de statistische eenheid 'Metropolitan Statistical Area': een stedelijke kern van minimum 50.000 inwoners en het omliggend verstedelijkt gebied. Omdat bevolkingsaantallen in deze gebieden variëren tussen 55.000 en enkele miljoenen laat deze afbakening zich enkel vertalen naar het Vlaamse niveau door Vlaanderen als één metropolitane regio te zien met verschillende onderwijsinstellingen. De stad Gent binnen haar stadsgrenzen valt dus moeilijk te vergelijken met de 'Metropolitan Statistical Area'.

3.1.1 Florida

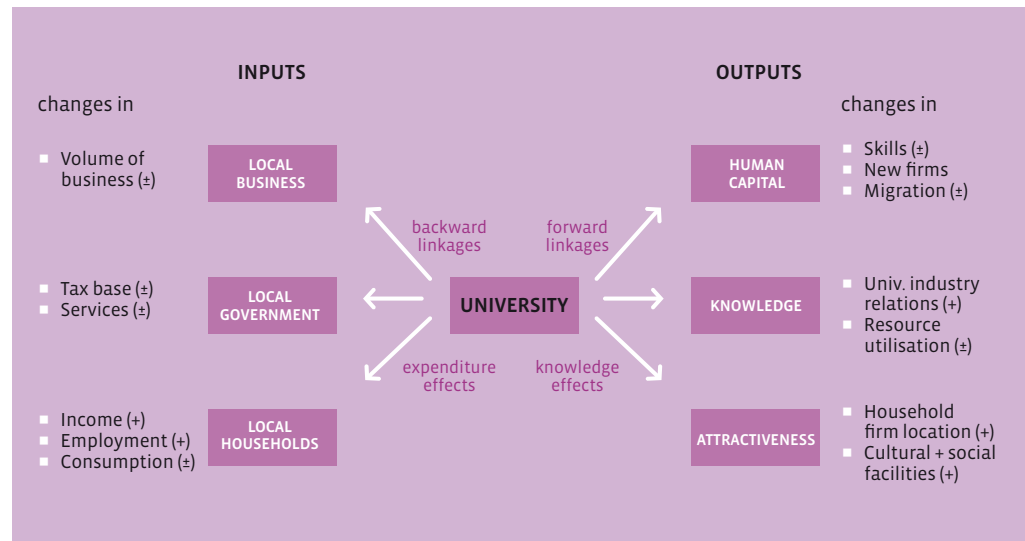
Florida (2006) heeft de 'universitycreativity'-index opgesteld voor het meten van de bijdrage van een universiteit aan de creatieve economie. Deze baseert zich op 3 T's: 'Technologie' als de output van universiteiten, 'Talent', zowel het produceren van intellectueel kapitaal als het aantrekken ervan en 'Tolerantie' als de openheid naar andere ideeën en diversiteit.

Florida poneert dat het aantrekken van talent en het ontwikkelen van een tolerante omgeving belangrijker zijn dan het produceren van technologie. Het werk van Florida is een opstap naar dat van Felsenstein.

3.1.2 Felsenstein

Felsenstein (1996) stelt de meer directe en lokale verbanden tussen een onderwijsinstelling en de stedelijke economie centraal in een model van input en output. Gaandeweg wordt er naar de Vlaamse context vertaald.

Figuur 19: Theoretisch model voor de impact van een hoger onderwijsinstelling op een stad

Bron: Felsenstein (1996)

Langs de inputzijde zijn er de huishoudens, de lokale bedrijvigheid en de overheid. Het zijn factoren die niet enkel bijdragen tot de goede functionering van de onderwijsinstelling(en), maar ook een impact ondervinden van de hogeschool of universiteit in kwestie. De outputzijde bestaat uit menselijk kapitaal, kennis en een verhoogde aantrekkingskracht van de stad op actoren van buiten de stedelijke regio.

Zo geeft het model aan dat de onderwijsinstellingen een beroep doen op *lokale bedrijven* voor een waaier aan diensten en toelieferingen. Zo genereren ze economische activiteit en indirecte tewerkstelling. Een thuisstad van onderwijsinstellingen heeft er dus baat bij als deze bedrijvigheid op haar grondgebied plaatsvindt.

Onderwijsinstellingen zorgen ook voor een directe tewerkstelling. Het personeel van de onderwijsinstellingen (academisch, technisch en onderzoeksmedewerkers) is doorgaans hoogopgeleid en heeft bijgevolg een hoger inkomen. Dankzij het personeel dat in de thuisstad van de onderwijsinstellingen woont, verhoogt het aandeel *huishoudens* met een hoger inkomen.

Felsenstein spreekt in deze over belastingeffecten. De OESO (2011) berekende dat de gemiddelde man in één van de OESO-landen met een diploma hoger onderwijs gedurende zijn werkende leven 119.000 USD aan belastinginkomsten en sociale premies meer opbrengt dan iemand met een opleiding op hoger secundair onderwijs. Zelfs na aftrek van de publieke investeringen voor het behalen van het diploma blijft er gemiddeld 86.000 USD over. Dit bedrag is bijna drie keer zoveel als de publieke uitgaven per student in het hoger onderwijs.

Het door Felsenstein bedoelde belastingeffect kent zeker in België met zijn federale structuur een specifieke situatie. Hogere inkomens betalen in België meer belastingen. Een thuisstad kan dus meer belastingen innen, ook al profiteert in België de federale overheid meer van de belastingen op de hogere inkomens dan een gemeente. Gemeenten mogen voor al hun gedomicilieerde inwoners aanvullende belastingen heffen op de federale personenbelastingen. De *lokale overheid* verdient

geen belastinginkomsten aan werknemers van instellingen voor hoger onderwijs die gedomicilieerd zijn buiten Gent, noch van werknemers in bedrijven in de regio Gent. Hogere inkomens hebben ook een hogere koopkracht en kunnen dus via hun consumptiepatroon extra indirecte tewerkstelling genereren. Tegelijk met belastingeffecten zijn er inverdieneffecten (besparingen in sociale opbrengsten zoals betere gezondheid, lagere werkloosheid, minder crimineel gedrag) die ook vooral op het lokale/Vlaamse niveau spelen.

Een onderwijsinstelling produceert hoogopgeleiden en trekt hoogopgeleiden aan. Deze toename van *menselijk kapitaal* heeft een positieve invloed op de algemene economische productiviteit (Vlaams) en op het aantrekken van economische activiteit (Vlaams/stedelijk). Een stad haalt er voordeel uit om de hoogopgeleiden op haar grondgebied te houden. Steden die een sterke relatie hebben met hun onderwijsinstellingen slagen er in het algemeen beter in om hun afgestudeerden aan zich te binden. De sterke punten van Gent zijn de aantrekkelijke bedrijfsomgeving, de sterke kennisbasis door de aanwezigheid van de instellingen voor hoger onderwijs en de specialisatie in bepaalde kennisintensieve sectoren (Idea Consult, 2008). Een zwakte is onder meer het gebrek aan ondernemerschap en de beperkte groei van de kenniseconomie (Idea Consult, 2008).

Onderwijsinstellingen kunnen ook een positieve invloed hebben op de uitstraling en de *aantrekkingskracht* van een stad. Deze laatste is moeilijk te kwantificeren en strekt zich qua concept en uitwerking uit voorbij het louter economische.

3.1.3 Swinney en andere

De insteek van Swinney brengt ons tot het stedelijke niveau. Zijn belangrijkste conclusies over de economische impact van de aanwezigheid van een universiteit op de stedelijke economie zijn de volgende: (1) een universiteit verschaft de stedelijke economie potentieel op het vlak van innovatie, maar een stad moet inspanning doen om die te verzilveren; (2) de economische return (omzetten van kennis in ondernemingen) overstijgt de stedelijke economie: slechts een gedeelte van de concentratie aan kennis wordt omgezet in de stedelijke economie; (3) de grootste economische impact op het stedelijke niveau gebeurt via nieuwe tewerkstelling en de consumptie van studenten.

Andere studies (Beck et al. – Steinacker) duiden eveneens op het belang van de ruimtelijke component om verschillen in effecten te zien. Beck combineert de geografische schaal van een onderzoeksgebied (studentenbestedingen hebben een eerder lokale/stedelijke impact, terwijl de bestedingen van de onderwijsinstellingen een eerder lokale/Vlaamse impact hebben) met het tijdsperspectief: langetermijnpact voor de stedelijke regio bestaat uit de verhoging van menselijk kapitaal door afgestudeerden die blijven wonen in de regio, terwijl het bij kortetermijnpact gaat om bestedingen, lonen en contracten die zijn gerelateerd aan de instellingen.

Om een duidelijker antwoord te kunnen geven op de beginvraag ‘Wat is de economische betekenis van een studentenpopulatie voor een stad als Gent?’ zou een specifiek onderzoek naar de Gentse situatie binnen het ruimere kader van Felsenstein interessant kunnen zijn.

Binnen de scope van dit onderzoek valt de keuze pragmatisch op een (beperkt) aantal deelaspecten uit het totale model van Felsenstein. Het perspectief van de studentenpopulatie en de schaal van de stad vormen daarbij de leidraad.

Vertrekpunt zijn de volgende conclusies uit de studies van Swinney, Beck et al. en Steinacker. Ten eerste hebben de individuele bestedingen van studenten geen impact. Het is de totaliteit van hun uitgaven die voor een significante impact zorgt. Vooral de bestedingen van de kotstudenten wegen hierbij door. Ten tweede manifesteert deze economische impact zich voornamelijk op wijkniveau, met name in die wijken met hoge concentraties aan studentenvoorzieningen, campussen en studentenkoten. Ten slotte heeft een stad er veel baat bij om haar afgestudeerde

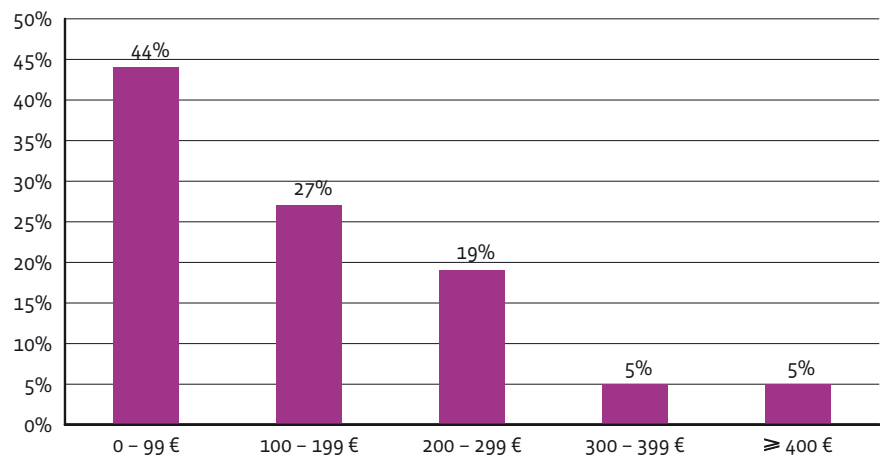
studenten op haar grondgebied te houden. Hoogopgeleiden verhogen – in beperkte mate – de belastinginkomsten en er bestaat een correlatie tussen de aanwezigheid van economische activiteit en de aanwezigheid van hoogopgeleiden.

3.2 Kwantitatieve en kwalitatieve uitdieping

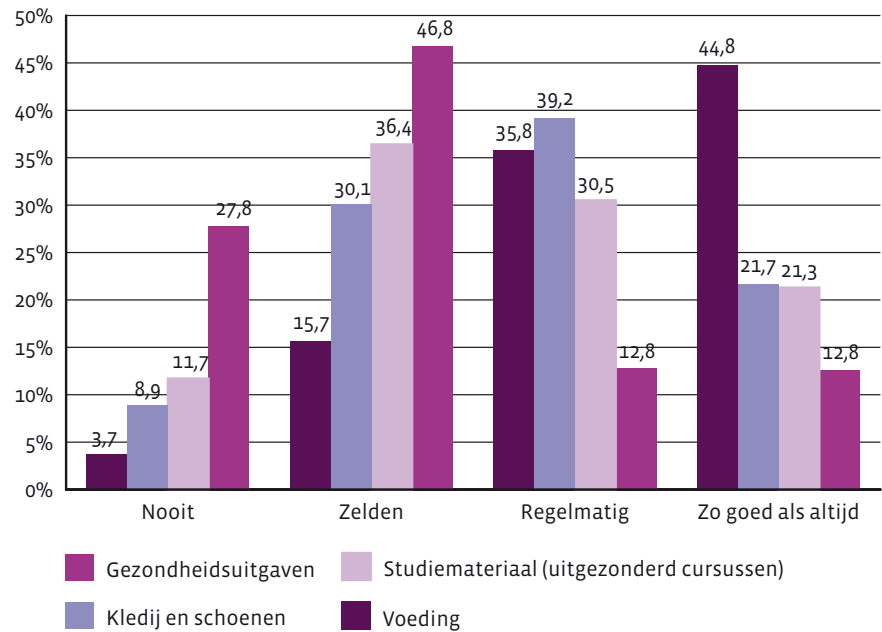
Na deze literatuurstudie volgt een thematische verdieping van de economische impact. De pragmatische keuze van het stedelijke schaalniveau verengt duidelijk de complexiteit van wat onder ‘economische impact’ schuilt. De focus ligt dus op studentenbestedingen en het vestigingsgedrag van afgestudeerden. Volgende personen en instellingen zijn daarbij bevroegd: de wijkregisseur van Gent Binnenstad, het Centrum voor Ondernemen (HoGent) en de diensten voor studentenvoorzieningen van de diverse onderwijsinstellingen. Deze laatste staan in voor de voorzieningen op de campussen en hebben zicht op bestedingen van hun studenten op de campus en in de omgeving ervan. Ook zijn tijdens het onderzoek enkele Gentse ondernemingen gecontacteerd.

3.2.1 Bestedingsgedrag

Figuur 20: Maandelijkse uitgaven in Gent (exclusief huur, kot, inschrijvingsgeld en vervoerskosten)

Bron: Studentenbarometer 2009-2010

Figuur 21: In welke mate worden volgende items aangekocht in Gent?

Bron: Studentenbarometer 2009-2010

Via hun bestedingen zorgen studenten voor werkgelegenheid. Gegevens over studentenbestedingen en een aantal hypothesen over de aard ervan geven een indicatie van de gegenereerde indirecte tewerkstelling. Een cijferoefening geeft het volgende resultaat. De studenten spenderen op maandbasis 8.352.151 euro in Gent (exclusief huur-, transport- en onderwijskosten). Ze genereren zo op jaarbasis een indirecte tewerkstelling van 839 voltijdse equivalenten (VTE). Dit staat tegenover een directe tewerkstelling van 9.772 VTE in de onderwijsinstellingen zelf.

Tabel 15: Theoretische oefening, 2010-2011

Indicator sectorale tewerkstelling (globaal fictief cijfer)	10 pers./miljoen euro
Indicator 1 (2010-2011)	64.569 studenten
Indicator 1 (excl. werkstudenten en doctorandi)	50.617 studenten
Indicator 25 (fictief)	139,4 euro/maand
	1394 euro /academiejaar
Gegenereerde omzet (fictief)	83,9 miljoen euro
Gegenereerde indirecte tewerkstelling (fictief)	839 pers

Bron: Indicator 1: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011); Indicator 2 Studentenbarometer 2009-2010

Tabel 16: Directe tewerkstelling in de hoger onderwijsinstellingen (VTE), 2010

BOEKJAAR 2010	W&K GENT	KAHO ²⁰	ART HS	HOGENT ²¹	UGENT ²²	TOTAAL
VTE	274	344	776	1.562	6.816	9.772

Bron: Instellingen hoger onderwijs

20 KAHO: berekend op basis van bestaande cijfers (Totaal tewerkstelling in alle vestigingen: 644, Totaal VTE in alle vestigingen: 554, Totaal tewerkstelling in Gent: 400)

21 HOGent: data exclusief Aalst en Melle

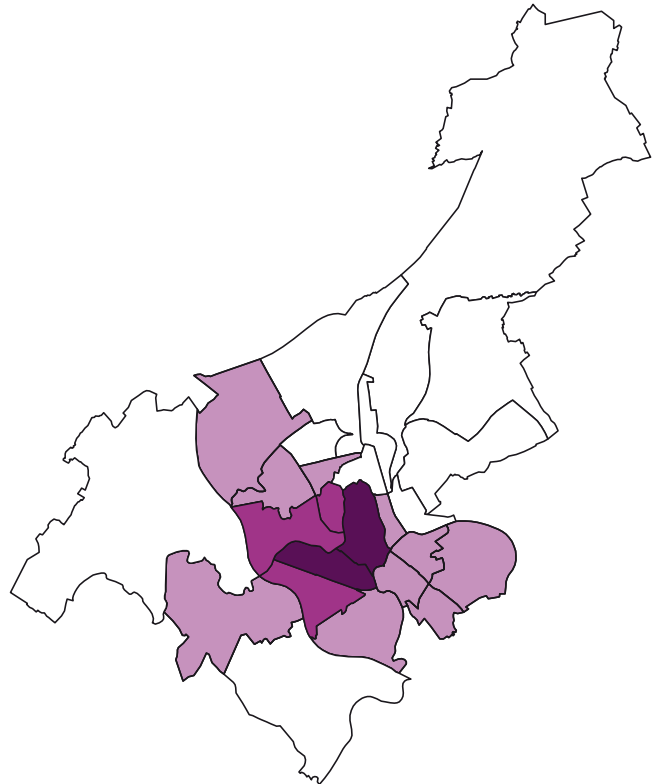
22 UGent: alle vestigingen

De gesprekken bevestigen dat voornamelijk kotstudenten via hun bestedingen een significante economische impact hebben. In de wijk Binnenstad, meer bepaald langs de as Kantienberg-Sint-Pietersplein-Vooruit, is de lokale economie verregaand gericht op studenten.

Figuur 22: Belang van studenten hoger onderwijs voor lokale handel en horeca, 2011

In welke mate is de aanwezige studentenbevolking belangrijk voor de lokale horeca en handel?

- geen belang
- beperkt belang
- belangrijk
- zeer belangrijk

Bron: Bevraging wijkregisseurs

De diensten voor studentenvoorzieningen stellen dat de onderwijsinstellingen veel invloed hebben op de bestedingen van studenten tijdens lesonderbrekingen. Deze zijn immers decretaal verplicht om betaalbare voorzieningen aan te bieden aan hun studenten. Naast de voorzieningen bepalen ook de locatie en de inrichting van een campus in welke mate de lokale handel in de omgeving van een campus kan profiteren van studentenbestedingen.

Om de impact van studentenbestedingen en de correlatie met de leefwereld, de aard en locatie van een campus, en het studentenprofiel in een geografisch perspectief te onderzoeken, is een onderzoeksmethode met een hoge graad van detaillering of 'reikwijdte' vereist. Er moeten immers data verzameld worden over de inkomstbronnen van studenten en over de besteding van studenten naar bestedingspost (sector), bestedingslocatie (wijkniveau) en bestedingstijdstip (fase in het academiejaar). Ook moeten de studenten geprofileerd worden als pendel-, kot- en jobstudent en moet de relatie met de verblijfplaats en de campus gekend zijn.

3.2.2 Vestigingsgedrag

De Stad Gent heeft er voordeel bij wanneer afgestudeerden in de stad blijven wonen. De hoogopgeleiden hebben doorgaans hogere lonen en zorgen indirect voor hogere belastinginkomsten. Ook vergroten zij de pool aan menselijk kapitaal, wat een belangrijke factor is voor bedrijven om zich te vestigen in Gent. Het vestigingsgedrag van afgestudeerden is gedeeltelijk in beeld gebracht door middel van een analyse van de alumnidatabank van de Universiteit Gent. Van de 99.317 alumni in de databank beschikte de afdeling over 14.605 geregistreerde adressen (14,7%). Verder onderzoek moet uitwijzen of deze 14,7% representatief is voor de volledige alumnidatabank en of er dus veralgemeningen mogen worden gemaakt. Van deze groep alumni UGent, afgestudeerd tussen de proclamatiejaren 2001 en 2009, heeft meer dan 30% een domicilie in Gent. Uit de analyse van de Databank Hoger Onderwijs (DHO) blijkt dat slechts 13% van de studenten een domicilie heeft in Gent. Alvorens te concluderen dat Gent vele jonge afgestudeerden aan zich bindt, is verder onderzoek nodig.

De exploratieve benadering is tijdens het onderzoeksproces op haar beperkingen gestoten. Bij gebrek aan bruikbare en relevante gegevens over bestedingsposten van studenten is het niet mogelijk de indirecte sectorale werkgelegenheid via studentenbestedingen in kaart te brengen. Ook een bevraging van bedrijven en zelfstandigen leidde niet tot een resultaat. Mogelijk zijn zij of de werkgeversorganisaties wel een goed aanspreekpunt in het kader van een grootschalig onderzoek. De diensten voor studentenvoorzieningen van de onderwijsinstellingen hebben wel voor voldoende kwalitatieve inzichten gezorgd. Deze zijn in de eerste plaats waardevol als vertrekpunt voor verder gedetailleerd onderzoek naar studentenbestedingen. Het onderzoekskader toont aan dat het haalbaar is om de impact van studentenbestedingen via doelgericht budgetonderzoek en aangepaste vraagstelling in bestaande surveys in beeld te brengen.

Ten slotte moet opgemerkt worden dat studentenbestedingen en het vestigingsgedrag van afgestudeerden slechts twee aspecten zijn in het veel bredere kader dat de economische impact in al zijn facetten beschrijft.

4 Cultuur

4.1 Literatuurstudie

Literatuur over dit thema is schaars. In zijn algemeenheid wordt geponeerd dat een studentenstad een eigen, levendige lokale cultuur heeft, alsook dat cultuur een belangrijke motor vormt voor een sterke lokale binding in de wijk. Het empirisch onderzoek naar deze stellingen is onvoldoende.

Doorgaans worden drie thema's rechtstreeks of onrechtstreeks gelinkt aan de aanwezigheid van studenten in een stad:

- cultuurparticipatie
- creatieve industrieën en
- toerisme

4.1.1 Cultuurparticipatie

Uit diverse studies (Vanderstichele&Laermans, 2004, 2007) blijkt dat actieve en/of passieve deelname aan culturele activiteiten stijgt met de opleidingsgraad. Recente gegevens uit de Vlaamse Participatiesurvey bevestigen dit beeld. Zo blijkt dat hogeschoolden veel actiever (als participant of als toeschouwer) deelnemen aan cultuur. Het gaat om bibliotheekbezoek, podiumvoorstellingen, bioscoop, kunstmusea en -tentoonstellingen, klassieke concerten en het opzoeken van informatie over cultuur op het internet.

De achterliggende verklaring voor dit opleidingseffect is het feit dat onderwijs het cultureel kapitaal stimuleert. Dit verband werkt echter niet in één richting. De hoeveelheid cultureel kapitaal bepaalt immers ook in grote mate de schoolloopbaan. Ook het opleidingsniveau van de ouders bepaalt voor een groot deel het verschil in deelname aan culturele activiteiten.

Het gaat hier om cultuur in de breedste zin. De klassieke opvatting (gebaseerd op de culturele kapitaalstheorie van de socioloog Pierre Bourdieu) die ervan uitgaat dat hogeschoolden uit de hogere (midden)klasse hoofdzakelijk participeren aan hogeculturele activiteiten zoals opera, theater en musea, terwijl de lagere middenklasse en de arbeidersklassen een duidelijke voorkeur zouden hebben voor de meer populaire cultuurvormen zoals rock- en popconcerten, bioscoop, ... gaat al lang niet meer op. Steeds meer vervagen de grenzen tussen de verschillende cultuurvormen. Recent onderzoek toont ook aan dat er steeds meer zogenaamde 'culturele omnivoren' opduiken. Dat zijn mensen die een veel inclusiever cultuurparticipatiegedrag vertonen en dus zowel actief en/of passief participeren aan de zogeheten legitieme als illegitieme cultuurvormen (Vanderstichele&Laermans, 2004).

Dat studenten niet enkel cultuur consumeren, maar ook actieve producenten zijn van allerlei kunstvormen, blijkt ook overduidelijk uit een uniek onderzoek naar de amateurkunsten in Vlaanderen (Vanherwegen e.a. 2009). Deze studie toont aan dat de mate van amateurkunstbeoefening nauw samenhangt met het opleidingsniveau van de respondenten. Maar liefst 32,1% van de amateurkunstenaars is hoger opgeleid. Bovendien is de productie van de diverse amateurkunsten ook sterk leeftijdsgebonden. Het aantal culturele activiteiten waaraan men actief deelneemt, neemt stelselmatig af met de leeftijd. Vele jongeren en studenten in de stad zorgen dan ook voor een bloeiend cultureel leven in de stad. Steden met een hoog aandeel studenten zijn vaak steden waar het meest innovatieve culturele aanbod te vinden is (Van Ede, Blankers, &Goudriaan, 2010).

De hogeronderwijsinstellingen dragen door hun aanbod aan creatieve (kunsten) opleidingen ook bij tot de uitstroom van professionele kunstenaars en opgeleiden die in de creatieve sectoren terechtkomen. In de volgende paragraaf komt het belang van deze creatieve sectoren voor de stad aan bod.

4.1.2 De creatieve industrie

Steeds meer stedelijke regio's voeren een actief en stimulerend beleid ten aanzien van de creatieve industrie. In Vlaanderen alleen al is de creatieve industrie goed voor 3,3% van het Bruto Binnenlands Product²³. De toegevoegde waarde van de sector bedraagt 7 miljard euro. De creatieve industrie stelt in Vlaanderen 3% van het totale aantal arbeidskrachten tewerk, terwijl er zo'n 13,5% van het totaal aantal zelfstandigen actief is binnen één van de twaalf creatieve sectoren (Guiette e.a., 2010; 2011). Deze twaalf sectoren zijn de volgende:

- architectuur
- audiovisuele sector
- beeldende kunst
- communicatie, PR, reclame
- cultureel erfgoed & patrimonium
- design
- gedrukte media
- gaming
- mode
- muziek
- nieuwe media
- podium

Onderzoek & ontwikkeling, wetenschap en onderwijs vormen de creatieve schakels die niet rechtstreeks ressorteren onder de creatieve industrie. De onderwijsinstellingen dragen er natuurlijk toe bij in die zin dat ze meerdere creatieve opleidingen aanbieden en dikwijls zorgen voor een innovatief klimaat. Bovenstaande tabel toont ook aan dat architectuur als één van de grootste creatieve opleidingen in het hoger onderwijs meteen ook de grootste sector vormt binnen de creatieve industrieën, zowel wat betreft het aantal zelfstandigen als de toegevoegde waarde. Vermoedelijk heeft een toenemend aantal studenten in creatieve opleidingen in een stad een positief effect op de creatieve industrie binnen deze stad. Hier is bijkomend empirisch onderzoek echter aangewezen.

4.1.3 Toerisme

Tot slot heeft de aanwezigheid van studenten ook een grote impact op het toerisme én het culturele leven in een stad. Deze relatie verloopt in twee richtingen. Enerzijds oefenen sterk toeristische steden vaak een grote aantrekkingskracht uit op studenten. De stad Venetië is hiervan een voorbeeld. Ze leeft vooral van het toerisme, maar heeft ook te kampen met problemen van vergrijzing en stadsvlucht van jonge gezinnen. Dankzij de komst van haar (internationale) studentenpopulatie kent Venetië echter een sterke bloei met een verruiming van het culturele leven in de stad als gevolg (Russo& Sans, 2009).

Anderzijds zorgen (buitenlandse) studenten voor heel wat bijkomende toeristen zoals bezoekende familieleden en vrienden. Studenten zijn ook vaak actieve ambassadeurs van hun studentenstad (Van Ede e.a., 2010).

4.2 Kwantitatieve en kwalitatieve uitdieping

4.2.1 Cultuurconsument

Voor de kwantitatieve benadering van dit culturele aspect is gezocht naar data over de verkoop van tickets, het gebruik van cultuurcheques, cultuursubsidies, data over de aanvraag tot gebruik van feestmateriaal, gebruik van zalen van Stad Gent, enz. Deze benadering heeft echter weinig resultaat opgeleverd. Ofwel is er geen toereikend registratiesysteem, ofwel is het onmogelijk om de specifieke studentengroep te isoleren uit het bestand. De verkoop en het gebruik van cultuurcheques is goed gedocumenteerd, maar is niet representatief voor de participatie van studenten aan het Gentse cultuuraanbod. Met andere woorden, de weinige beschikbare gegevens zijn ontoereikend om de cultuurparticipatie kwantitatief in beeld te brengen.

Vandaar het belang van de kwalitatieve benadering. Er is vertrokken van het bestaande professionele culturele aanbod in Gent. Zo is nagegaan in welke mate de student daarin een speler is. Dit is onderzocht op basis van acht interviews, zowel met personen uit de Gentse cultuurhuizen (Kunstencentrum Vooruit vzw, Studio Skoop, NTGent en Handelsbeurs²⁴) als met betrokken actoren uit diverse stadsdiensten (Departement Cultuur, cultuurcentrum Circa en de Dienst Cultuurparticipatie). Hoofdonderwerp is de rol van de student als consument van cultuur en dit telkens in het licht van een stijgende studentenpopulatie.

De rol van het hoger onderwijs in het algemene culturele gebeuren in Gent komt in de eerste plaats neer op een verjonging van de bevolking. Het levert bijgevolg een algemene bijdrage aan het gewicht van de jongeren in de culturele sector. Van enige dominantie door de jongeren in de culturele sector is echter geen sprake.

Behalve naar prijszetting toe en de organisatie van 'Museumnacht' onderneemt de Stad geen specifieke acties voor studenten.

Wordt cultuur bekeken vanuit het oogpunt van consumptie, dan staat de bioscoop bij de studenten op de absolute nummer één. Er zijn wel enkele cultuurhuizen die zich volledig richten op jongeren en hen goed weten te bereiken, bijvoorbeeld de Vooruit, Democracy en de studentenradio Urgent.fm.

Volgens Circa zijn de kunstrichtingen op de hogescholen een belangrijke voedingsbodem voor jonge kunstenaars in Gent. Ze zijn echter niet de drager van de culturele sector. De uitstraling en de aantrekkingskracht van verschillende cultuurhuizen zoals NTGent overstijgen het Gentse niveau. Dus (jong) talent wordt evengoed van buitenaf aangetrokken, hoewel de cultuurhuizen baat hebben bij de aanwezige kunstopleidingen.

Cultuurhuizen blijven trouw aan hun eigen programmatie, maar ze doen wel inspanningen om studenten te bereiken. Belangrijk is dat dit gebeurt op eigen initiatief, omdat ze een basis willen leggen voor latere participatie en omdat je in Gent nu eenmaal niet om de studenten heen kan.

Aan het begin van het academiejaar zijn er studentenacties waarmee de Vooruit zich op de kaart wil zetten. De communicatie verloopt via een maandblad, e-mails, sociale media, affiches en Twitter. Er is ook het programma 'Free for students', een initiatief waarbij een deel van de tickets wordt gereserveerd voor studenten. Alles wat gratis is, is sowieso populairder bij studenten. Er dan is er nog 'Five for students', een studententeam aan wie maandelijks het programma wordt voorgesteld. Het team mag gratis naar voorstellingen gaan en mensen meenemen. Het fungeert in die zin als ambassadeur onder de studenten.

²⁴ Er is gezocht naar cultuurhuizen die onderling verschillen qua aanbod, toegankelijkheid en uitstraling. De Vooruit vzw is dankzij haar programmatie een van de meest populaire cultuurhuizen bij jongeren. De Handelsbeurs heeft daarentegen een veel minder toegankelijk aanbod voor studenten, maar doet toch inspanningen om studenten aan te spreken. Gezien de bioscoop op nummer één staat in de cultuurconsumptie van studenten is de Studio Skoop als één van de twee art house cinema's in Gent gecontacteerd. Ten slotte is ook NTGent, een gevestigde naam in Gent en Vlaanderen op het vlak van podiumkunsten, aangesproken.

Studio Skoop maakt beperkte publiciteit die zich bijna uitsluitend richt op studenten hoger onderwijs. Ook wordt reclame gemaakt in het studentenmagazine Schamper.

De Handelsbeurs leeft niet van studenten. Voor concerten of optredens waarvan geweten is dat ze populair zijn bij studenten, wordt actief promotie gevoerd onder de studenten. Dit gebeurt in de eerste plaats door te flyers uit te delen in studentenbuurten. Ook organiseert de Handelsbeurs een evenement dat wel gericht is op studenten, nl. het 'Kraakpand', een muziekshow waarbij vijf bands uit uiteenlopende genres in eenzelfde ruimte optreden. De prijs wordt zeer bewust laag gehouden. Toch valt de opkomst door studenten wat tegen. Een ander initiatief is het aanbieden van een ticket van 5 euro voor kamermuziek aan studenten van het conservatorium.

Voor NTGent vormen de studenten maar een kleine doelgroep. Het initiatief 'last call' richt zich specifiek tot studenten, maar staat open voor iedereen. Het is een sms-dienst die geïnteresseerden op het laatste moment op de hoogte brengt van voorstellingen waarvoor nog plaatsen beschikbaar zijn.

4.2.2 Cultuurproducent

Het onderzoek heeft weinig inzicht geleverd over de student als cultuurproducent.

Het decreet van 4 april 2003 over de herstructurering van het hoger onderwijs heeft vastgelegd welke hogescholen en universiteiten opleidingen mogen organiseren in bepaalde studiegebieden. Hoewel de opleidingen binnen eenzelfde studiegebied onderling sterk kunnen verschillen, worden de studiegebieden architectuur, audiovisuele en beeldende kunst en muziek en podiumkunsten in dit onderzoek beschouwd als 'creatieve studiegebieden'.

Onderstaande tabel geeft het aandeel inschrijvingen in deze 'creatieve studiegebieden' weer ten aanzien van het totaal aantal inschrijvingen.

Tabel 17: Verhouding van de inschrijvingen (incl. uitschrijvingen) in creatieve studiegebieden t.a.v. het totaal aantal inschrijvingen (%), 2010-2011

	PERCENTAGES	AANTALLEN
Creatieve studiegebieden	6,07%	4049
Architectuur	2,84%	1896
Audiovisuele en beeldende kunst	2,37%	1584
Muziek en podium kunsten	0,75%	503
Overige studiegebieden	93,93%	62665
Totaal	100,00%	66714

Bron: Databank Hoger Onderwijs (15.12.2011)

Zes procent van de Gentse studenten volgt een opleiding binnen een creatief studiegebied. De cultuurhuizen hebben contacten met bepaalde docenten uit creatieve opleidingen, maar van een systematische rechtstreekse doorstroming van studenten naar cultuurhuizen is geen sprake.

Uit de interviews blijkt dat het culturele aanbod en de culturele participatie in Gent sterk gedifferentieerd zijn en dat de uitstraling van Gent als cultuurstad verder reikt dan de gemeentegrenzen. De cultuurhuizen geven aan dat ze op eigen initiatief de studenten willen bereiken omdat ze als doelpubliek niet om hen heen kunnen en omdat ze geloven in het nut van cultuurparticipatie op jonge leeftijd. Ze blijven hierbij in grote mate trouw aan de eigen programmatie. Sommige cultuurhuizen geven zelfs aan niet meer te kunnen zonder de studenten (Kunstencentrum Vooruit en Studio Skoop).

5 Aanbevelingen

Hoe duidelijk de studenten ook aanwezig zijn in de stad, voor het beleid blijven ze tot nu een onzichtbare populatie. Dit onderzoek toont aan dat er met het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenonderwijs en Studietoelagen een partner is gevonden. Hun Databank Hoger Onderwijs (DHO²⁵) – met de juiste afspraken rond brongebruik, verwerking en publicatie – genereert kennis over de in Gent studerende student.

5.1 Naar een uniform studentenbestand

De eerste aanbeveling betreft dan ook het sluiten van een data-uitwisselingsakkoord tussen Stad Gent en het Agentschap, waarbij jaarlijks via eenzelfde meetmoment een uniform studentenbestand wordt overgemaakt. Meteen krijgt de vraag ‘Hoeveel studenten zijn er in Gent?’ een transparant en eenduidig antwoord en kunnen de fundamenteen worden gelegd voor de opbouw van het studentenprofiel.

Vanuit DHO zijn het logischerwijs vooral onderwijsgerelateerde statistieken die bovendrijven. Gent, waar de verhouding studenten/stedelingen zo groot is dat er voor elke vier stedelingen één student rondloopt, stelt andere vragen eerst. Een stedelijk beleid wil meer weten over bijvoorbeeld woongedrag, pendelgedrag, buurtgedrag of participatie allerhande.

Tegelijk wil een lokaal beleid op alle terreinen van de communicatie even goed kunnen communiceren; van algemene communicatie, over wijkgebonden tot individuele communicatie.

5.2 Structurele samenwerking met de Gentse hogeronderwijsinstellingen

De tweede aanbeveling dringt aan op het tot stand komen van een structureel samenwerkingsverband tussen Stad Gent en alle hogeronderwijsinstellingen, met een gelijkaardig data-uitwisselingsakkoord als startpunt.

De technische argumentatie ligt in de structurele datalink tussen elke hogeronderwijsinstelling en DHO. Elke instelling van hoger onderwijs registreert immers inschrijvingen. Deze worden gecentraliseerd in DHO, die op haar beurt aan elke inschrijving een uniek persoon toekent via een DHO-ID. Immers, één student kan in diverse opleidingen ingeschreven zijn, over meerdere hogeronderwijsinstellingen en mogelijk zelfs in verschillende steden.

Omdat DHO registreert in functie van onderwijsfinanciering en bijgevolg niet alle data omvat die nodig zijn voor een volledige profilering, moet onvermijdelijk een beroep gedaan worden op het geheel van de onderwijsinstellingen.

Inhoudelijk en concreet is structureel inzicht in verblijfs/kot- én e-mailadressen van belang. De realisatie van deze informatie in de databanken kan belangrijke gevolgen hebben. Zo kan ten eerste de databank als een surveypopulatie dienen die correcte steekproeftrekking en dito representatieve uitspraken over welk onderwerp dan ook mogelijk maakt. Ten tweede zou Stad Gent gecontroleerd en gericht kunnen communiceren met (groepen) studenten, in functie van het gevoerde beleid.

De thematische verdiepingen hanteren de exploratieve benadering. Deze maakt een allesomvattende set aan aanbevelingen niet mogelijk. Een voorbeeld van aanbeveling uit de thematische analyses is de opmaak en het gebruik van alumnidatabanken. Op die manier kan vestigingsgedrag in wonen en werken van afgestudeerden in kaart worden gebracht, als bijdrage in wat de maatschappelijke en economische impact kan zijn van hogeronderwijsinstellingen in een stad.

25 DHO is een relatief jonge databank – vanaf academiejaar 2007-2008

6 Op zoek naar vergelijkbare Europese studentensteden

De laatste stap in het onderzoek is een zoektocht naar een representatief Europees referentiekader voor Gent. Bedoeling is Gent te vergelijken met andere Europese studentensteden. De gegevens die voortkomen uit dit referentiekader kunnen inspirerend en ondersteunend werken voor het toekomstige beleid van Gent als studentenstad.

In eerste instantie zijn steden gezocht die qua inwonersaantal en studentenaantal vergelijkbaar zijn met Gent. Vijf steden uit vijf verschillende landen zijn geselecteerd. Aan de hand van desktopresearch is nadien gezocht naar specifieke beleids-elementen en -strategieën van lokale overheden. Volgende onderzoeksvragen staan daarbij centraal: Hoe gaan andere steden om met hun studenten? Met welke problemen kampen zij? Welke lessen kan de Stad Gent hieruit trekken?

6.1 Smart Cities

De basis van dit referentieonderzoek is de studie ‘Smart Cities. Ranking of European medium-sized cities’, die is uitgevoerd onder leiding van de Vienna University. De studie richt zich specifiek op minder grote Europese steden die op Europees niveau een secundaire rol spelen, maar wel belangrijk zijn op nationaal en regionaal niveau. Gent is één van de steden die in het onderzoek zijn opgenomen. Om tot een lijst van ‘medium-sized’ steden te komen pasten de onderzoekers de volgende vier selectiecriteria toe:

- een populatie tussen 100.000 en 500.000 inwoners
- de aanwezigheid van ten minste 1 universiteit
- een verzorgingsgebied van minder dan 1.500.000 inwoners
- de beschikbaarheid van een Urban Audit, een Europese databank voor steden

Op basis van deze criteria zijn 94 steden weerhouden. Voor elk van hen is nagegaan of er voldoende toegankelijke en kwaliteitsvolle data beschikbaar zijn. Na deze tweede schifting blijven nog 70 steden over. Deze vormen de vertrekbasis voor dit referentieonderzoek.

Uit de laatste beschikbare cijfergegevens (31/12/2011) blijkt dat er 247.896 mensen wonen in Gent. Het aantal studenten voor het academiejaar 2010-2011 bedroeg 64.353. Deze cijfers vormen de leidraad om tot de selectie van gelijkaardige steden te komen. Voor de 70 steden zijn de bevolkingscijfers en het aantal universiteitsstudenten vergeleken met die van Gent. Na vergelijking blijven drie steden over: Aarhus, Graz en Ljubljana.

Omdat deze selectie te beperkt is, is ook in de buurlanden Frankrijk en Duitsland gezocht naar vergelijkbare steden. De twee steden die qua inwoners- en studenten-aantallen het meest overeenkomen met Gent zijn Bordeaux en Münster (zie tabel 20). In Nederland is er één stad vergelijkbaar met Gent, nl. Utrecht. Gezien de geregelde bilaterale contacten tussen beide steden, is Utrecht echter buiten dit referentiekader gehouden.

Tabel 18: Vergelijking inwonersaantal en universiteitsstudenten

	INWONERSAANTAL	STUDENTENAANTAL	VERHOUDING STUDENTEN T.A.V. INWONERS
Gent	247.896	64.353	260/1000
Aarhus (Denemarken)	310.956	90.746	292/1000
Graz (Oostenrijk)	263.413	58.255	221/1000
Ljubljana (Slovenië)	280.140	62.400	223/1000
Bordeaux (Frankrijk)	239.642	88.724	370/1000
Münster (Duitsland)	279.803	63.420	227/1000
Utrecht (Nederland)	311.405	99.547	320/1000

Bron: zie bijlage 1

6.2 Lokaal beleid en strategieën

Voor de steden, Bordeaux, Graz en Ljubljana heeft desktopresearch geen bruikbare informatie opgeleverd. De voorbeelden uit de case-study's Aarhus en Münster die bruikbaar zijn voor de Stad Gent worden kort weergegeven.

De aangetroffen beleidsdocumenten voor Münster en Aarhus hebben gewezen op de relevantie van de thematische verdiepingen. De steden gebruiken hun onderwijsinstellingen om zich – internationaal – te profileren als stad van kennis en creativiteit. Samenwerking met de bedrijfswereld en met de onderwijsinstellingen is daarin een belangrijke schakel. Münster (Duitsland) en Aarhus (Denemarken) kampen beide met problemen van studentenhuysvesting en studenten die zich buiten de reguliere studentenwoonmarkt begeven. De steden hebben grootschalig onderzoek naar studentenhuysvesting gedaan om het probleem in kaart te brengen en een aangepast beleid te kunnen voeren. Een verhouding van meer dan 250 studenten per 1.000 inwoners heeft immers onvermijdelijk gevolgen op de woonmarkt.

Aarhus

Aarhus profileert zich onder het motto 'Danish for growth' zeer sterk als groeiende kennisstad en stelt in haar beleid²⁶ dat het moet uitgroeien tot een toonaangevend educatief centrum en één van de meest aantrekkelijke arbeidsmarkten van Noord-Europa. Om dit te bewerkstelligen wordt er sinds 2003 gewerkt met een ontwikkelingsstrategie die op twee zaken inzet:

- een stijging van het algemene competentieniveau. Hiertoe zet men zwaar in op kwaliteitsvol onderwijs en goede opleidingen.
- talentontwikkeling om in te schakelen in de eigen economie.

Daarnaast bevat de ontwikkelingsstrategie specifieke maatregelen om Aarhus aantrekkelijk te maken voor potentiële studenten, bewoners en internationale werknemers. De samenwerking met de onderwijsinstellingen en het economische beleid van de stad zijn dus nauw met elkaar verbonden en houden rekening met duurzaamheid. De visie wordt gedragen door een intensieve samenwerking tussen de overheid, sociale partners, bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en studentenorganisaties.

In 2010 liet de stad een studie uitvoeren over de toekomstige behoefte aan studentenhuysvesting in Aarhus²⁷. Uit deze studie blijkt dat er in 2010 in Aarhus een evenwicht was tussen vraag en aanbod op het vlak van aantal woningen, maar niet op het vlak van locatie. Gezien de onderwijsinstellingen vrij centraal

26 Aarhus Kommune, 2011. Get smarter with Aarhus. Uddannelses- og talenstrategi for Aarhus 2011-2014. Århus, pp.32

27 Århus Kommune, 2010. Det fremtidige behov for studieboliger i Århus. En analyse gennemført af Aarhus Universiteit, VIA University College, Kollegiekontoret og Århus Kommune. Århus, August, 2010, pp.51

gelegen zijn, willen de studenten zich ook centraal vestigen. De bestaande kleine eengezinswoningen, die niet meer voldoen aan de noden van de Deense gezinnen, worden getransformeerd tot studentenhuisvesting en ook op de campussen wordt studentenhuisvesting voorzien.

Aarhus kijkt ook duidelijk naar de toekomst en wil voorbereid zijn op de voorspelde groei en ontwikkelde hiervoor een monitor. Deze monitoring moet omgaan met de demografische projecties en de verwachtingen rond de ontwikkeling van de studentenpopulatie.

Münster

In 2004 werd Münster door het United Nations Environmental Programme (UNEP) en International Federation of Park and Recreation Administration (IFPRA) verkozen tot meest leefbare stad (LivCom). De stad Münster profileert zich als 'mooi en slim' en wil zich blijvend ontwikkelen als wetenschappelijk en economisch centrum. Om dit te bewerkstelligen bestaat een strategisch netwerk en wetenschapsalliantie tussen de onderwijsinstellingen, de bedrijfswereld en de stedelijke overheid. Münster²⁸ ziet de onderwijsinstellingen als één van de belangrijkste bronnen voor de toekomst van de stad.

In 2004 voerde de stad en het Amt für Wohnungswesen een studie uit over studenten in Münster, hun huisvesting, wooneisen en -wensen. In het kader van deze studie zijn drie centrale aanbevelingen geformuleerd:

- Men moet er in blijven slagen om studenten naar Münster te halen. Zeker met het oog op de toenemende concurrentie tussen universiteiten en hogescholen;
- De studie- en leefomstandigheden van de studenten moeten worden geoptimaliseerd;
- Om de afgestudeerden in Münster te houden, moet er een geschikte arbeids- en woningmarkt aanwezig zijn. Ook de combinatie gezin en beroep moet aandacht krijgen.

Naast deze drie centrale aanbevelingen richt men zich op drie doelgroepen: de toekomstige studenten, de huidige studenten en de afgestudeerden. Voor elk van deze groepen zijn aparte aanbevelingen geformuleerd.

Kortom, beide steden hebben ingezien dat ze zich dankzij de aanwezige instellingen voor hoger onderwijs kunnen profileren als centrum van kennis en zich economisch verder kunnen ontwikkelen.

²⁸ Stadt Münster, Amt für 2005. Studentisches Wohnen in Münster. Online-Befragung der Studierenden in Münster zu ihrer Wohnsituation, ihren Wohnbedarfen und -wünschen. Sommersemester 2004. Münster, pp.52

7 Algemene samenvatting

De jongste decennia is de studentenpopulatie in Gent explosief gegroeid. In ruim een kwarteeuw is het studentenaantal gestegen van bijna 20.000 tot 67.000. Dat deze aangroei zijn invloed heeft op het leven in de stad, is duidelijk.

De Stad Gent is zich enerzijds bewust van de mogelijke meerwaarde die deze groeiende studentenbevolking te bieden heeft. Anderzijds stelt deze aangroei het stadsbestuur ook voor nieuwe uitdagingen. Om het beleid doeltreffend te kunnen afstemmen op de huidige en toekomstige situatie is in de loop van 2011 een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van studenten in Gent.

De studie bestaat uit twee delen. Het eerste deel behandelt de grootte en het profiel van de studentenpopulatie. Deel II gaat dieper in op de maatschappelijke, economische en culturele betekenis van de studenten in de stad. Drie thema's staan daarbij centraal: studentenhuysvesting, economie/tewerkstelling en cultuur. De onderzoeksmethode in dit tweede deel is exploratief met als doel een algemeen onderzoekskader naar voor te schuiven.

Deze studie sluit af met enkele aanbevelingen inzake dataverzameling en een hoofdstuk waarin Gent zich als studentenstad situeert binnen een Europese context. De gegevens die voortkomen uit dit referentiekader kunnen inspirerend en ondersteunend werken voor het toekomstige beleid van Gent als studentenstad.

Deel I: Student in Gent

Bij de start stelt zich de vraag welke studenten van welke hogeronderwijsinstellingen in aanmerking komen voor het onderzoek. Er is vertrokken van de studenten aan de vijf instellingen voor hoger onderwijs in de stad, met name de Universiteit Gent, de Hogeschool Gent, de Arteveldehogeschool, de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. Enkel de campussen op het Gentse grondgebied en de campus van de Hogeschool Gent in Melle en de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent, die gelegen is in Merelbeke, zijn opgenomen in de studie.

De vraag 'Hoeveel studenten zijn er in Gent?' blijkt minder makkelijk te beantwoorden dan verwacht. Alles hangt immers af van de benadering. Tellen we het aantal koppen of het aantal inschrijvingen? Op welk ogenblik van het academiejaar gebeurt de telling? Tellen studenten die zich in de loop van het academiejaar hebben uitgeschreven ook nog mee? Maken ook doctoraatsstudenten deel uit van het onderzoek, of beperkt het zich tot de studenten ingeschreven in een master- of bachelor opleiding? Ze behoren tot dezelfde populatie, maar ze hebben een zeer verschillend profiel. Komen enkel studenten die zich hebben ingeschreven voor 60 studiepunten in aanmerking of ook de andere? En wat met de internationale studentenmobiliteit?

In het huidige onderzoeksrapport is ervoor gekozen de studentenpopulatie te benaderen in termen van 'aantal koppen'. De beste bron wat betreft studenten-aantallen is de Databank Hoger Onderwijs van het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassen onderwijs en Studietoelage. Uit de cijfers van 15 december 2011 blijkt dat er tijdens het academiejaar 2010-2011 in Gent 64.353 studenten een opleiding hebben gevolgd. Als ook de studenten die zich tijdens het academiejaar hebben uitgeschreven meetellen, dan stijgt het aantal tot 66.714.

Welk profiel heeft de Gentse student?

In een tweede fase beschrijft het rapport het profiel van de studentenpopulatie. Daarvoor is een studentenmonitor met 34 indicatoren opgesteld. Deze zijn verdeeld over zeven thema's: studentenaantal, demografische indicatoren, onderwijssituatie, sociaal-economische indicatoren, huisvesting, geld- en tijdsbesteding en mobiliteit. De selectie gebeurde op basis van beleidsrelevantie en niet op basis van databeschikbaarheid.

De indicatorenset is voor de eerste keer toegepast op de studentenpopulatie van het academiejaar 2010-2011. Het resultaat van deze meting is een eerste concreet profiel van de Gentse student.

Zo blijkt dat bijna de helft van de studenten jonger is dan 21. Een derde is tussen 21 en 23 jaar en 17% is ouder.

Van de studenten met een domicilie in België is 81,2% gedomicilieerd in West- of Oost-Vlaanderen. Bijna 14% – of 8.292 studenten – heeft een domicilie in Gent zelf. Dit zijn geen kotstudenten, want zij mogen zich niet domiciliëren. Het gaat dus over Gentenaars en internationale studenten. Zeventien procent van de gedomicilieerde studenten in Gent zijn niet-Belgen.

De helft van het aantal studenten is ingeschreven aan de Universiteit Gent. De Hogeschool Gent neemt 26% voor haar rekening, de Arteveldehogeschool 16%. De Hogeschool voor Wetenschap en Kunst en de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven vertegenwoordigen samen 7,7% van de inschrijvingen.

Aangezien niet alle onderwijsinstellingen kot- en pendelstudenten apart registreren, zijn er momenteel geen correcte gegevens over het aantal kotstudenten. De Kottenquête 2010 van Kot@Gent peilt naar het type woning waarin kotstudenten verblijven. Daaruit blijkt dat de helft op een klassiek kot woont. 26,3% van de studenten woont in een studio, 13,6% in een appartement en 11,7% in een huis. Deze categorieën zijn echter te beperkt om de indicator volledig te kunnen invullen. Zo is er voor de kamers geen onderscheid gemaakt tussen 'kamer in een home van een instelling', 'kamer in een private home' en 'kamer op de private markt'.

De Kottenquête maakt wel duidelijk dat 73,3% van de kotstudenten gebruik maakt van openbaar vervoer om van en naar Gent te rijden. 11,8% heeft een eigen wagen of beschikt over de wagen van de ouders. 8,7% gebruikt de fiets en 4,8% doet als passagier aan carpooling. Van de pendelstudenten neemt 63,7% het openbaar vervoer voor zijn verplaatsingen van en naar Gent. 18,7% gaat met de fiets, 14,2% neemt de eigen wagen of die van de ouders en 0,6% doet aan carpooling. Van de studenten die zich met de wagen verplaatsen, parkeert 64,9% zich op de openbare weg of in een ondergrondse parking. 21,1% maakt gebruik van een private parkeerplaats.

Deel II: Gent, studentenstad

Vanuit Stad Gent is de vraag gesteld naar de maatschappelijke, economische en culturele betekenis van die grote studentenpopulatie in de stad. Dit onderzoeksdomein is echter grotendeels onontgonnen en heel breed. De eerste afbakening in huidig onderzoek, is de keuze van de thema's: huisvesting, economie en cultuur. Vanuit de methodiek is binnen elk thema verder afgebakend en geconcretiseerd.

Ten eerste, de invloed van studentenhuishuizing op de private woonmarkt en de sociale draagkracht van wijken. Ten tweede het economisch belang van studenten voor de stedelijke economie. En ten slotte het culturele aanbod van de grote culturele spelers en hun afstemming op de studentenpopulatie.

Voor elk van de thema's is vertrokken van een driedelig stramien. Daarbij wordt gestart met een algemeen literatuuronderzoek. Om dieper te kunnen ingaan op de specifiek Gentse situatie is vervolgens, waar mogelijk, een kwantitatieve vertaalslag gemaakt en bijkomend bestaand datamateriaal geïnventariseerd. In een laatste fase zijn de bevindingen uit beide stappen teruggekoppeld naar een aantal experts uit de diverse thema's. Deze exploratieve methode heeft tot doel een algemeen onderzoekskader te schetsen.

Huisvesting & Maatschappelijke impact

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat de aanwezigheid van instellingen voor hoger onderwijs zowel positieve als negatieve gevolgen kan hebben. Enerzijds verhogen de onderwijsinstellingen het sociaal kapitaal in de stad en zijn ze rechtstreeks of onrechtstreeks de aanleiding tot stadsvernieuwing. Anderzijds bestaat de kans dat de hoge studentenconcentratie in bepaalde wijken het sociaal evenwicht zal verstoren, met diverse vormen van overlast tot gevolg. In de literatuur bestempelt men dit als 'studentification'. Om de negatieve gevolgen van studentification te neutraliseren of te vermijden verwijzen literatuurstudies naar de noodzaak van een actief huisvestingsbeleid voor studenten.

Naast de literatuurstudie is bijkomend datamateriaal geraadpleegd om zo een beeld te vormen van de inname van en de druk op de woonmarkt, de geografische spreiding van studentenverblijven en de draagkracht van studentenwijken.

Kotstudenten

Omdat er geen eenduidige databron beschikbaar is die het aantal kotstudenten in Gent bepaalt, werd uitgegaan van een schatting. Die zegt dat ongeveer 28.000 of 43,5% van de studenten in Gent op kot zit. Op een Gentse bevolking van 247.262 in 2011 is dat een aanzienlijk aantal. Het percentage kotstudenten aan de universiteit bedraagt 62,6%. Het percentage onder de hogeschoolstudenten ligt vermoedelijk hoger dan 24%. Uit de literatuur blijkt dat studenten meer geneigd zijn op kot te gaan als zowel het aantal als aandeel kotstudenten in een stad toeneemt.

De hoogste concentratie van studenten is te vinden in de wijken Binnenstad, Elisabethbegijnhof-Papegaai, Watersportbaan-Ekbergem en de stationswijken. In de vestigingskeuze van de studenten telt niet alleen de nabijheid van hogeronderwijsinstellingen, maar ook van andere studenten.

Volgens Kot@Gent zit bijna de helft (48,2%) van de kotstudenten in een studentenkamer en meer dan een kwart (26,3%) in een studio. Het aantal kotstudenten in een appartement bedraagt 13,6% en in een huis 11,7%. Samen zijn ze dus goed voor een kwart van de kotstudenten. Op basis van de raming van 28.000 kotstudenten in Gent, betekent dit dat ongeveer 7.000 studenten in een huis of appartement 'op kot' zijn. Het is echter niet duidelijk welke woningen verhuurd zijn op de particuliere huurmarkt en welke eigendom zijn van de ouders, familie of partner. In de studie is uitgegaan van een gemiddeld aantal van 2,5 studenten per appartement of gezinswoning. Dat zou betekenen dat de 7.000 studenten die een appartement of gezinswoning delen, verspreid zitten over 2.800 appartementen of gezinswoningen.

Marktmechanisme

Aan de basis van deze aanwezigheid van studenten op de particuliere woonmarkt ligt een marktmechanisme. Studenten gaan het bedrag dat ze elk apart ter beschikking hebben voor het huren van een woning combineren en samen een appartement of gezinswoning huren. De gedeelde kosten zijn vaak lager dan de gemiddelde huurprijs van een studentenkamer, die 314 euro bedraagt, inclusief verbruikskosten en 274 euro exclusief.

Ook het feit dat studenten meestal oudere woningen huren, past binnen hetzelfde mechanisme. Studenten op de huurmarkt hechten in de eerste plaats belang aan het aantal kamers en de grootte van de woning. Hun kwaliteitseisen liggen lager dan die van de reguliere huurder. Voor de Gentse huurmarkt betekent dit dat voornamelijk oudere woningen in aanmerkingen komen voor studenten.

Sociale draagkracht van studentenwijken

Belangrijk in dit onderzoek is de sociale draagkracht van de studentenwijken. Bijna alle campussen hoger onderwijs zijn gesitueerd in een wijk waar de verhouding van het aantal kamer ten aanzien van het aantal woningen in 2007 meer dan 15% bedraagt. Uit gesprekken met de wijkregisseur blijkt onder andere dat de verdringing in de wijk Binnenstad in grote mate al heeft plaatsgevonden. Toch maakt een bevraging duidelijk dat door de grote verscheidenheid in de wijk Binnenstad de aanwezigheid van de studenten niet als storend wordt ervaren. De vrees bestaat wel dat de sociale verdringing zich zal doorzetten in de klassieke studentenwijken en in de wijk Nieuw Gent-UZ. Daar immers blijkt de aanwezigheid van studenten wel als storend te worden ervaren.

Economie/Tewerkstelling

Talrijke studies van onder andere Florida, Felsenstein en Swinney wijzen op een economische impact van instellingen van hoger onderwijs op lokaal en regionaal niveau. Lokaal betekent in de literatuur meestal regionaal en wordt vertaald naar Vlaanderen. Twee lijnen lopen zo door dit literatuuronderzoek. Ten eerste is er het onderscheid in effect dat moet gemaakt worden op basis van schaalniveau. De economische impact van een studentenpopulatie en/of de aanwezigheid van instellingen hoger onderwijs in een stad kan verschillend zijn voor een regio, dan wel voor een stad zelf. Ten tweede kan de economische impact zeer divers zijn. De economische gevolgen van een onderwijsinstelling in een stad gaan verder dan de productie van kennis en technologische innovatie.

Zo is een intensieve samenwerking tussen een stad en haar onderwijsinstellingen een belangrijke schakel in de uitbouw van de kenniseconomie. Universiteiten en hogescholen genereren bovendien indirecte tewerkstelling en economische activiteit door een beroep te doen op bedrijven voor allerlei diensten en goederen. Ze stellen ook rechtstreeks mensen tewerk, voornamelijk hoogopgeleiden. Deze hebben doorgaans hogere inkomens, wat extra belastinginkomsten genereert voor de federale en lokale overheid.

Omwille van deze shift in schaalniveau wordt het begrip 'economische impact' in een Gents stedelijk perspectief noodzakelijkerwijs eng ingevuld. Daarom spitste het kwalitatieve onderzoek zich toe op de studentenbestedingen en het vestigingsgedrag van afgestudeerden.

Studentenbestedingen en vestigingsgedrag

Gegevens over studentenbestedingen en een aantal hypothesen leidt tot de conclusie dat studenten op maandbasis 8.352.151 euro in Gent spenderen (exclusief huur-, transport- en onderwijskosten). Ze genereren op jaarbasis een indirecte tewerkstelling van 839 voltijdse equivalenten (VTE). Dit staat tegenover een directe tewerkstelling van 9.772 VTE in de onderwijsinstellingen zelf. Let wel, deze cijfers over studentenbestedingen en indirecte tewerkstelling zijn indicatief.

De studentenbestedingen zijn zeer lokaal. In de wijk Binnenstad, meer bepaald langs de as Kantienberg Sint-Pietersplein-Vooruit, is de lokale economie verregaand gericht op studenten. Daarnaast hebben ook onderwijsinstellingen een belangrijke invloed op de bestedingen van studenten. Deze zijn immers decretaal verplicht om betaalbare voorzieningen aan te bieden aan hun studenten.

Wat het vestigingsgedrag van afgestudeerden betreft, meldt de alumnidatabank van Universiteit Gent dat meer dan 30% van de alumni die zijn afgestudeerd tussen 2006 en 2009 een domicilie heeft in Gent. Uit de analyse van de Databank Hoger Onderwijs blijkt dat bijna 13% van de studenten een domicilie heeft in Gent. Alvorens te concluderen dat Gent vele jonge afgestudeerden aan zich bindt, is verder onderzoek nodig.

Cultuur

Uit diverse studies blijkt dat actieve en/of passieve deelname aan culturele activiteiten stijgt met de opleidingsgraad. Een onderzoek naar de amateurkunsten in Vlaanderen toont bovendien aan dat studenten niet alleen cultuur consumeren, maar ook actieve producenten zijn van allerlei kunstvormen. Onderwijsinstellingen bieden meerdere creatieve opleidingen aan en zorgen voor een innovatief klimaat. Verder heeft de aanwezigheid van studenten ook een grote impact op het toerisme in een stad.

Voor de kwantitatieve benadering van dit culturele aspect is gezocht naar data over de verkoop van tickets, het gebruik van cultuurcheques, cultuursubsidies, enz. Deze benadering heeft echter weinig resultaat opgeleverd. Vandaar het belang van de kwalitatieve benadering.

Uit gesprekken blijkt dat wat cultuurconsumptie betreft de bioscoop bij de studenten de absolute nummer één vormt. Specifieke studentenacties worden op touw gezet door de cultuurhuizen, Vooruit, Studio Skoop en NTGent. Behalve naar prijszetting toe en de organisatie van de Museumnacht onderneemt de Stad geen specifieke acties voor studenten.

Over de rol van de student als cultuurproducent heeft het onderzoek weinig inzicht opgeleverd. Zes procent van de Gentse studenten volgt een opleiding binnen een creatief studiegebied. De cultuurhuizen hebben contacten met bepaalde docenten uit creatieve opleidingen, maar van een systematische doorstroming van studenten naar cultuurhuizen is geen sprake.

Op zoek naar vergelijkbare Europese studentensteden

Als laatste fase in het onderzoek is gezocht naar een internationaal referentiekader voor Gent door de stad te vergelijken met andere Europese studentensteden. Hiervoor zijn in eerste instantie steden gezocht die qua inwoners- en studenten-aantal vergelijkbaar zijn met Gent.

Uiteindelijk zijn drie steden weerhouden: Aarhus (Denemarken), Graz (Oostenrijk) en Ljubljana (Slovenië). Omdat deze selectie te beperkt was, is ook in de buurlanden Frankrijk en Duitsland gezocht naar vergelijkbare steden. Bijgevolg zijn ook Bordeaux (Frankrijk, Utrecht (Nederland) en Münster (Duitsland) aan de lijst toegevoegd. Via desktopresearch is voor deze steden (met uitzondering van Utrecht) gezocht naar relevante beleidsdocumenten. Münster en Aarhus worden er even uitgelicht.

Aarhus

Aarhus wil zich profileren als studenten- en kennisstad en zet in op wonen.

Om aan de vraag naar studentenwoningen in de binnenstad te voldoen worden kleine eengezinswoningen, die niet voldoen aan de noden van de Deense gezinnen, getransformeerd tot studentenhuisvesting.

Aarhus kijkt ook duidelijk naar de toekomst en wil voorbereid zijn op de voorspelde groei. Een duidelijke aanbeveling is de opstart van een monitoringsysteem om nog beter in te spelen op de noden en de impact van studenten op de stad.

Münster

Münster wil zich ontwikkelen als wetenschappelijk en economisch centrum en ziet de student als één van de actoren in deze ontwikkeling. Het stadsbestuur neemt initiatieven om studenten naar Münster te halen en hun studie- en leefomstandigheden te optimaliseren. Ook wil het de afgestudeerden in Münster houden door te werken aan een aangepaste arbeids- en woningmarkt. Münster werkt met drie centrale doelgroepen: de toekomstige student, de student zelf en de afgestudeerde.

Kortom, beide steden hebben ingezien dat ze zich dankzij de aanwezige instellingen voor hoger onderwijs kunnen profileren als centrum van kennis en zich economisch verder kunnen ontwikkelen.

Aanbevelingen

Om het inzicht in de student in Gent in de toekomst nog te verhogen is bijkomende dataregistratie aangewezen. In dit verband gelden twee aanbevelingen.

Een eerste betreft het sluiten van een data-uitwisselingsakkoord tussen Stad Gent en het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, waarbij jaarlijks op eenzelfde meetmoment een uniform studentenbestand wordt overgemaakt.

Een tweede aanbeveling dringt aan op een structureel samenwerkingsverband tussen Stad Gent en alle hogeronderwijsinstellingen. Inhoudelijk en concreet is structureel inzicht in verblijfs/kot- én e-mailadressen van belang. Zo kan de databank als surveypopulatie dienen en een correcte streekproeftrekking en dito representatieve uitspraken over welk onderwerp dan ook mogelijk maken. Ten slotte zou Stad Gent gecontroleerd en gericht kunnen communiceren met (groepen) studenten, in functie van het gevoerde beleid.

Pas als duidelijk is wie de studenten zijn en hoe ze kunnen worden bereikt, kan binnen een onderzoekskader een gerichte beleidsvraag antwoord vinden.

7 Résumé général

Les dernières décennies, la population estudiantine à Gand s'est spectaculairement accrue.

Dans plus d'un quart de siècle, le nombre d'étudiants s'est élevé de presque 20.000 à 67.000. Il ne fait aucun doute qu'une telle croissance exerce une influence sur la vie urbaine.

D'une part, la Ville de Gand est parfaitement consciente de la plus-value éventuelle que cette population estudiantine croissante peut offrir. D'autre part, une telle croissance place la municipalité devant de nouveaux défis. Afin de pouvoir accorder la politique sur la situation actuelle et future, une recherche fut accomplie au courant de l'année 2011 visant d'analyser la présence d'étudiant à Gand.

Cette étude comprend deux éléments. La première partie examine la taille et le profil de la population estudiantine. La seconde partie étudie la signification sociale, économique et culturelle des étudiants dans la ville. Trois thèmes constituent les éléments centraux: le logement des étudiants, l'économie/l'emploi et la culture. La méthode d'enquête dans la seconde partie est exploratoire afin de pouvoir présenter un cadre de recherche général.

Cette étude se conclue par quelques recommandations concernant la collection de données et un chapitre dans lequel Gand se situe comme ville estudiantine dans un contexte européen. Les données qui sont générées de ce cadre de référence peuvent être inspirant et consolidant dans la perspective d'une politique future de Gand en tant que ville estudiantine.

Partie I: Étudiant à Gand

Dès le début se pose la question quels étudiants de quelles institutions d'enseignement supérieur entrent en ligne de compte pour l'enquête. Nous avons choisi d'inclure les étudiants inscrits auprès des cinq institutions d'enseignement supérieur dans la ville, à savoir l'Université de Gand, la Haute Ecole de Gand, l'Ecole Supérieure Artevelde, l'Ecole Supérieure Catholique et enfin l'Ecole Supérieure pour les Sciences et l'art.

Seuls les campus universitaires situés sur le territoire gantois ainsi que le campus universitaire de la Haute Ecole de Gand à Melle tout comme l'école vétérinaire situé à Merelbeke sont inclus dans cette étude.

La réponse à la question 'Combien d'étudiants il y a t'il à Gand?' semble être plus difficile qu'escompté. Tout dépend en effet de l'approche. Allons-nous compter le nombre d'étudiants ou le nombre d'inscriptions? A quel moment de l'année académique allons-nous organiser le comptage? Est-ce qu'on inclut les étudiants qui se sont laissés rayés au courant de l'année académique? Est-ce que les étudiants qui préparent leur doctorat font également partie de l'enquête ou est-ce que l'étude se limite aux étudiants qui se sont inscrits dans une formation de titulaire d'une maîtrise ou d'un bachelor? Ils font tous les deux partie de la même population, mais ils ont un profil très différent. Est-ce que seuls les étudiants qui se sont inscrits pour 60 unités de valeur entrent en ligne de compte ou est-ce que l'étude inclut également les autres étudiants? Et quoi faire de la mobilité estudiantine internationale?

Dans le rapport d'enquête actuel, nous avons choisi de compter le nombre d'étudiants. La meilleure source en ce qui concerne le nombre d'étudiants est la Banque de Données de l'Enseignement Supérieur de l'Agence d'Enseignement Supérieur, l'Enseignement pour Adultes et la Bourse d'étude. Les chiffres datant du 15 décembre 2011 révèlent que lors de l'année académique 2010-2011, 64.353 étudiants ont suivi une formation. Si on inclut les étudiants qui se sont laissés rayés lors de l'année académique, leur nombre s'élève à 66.714.

Le profile de l'étudiant gantois

Dans une seconde phase, le rapport décrit le profile de la population estudiantine.

A cet effet, un moniteur d'étudiants comprenant 34 indicateurs a été rédigé. Ceux-ci sont partagés sur sept thèmes: nombre d'étudiants, indicateurs démographiques, situation dans l'enseignement, indicateurs socio-économiques, logement, dépenses et emploi du temps et enfin mobilité. La sélection s'est faite sur base de la relevance politique et non sur base de la disponibilité de données.

L'ensemble des indicateurs a été appliqué pour la première fois sur la population estudiantine de l'année académique 2010-2011. Le résultat de ce mesurage est un premier profile concret de l'étudiant gantois.

Il révèle que près de la moitié des étudiants n'ont pas encore atteint l'âge de 21 ans. Un tiers est âgé entre 21 et 23 ans et 17% est plus âgé.

Parmi les étudiants domiciliés en Belgique, 81,2% est domicilié en Flandre occidentale ou en Flandre orientale. Près de 14% – soit 8.292 étudiants – possède un domicile à Gand même. Ce nombre n'inclut pas les étudiants occupant une piaule, car ceux-ci ne peuvent pas se domicilier. Il s'agit des lors de Gantois et d'étudiants internationaux. Dix-sept pour cent des étudiants domiciliés à Gand ne possèdent pas la nationalité belge.

La moitié du nombre d'étudiants est inscrit à l'Université de Gand. L'Ecole Supérieure de Gand représente 26% des étudiants, l'Ecole Supérieure Artevelde comprend 16% d'étudiants, l'Ecole Supérieure pour la Science et l'Art ainsi que l'Ecole Supérieure Sint-Lieven compte collectivement 7,7% des inscriptions.

Etant donné que toutes les institutions d'enseignement ne possèdent pas de registre individuel du nombre d'étudiant occupant des piaule ou le nombre d'étudiant faisant la navette, nous ne disposons par conséquent pas de données correctes concernant les étudiants résidant dans une piaule. L'Enquête des Piaules 2010 de Kot@Gent a examiné le type de maisons dans lesquels les étudiants de piaule résident. Cette étude révèle que la moitié réside dans une piaule classique, 26,3% des étudiants occupent un studio, 13,6% dans un appartement et 11,7% dans une maison.

Ces catégories sont toutefois bien trop limitées afin de pouvoir remplir entièrement l'indicateur. Ainsi, aucune distinction n'a été faite entre 'chambre dans un home d'une institution', 'chambre d'un home privé' et 'chambre sur le marché privé'.

Par contre, l'Enquête des Piaules révèle que 73,3% des étudiants dans une piaule utilisent le transport public pour les déplacements aller et retour à Gand. 11,8% possède une propre voiture ou dispose de la voiture des parents. 8,7% utilise la bicyclette et 4,8% participe au covoiturage. Parmi les étudiants qui se déplacent avec la voiture, 64,9% se gare sur la voie publique ou dans un parking souterrain, 21% utilise une aire de stationnement.

Partie II: Gand, ville estudiantine

La Ville de Gand a posé la question d'examiner l'importance sociale, économique et culturelle de cette large population estudiantine dans la ville. Toutefois, ce domaine de recherche est pour la plupart un terrain vague et très vaste. La première délimitation dans l'enquête actuelle consiste à définir les thèmes: logement, économie et culture. Partant de la méthodologie, chaque thème a été défini et concrétisé.

En tout premier lieu, l'influence du logement des étudiants sur le marché des habitations privées ainsi que les possibilités sociales des quartiers. En second lieu, l'importance économique des étudiants sur l'économie urbaine. Et enfin l'offre culturelle des grands acteurs culturels ainsi que leur harmonisation sur la population estudiantine.

Pour chacun des thèmes on est parti d'un triple schéma. Pour débiter, on a accompli une étude de la littérature générale. Afin d'examiner plus profondément la situation gantoise spécifique, on a ensuite procédé, si possible, à rédiger une traduction quantitative et inventorié le matériel additionnel de données existantes. Dans une phase finale, les constatations des deux étapes ont été soumises à un nombre d'experts sélectionnés parmi les thèmes divers. Cette méthode exploratoire a pour but d'esquisser un cadre de recherche général.

Logement et influence sociale

L'enquête de la littérature révèle que la présence d'institutions d'enseignement supérieur peut avoir des conséquences positives et négatives. D'une part, les institutions d'enseignement rehaussent le capital social dans la ville et ils donnent directement ou indirectement lieu à la rénovation urbaine. D'autre part, il existe une possibilité que la haute concentration estudiantine dans certains quartiers perturbera l'équilibre social, provoquant ainsi plusieurs formes de nuisances. Dans la littérature, ce phénomène est appelé 'l'étudification'. Afin de neutraliser ou d'éviter les conséquences négatives de cette étudification, les études littéraires réfèrent à la nécessité d'une politique de logement active pour les étudiants.

Outre la littérature, on a également consulté du matériel de données additionnel afin de pouvoir se former une image de la prise de et de la pression sur le marché du logement, la distribution géographique des habitations estudiantines et les possibilités des quartiers des étudiants.

Étudiants occupant des piaules

Etant donné qu'il n'existe aucune source de données univoques déterminant le nombre d'étudiants occupant des piaules, nous nous avons basé sur une estimation. Selon ces chiffres, 28.000 étudiants soit 43,5% habite une piaule à Gand. Sur une population de 247.262 personnes en 2011, c'est un nombre considérable. Le pourcentage parmi les étudiants occupant des piaules inscrits à l'université s'élève à 62,6%. Le pourcentage parmi les étudiants inscrits dans les écoles supérieures dépasse probablement 24%.

La littérature nous apprend que les étudiants ont plus souvent tendance d'occuper une piaule lorsque le nombre tout comme la quote-part des étudiant occupant une piaule s'accroît dans une ville.

La plus haute concentration d'étudiants se situe dans les quartiers Centre-ville, béguinage Sainte Elisabeth-Papegaai, Watersportbaan-Ekkergergem ainsi que les quartiers des gares.

Dans le choix d'un domicile pour les étudiants, la proximité des institutions d'étude supérieure n'est certes pas l'élément unique; la présence d'autres étudiants joue également un rôle décisif.

Selon Kot@Gent, près de la moitié (48,2%) des étudiants occupant une piaule préfère une chambre d'étudiants, et plus d'un quart (26,3%) habite dans un studio. Le nombre d'étudiants occupant une piaule situé dans un appartement se chiffre à 13,6% et ceux qui habitent une maison 11,7%.

Collectivement, ils représentent un quart des étudiants occupant une piaule. Sur base de l'estimation de 28.000 étudiants occupant une piaule à Gand, cela signifie qu'approximativement 7.000 étudiants résident dans une piaule située dans une maison ou un appartement. Toutefois, il est impossible de déterminer quelles maisons ont été louées sur le marché de location privé, et lesquels appartiennent aux parents, à la famille ou le partenaire. Dans l'étude, on s'est basé sur un chiffre moyen de 2,5 étudiants par appartement ou maison familiale. Cela signifierait que les 7.000 étudiants qui partagent un appartement ou une maison familiale, sont dispersés sur 2.800 appartements ou maisons familiales.

Mécanisme de marché

A la base de cette présence d'étudiants sur le marché du logement particulier se trouve un mécanisme de marché. Les étudiants vont combiner le budget individuel qu'ils possèdent pour la location d'un domicile et louer conjointement un appartement ou une maison familiale. Les coûts partagés sont souvent inférieurs au prix moyen d'une chambre d'étudiants, qui s'élèvent à 314 euro, y inclus les coûts de consommation et 274 euro sans les coûts de consommation.

Il en va de même pour le phénomène que les étudiants louent généralement des logements plus âgés. Les étudiants sur le marché de location attachent en tout premier lieu une importance au nombre de chambres disponibles ainsi qu'à la taille du logement.

Leurs exigences concernant la qualité sont inférieurs à ceux des locataires réguliers. Pour le marché de logement gantois, cela signifie essentiellement que les logements plus âgés entrent en ligne de compte pour les étudiants.

Possibilités sociales des quartiers d'étudiants

L'élément le plus important de cette étude constitue les possibilités sociales des quartiers d'étudiants. Pratiquement tous les campus universitaires appartenant à l'enseignement supérieur se situent dans un quartier où le rapport du nombre de chambres en comparaison avec le nombre de logements en 2007 se chiffre à plus de 15%. Des entretiens avec le réalisateur des quartiers révèlent entre autres que l'éviction dans le quartier du Centre-ville s'est déjà accomplie en majeure partie. Cependant, une enquête démontre que, grâce à la large diversité dans le quartier du Centre-ville, la présence des étudiants n'est pas ressentie comme nuisible.

Toutefois, on craint que l'éviction sociale se poursuivra dans les quartiers classiques d'étudiants ainsi que dans le quartier Nieuw-Gent. En effet, la présence d'étudiants est ressentie comme nuisible.

Economie/Emploi

De nombreuses études d'entre autres Florida, Felsenstein et Swinney indiquent une influence économique des institutions de l'enseignement supérieur sur le niveau local et régional. Dans la littérature, local signifie généralement régional et est traduit au niveau de la Flandre. Deux lignes s'entrecroisent à travers cette recherche de la littérature. Tout d'abord, il existe une distinction en effets qui doit être faite sur base du niveau de l'échelle. L'influence économique d'une population estudiantine et/ou la présence d'institutions d'enseignement supérieur dans une ville peut être différente pour une région, et même pour une ville. En second lieu, l'influence économique peut être très diverse. Les conséquences économiques d'une institution d'enseignement dépassent la production de connaissances et d'innovation technologique.

Ainsi, une coopération intensive entre une ville et ses institutions d'enseignement constitue un chaînon important dans le développement d'une économie de connaissances. Les universités et les écoles supérieures génèrent en outre un emploi indirect et une activité économique, en faisant appel aux entreprises pour toutes sortes de services et de marchandises. Ils assurent également un emploi direct, principalement des personnes ayant suivi une formation élevée. Ceux-ci ont normalement des revenus élevés, ce qui signifie des revenus fiscaux supplémentaires pour les autorités fédérales et locales.

En raison de ce glissement en niveau d'échelle, la notion de 'l'influence économique' dans une perspective municipale gantois doit être nécessairement interprétée de façon limitée. C'est pourquoi la recherche qualitative s'est concentrée sur les dépenses estudiantines ainsi que le comportement dans le secteur du logement des diplômés.

Dépenses estudiantines et comportement dans le secteur du logement

Des données concernant les dépenses estudiantines ainsi qu'un nombre d'hypothèses nous mènent à la conclusion que les étudiants dépensent mensuellement un montant de 8.352.151 euro à Gand (le loyer, les frais de transport et d'enseignement non compris). Ils génèrent sur base annuelle un emploi indirect de 839 équivalents à temps plein (VTE). Ce chiffre doit être comparé avec un emploi direct de 9.772 VTE dans les institutions d'enseignement même. Nous vous rappelons que ces chiffres concernant les dépenses estudiantines et l'emploi indirect sont indicatifs.

Les dépenses estudiantines sont très locales. Dans le quartier Centre-ville, plus précisément le long de l'axe Kantienberg, Sint-Pietersplein-Vooruit, l'économie locale est orientée de façon extrême sur les étudiants. En outre, les institutions d'enseignement ont une influence importante sur les dépenses estudiantines. En effet, des décrets obligent les institutions à offrir une infrastructure abordable à leurs étudiants.

En ce qui concerne le comportement dans le secteur du logement des diplômés, la banque de données des diplômés de l'Université de Gand nous apprend que plus de 30% des diplômés qui ont terminé leurs études entre 2006 et 2009 possèdent un domicile à Gand. Avant de conclure que la ville de Gand attire de nombreux jeunes diplômés, il faudra accomplir de nouvelles recherches.

Culture

Diverses études révèlent qu'une participation active et/ou passive aux activités culturelles s'élève avec le niveau de la formation. Une recherche dans le domaine des arts pour amateurs en Flandre démontre en outre que les étudiants ne consomment pas uniquement de la culture, mais sont également des producteurs actifs de toutes sortes d'expressions artistiques. Les institutions d'enseignement offrent plusieurs formations créatives et créent un climat innovateur. En outre, la présence d'étudiants exerce une influence considérable sur le tourisme dans une ville.

Pour l'approche quantitative de cet aspect culturel, nous avons cherché des données concernant la vente de tickets, l'emploi de chèques culturels, des subventions culturelles, etc. Cette approche a malheureusement donné peu de résultats. Cela explique l'importance de l'approche qualitative.

Sur base d'entretiens concernant la consommation de culture, nous pouvons conclure que le cinéma constitue le numéro un absolu auprès des étudiants. Des actions spécifiques pour étudiants sont organisées par les maisons de culture, Vooruit, Studio Skoop et NTGent. A l'exception de la fixation des prix et l'organisation de la Nuit des Musées, la Ville de Gand n'entreprend pas d'actions spécifiques pour les étudiants.

En ce qui concerne le rôle de l'étudiant en tant que producteur de culture, l'étude ne nous a pas appris beaucoup d'éléments nouveaux. Six pour cent des étudiants gantois suit une formation dans le domaine des études créatives. Les maisons culturelles ont des contacts avec certains enseignants des formations créatives, mais nous ne possédons pas de preuves d'un écoulement systématique d'étudiants vers les maisons culturelles.

À la recherche de villes estudiantines européennes comparables

Dans la dernière phase de la recherche, nous avons cherché un cadre de référence international pour Gand en comparant la ville avec d'autres villes estudiantines européennes. En première instance, nous avons cherché des villes qui sont comparables en ce qui concerne le nombre d'habitants et le nombre d'étudiants.

Finalement, trois villes ont été sélectionnées: Aarhus (Danemark), Graz (Autriche) et Ljubljana (Slovénie). Etant donné que cette sélection était trop limitée, nous avons cherché des villes comparables dans nos pays limitrophes la France et l'Allemagne.

Par conséquent, nous avons également ajouté Bordeaux (France), Utrecht (Pays-Bas) et Münster (Allemagne) à la liste.

Par moyen de recherches accomplies par ordinateur, nous avons cherché des documents contenant des données politiques (à l'exception d'Utrecht). Dans cet exposé, nous illustrerons les villes de Münster et Aarhus.

Aarhus

Aarhus se veut de se présenter en tant que ville estudiantine et ville de connaissances et mise sur le logement.

Afin de pouvoir répondre aux demandes de logement pour étudiants dans le centre-ville, des petites maisons unifamiliales, qui ne correspondent pas aux besoins des familles danoises, sont transformés en logement pour étudiants.

Aarhus attend également l'avenir et veut être préparé sur la croissance prévue. Une recommandation claire est la création d'un système de monitoring afin de pouvoir anticiper les besoins et l'influence des étudiants sur la ville.

Münster

Münster se veut de se développer en tant que centre scientifique et économique et considère l'étudiant comme un des acteurs dans ce développement. La Municipalité prend des initiatives afin d'attirer les étudiants vers Münster et d'optimiser leurs circonstances d'études et de vie. Elle essaye également de garder les diplômés en oeuvrant à un marché de travail et de logement adapté. Münster travaille avec trois groupes cibles centraux: l'étudiant futur, l'étudiant même et le diplômé.

Bref, les deux villes ont compris que grâce aux institutions d'enseignement supérieur présentes, elles peuvent se présenter en tant que centre de connaissances et continuer à se développer dans l'avenir.

Recommandations

Afin de rehausser la compréhension de l'étudiant à Gand dans le futur, une registration de données additionnelle est indiquée. Dans ce contexte, deux recommandations ressortent.

En première instance; il faudra conclure un accord concernant l'échange de données entre la Ville de Gand et l'Agence pour l'Enseignement supérieur, l'Enseignement pour Adultes et les Bourses d'études, dans lequel des fichiers uniformes sont transférés annuellement au même moment de mesurage.

Une seconde recommandation insiste sur un accord de coopération structurel entre la Ville de Gand et toutes les institutions d'enseignement supérieur. Sur le plan du contenu et concrètement, une compréhension structurelle concernant les adresses des logements, des piaules et des mails électroniques est essentiel. Ainsi, la banque de données peut servir de population d'examen périodique et permettre une prise de sondage correcte et des jugements similaires représentatifs à l'égard de n'importe quel sujet. Enfin, la Ville de Gand pourrait communiquer de façon contrôlée et ciblée avec des (groupes) d'étudiants, en fonction de la politique menée.

Seulement quand il devient évident qui sont les étudiants et comment ils peuvent être approchés, nous pouvons trouver une réponse ciblée concernant la politique au sein d'un cadre de recherche.

7 General summary

The last decades, the student population in Ghent has grown explosively. In more than a quarter of a century, the number of students has increased from almost 20.000 to well over 67.000. It is obvious that this growth has its influence on life in the city.

On the one hand, the City of Ghent is aware of the possible surplus value this growing student population offers to the city. On the other hand, this growth puts the municipality in front of new challenges. In order to gear the policy in an efficient way to the current and future situation, research has been made in the course of 2011 as regards the presence of the students in Ghent.

The study comprises two parts. The first part deals with the amount and the profile of the student population. The second part makes an in-depth survey of the social, economic and cultural significance of the students in the city. In this respect, three themes occupy a central position: student accommodation, economy/employment and culture. The research method in this second part is explorative and the main objective is to create a general research framework.

This study concludes with a number of recommendations with respect to data collection and a chapter in which Ghent situates itself as a student city within a European context. The data which ensue from this reference framework can work in an inspiring and supporting way for the future policy of Ghent as a student city.

Part I: Student in Ghent

At the start, the question presents itself which students from institutions of higher education are qualified to be included in the research. We started the research with the students of five institutions of higher education in the city, more specifically the University of Ghent, the Ghent University College, the Artevelde University College, the Catholic University College Sint-Lieven and the University College for Science and Art. Only the campuses which are located on the Ghent territory and the campus of the Ghent University College in Melle as well as the faculty of Veterinary Medicine of the Ghent University in Merelbeke are examined in the study.

The question 'How many students are there in Ghent?' is more difficult to answer than expected. It all depends on the approach. Do we count the number of students or the number of enrolments? On what moment of the academic year do we make the counting? Do we take the students which have deregistered in the course of the year into account? Are doctorate students also included in the research or is the research limited to students which have enrolled in a master or bachelor training?

They belong to the same population but they have a totally different profile. Are only students which have enrolled for 60 study points eligible or can the others also take part in the research? And what about the international student mobility?

In the current research report we have chosen to approach the student population in terms of the 'number of students'. The best source as regards the number of students is the Data base for Higher Education of the Agency for Higher Education, Adult Education and Study Grants. The figures from December 15th 2011 reveal that during the academic year 2010-2011, 64.353 students have followed a training in Ghent. If we take the students into account which have deregistered during the academic year the number even increases to 66.714.

Which profile does the Ghent student have?

In a second phase the report describes the profile of the student population. To this effect, a student monitor with 34 indicators has been formulated. These are spread over seven themes: the number of students, demographic indicators, the situation of the education, social-economic indicators, accommodation, spending money and time and mobility. The selection was made according to the policy relevance and not on the basis of data availability.

The indicator set has been used for the first time on the student population of the academic year 2010-2011. The result of this measurement is the first concrete profile of the Ghent student.

In this respect, it turns out that half of the students is younger than 21. One third is between 21 and 23 years old and 17% is older.

From the students with a domicile in Belgium, 81,2% is domiciled in West or East-Flanders. Almost 14% – or 8.292 students – have their domicile in the City of Ghent. These students are not living in digs, because students who live in digs are not allowed to take their domicile in Ghent. This means that we are talking about Ghent citizens and international students. Seventeen percent of the domiciled students in Ghent are not of Belgian origin.

Half of the number of students is enrolled at the Ghent University. The Ghent University College is good for 26%, the Artevelde University College 16%. The University College for Science and Art and the Catholic University College Sint-Lieven represent together 7,7% of the enrolments.

Given that not all educational institutions separately register the students who live in digs or who commute, there is currently no correct information about the number of students who live in digs.

The digs' poll 2010 of Kot@Gent assesses the type of accommodation the students who live in digs. It turns out that half of the students are living in a classic digs. 26,3% of the students lives in a studio flat, 13,6% in a flat and 11,7% in a house. However, these categories are too restricted to fully complete the indicator. For instance no difference has been made between a 'room in the home of an institution', 'a room in a private home' and a 'room on the private market'.

The digs' poll makes clear that 73,3% of the students who live in digs use public transport to drive from and to Ghent. 11,8% have their own car or use the car of the parents. 8,7% uses the bicycle and 4,8% is a passenger in a carpooling system. From the commuting students, 63,7% uses public transport to drive to and from Ghent. 18,7% uses the bicycle, 14,2% takes the own car or the car of the parents and 0,6% does carpooling. From the students who use a car, 64,9% parks on the public road or in an underground car park. 21,1% makes use of a private parking place.

Part II: Ghent, student city

The City of Ghent wanted to learn more with respect to the social, economic and cultural importance of this large student population in the city. However, this research domain is largely unreclaimed and very extensive. The first demarcation in the present research is the choice of the themes: accommodation, economy and culture. Starting from the methodology, each theme has been further demarcated and concretized.

First of all, there is the influence of student accommodation on the private housing market and the social bearing capacity of the neighbourhoods. Secondly, there is the economic importance of the students as regards the municipal economy. And finally there is the cultural offer of the important cultural actors and their relation to the student population.

For each of the three themes we have started from a threefold pattern. We have first started with a general literature research. In order to make an in-depth research

of the specific situation in Ghent we have, where possible, created a quantitative translation and we have made an inventory of the existing data material. In the ultimate phase, the results from both investigations have been submitted to a number of experts from the various areas.

Accommodation & social impact

The literature research reveals that the presence of the university colleges has both positive and negative consequences. On the one hand, the educational institutions enhance the social capital of the city and besides they are directly or indirectly the reason of urban renewal. On the other hand, there is a chance that the large student concentration in certain quarters will disturb the social equilibrium, resulting in various forms of inconveniences. In literature we call this 'studentification'. In order to neutralise or prevent the negative consequences of studentification the literature studies refer to the necessity of an active accommodation policy for students.

Besides the literature study, additional data material has been consulted in order to create a clear image of the occupation of and the pressure on the housing market, the geographical spread of the student accommodations and the bearing capacity of the student quarters.

Students living in digs

Because there is not a univocal data source available which gives a clear view on the number of students which are living in digs in Ghent, we used a kind of estimation which tells us that approximately 28.000 or 43,5% of the Ghent students are living in digs. On a total population in Ghent of 247.262 in 2011 this is a considerable number. The percentage of university students who are living in digs amounts to 62,6%. The percentage of university college students who is living in digs is presumably higher than 24%. Literature tells us that students tend to live more often in digs when the number and the share of students living in digs is growing.

The largest concentration of students is to be found in the quarters of the City Centre (Binnenstad), Elisabethbegijnhof-Papegaai, Watersportbaan-Ekkergem and the quarters in the neighbourhood of the railway stations. As regards the choice of the places of residence, the students take the vicinity of the university colleges and the nearness of other students into account.

According to Kot@Gent almost half (48,2%) of the students who are living in digs are living in a student room and more than a quarter (26,3%) is living in a studio flat. The number of students who is living in an apartment amounts to 13,6% and 11,7% is living in a house. When we add up all these figures we cover almost a quarter of the students who are living in digs. Based on the estimate of 28.000 students who are living in digs in the City of Ghent, this means that approximately 7.000 students are living in a house or in an apartment. However, it is not completely clear which accommodations are let out on the private rental market and which accommodations are property of parents, family or the partner.

In the study, we assumed that an average number of 2,5 students is living per apartment or family house. This would mean that 7.000 students who are sharing an apartment or a family house are spread over 2.800 apartments or family houses.

Market mechanism

There exists something like a market mechanism on the basis of the presence of students on the private housing market. Students are going to combine their available financial means to rent a place. This way they are able to rent an apartment or a family house. The shared costs are often lower than the average rental price of a student room which amounts around 314 euro inclusive the consumer costs and 274 euro exclusive these costs.

Also the fact that students mostly rent older houses perfectly fits in the same mechanism. Students on the rental market attach a lot of importance to the number of rooms and the size of the house. Their quality demands are lower than those of the regular tenant. As far as the Ghent rental market is concerned, this means that particularly older houses are qualified for students.

Social bearing capacity of the student quarters

Very important in this research is the social bearing capacity of the student quarters. Almost all university college campuses are located in a quarter where the proportion of the number of rooms with regard to the number of houses amounts to more than 15% in 2007. However, consultations with the neighbourhood director reveal that the displacement in the 'City Centre Quarter' already took place. Yet the enquiry makes clear that owing to the large diversity in the 'City Centre Quarter' the presence of the students is not inconvenient. However, we fear that the social displacement will also take place in the classic student quarters and in the quarter 'Nieuw Gent-UZ'. Because in these quarters the presence of the students is experienced as being inconvenient.

Economy/Employment

Numerous studies of a.o. Florida, Felsenstein and Swinney indicate the economic impact of the university college institutions on local and regional level. In literature local mostly means regional and is translated as Flanders. This way, two lines are running across this literature research. First of all, there is the difference in effect which has to be made on the basis of scale level. The economic impact of a student population and/or the presence of the university college institutions in the city can differ from the region itself. Secondly, the economic impact can be very varied. The economic consequences of an educational institution in a city go beyond the production of knowledge and technological innovation.

In this respect, the intense co-operation between a city and its educational institutions is an important link in the development of the knowledge economy. Furthermore, universities and university colleges generate indirect employment and economic activity by making appeal to companies for all kinds of services and goods. They also directly employ people, more specifically highly trained ones. These mostly have higher wages, which generates extra tax income for the federal and local government.

Because of this shift in scale level, the concept of 'economic impact' in a Ghent urban perspective is inevitably restrictedly completed. To this effect the qualitative research is concentrated on the student spending and the establishment behaviour of the graduated students.

Student spending and establishment behaviour

Data with respect to student spending and a number of suppositions leads to the conclusion that students spend on a monthly basis 8.352.151 euro in Ghent (exclusive rental-, transport- and education costs). They generate on a yearly basis an indirect employment of 839 fulltime equivalents. This number must be compared as opposed to a direct employment of 9.772 fulltime equivalents in the educational institutions itself. Mind, these figures with respect to student investments and indirect employment are indicative.

The student investments are very local. In the 'City Centre Quarter', more particularly along the axis Kantienberg Sint-Pietersplein-Vooruit, the local economy is mostly directed towards the students. Furthermore, the educational institutions have an important influence on the investments of the students. After all, these institutions are, as determined by decree, obliged to offer affordable facilities to their students.

As far as the establishment behaviour of the graduated students is concerned, the alumni data bank of the Ghent University mentions that more than 30% of the alumni

which graduated between 2006 and 2009 have a domicile in Ghent. The analysis from the Data Base of the University Colleges reveals that almost 13% of the students are domiciled in Ghent. Before we can conclude that Ghent ties many young graduated people to the City, further research is necessary.

Culture

Various studies reveal that active and/or passive participation into cultural activities is increasing with the degree of education. Moreover, a research regarding the amateur arts in Flanders illustrates that students do not only consume culture, but also are active producers of various art forms. Education institutions offer several creative training opportunities and assure an innovative climate. Furthermore, the presence of students also has a significant influence on tourism in a city.

As for the quantitative approach of this cultural aspect, we have been looking for data regarding the ticket sale, the use of culture cheques, culture subventions, etc. However, this approach has yielded a very meagre result. Hence, the importance of the qualitative approach.

Interviews have revealed that the undisputed number one with students as regards consumption of culture is the cinema. Culture houses, Vooruit, Studio Skoop and NT Gent are organising specific student actions. Except for price-fixing and the organisation of the Museum Night, the Ghent Municipality does not undertake any specific actions for students.

The research has yielded scarce results as for the role of students in their capacity of culture producer. Six per cent of the Ghent students are following training within a creative study area. The culture houses have contacts with certain university teachers, but there isn't any evidence of a systematic flow of students towards culture houses.

In search of comparable European student cities

As final phase in the research, we have been looking for an international reference framework for Ghent by comparing the city with other European student cities.

Initially, we have been looking for cities which are comparable with Ghent as regards the number of inhabitants and the number of students.

Ultimately, three cities were selected: Aarhus (Denmark), Graz (Austria) and Ljubljana (Slovenia). Since this selection was too limited, we have also been looking for comparable cities in our neighbouring countries France and Germany. Consequently, Bordeaux (France), Utrecht (the Netherlands) and Münster (Germany) were added to the list. By means of desktop research, we have been looking for relevant policy documents.

Allow us to expand on two cities: Münster and Aarhus.

Aarhus

Aarhus wants to present itself as a city of students and a city of knowledge and calls forth on housing.

In order to satisfy the demand for student housing in the city centre, small single-family dwellings, which do not meet the needs of Danish families, are transformed into student housing.

Aarhus is also looking towards the future and wishes to be prepared on the forecasted growth. A distinct recommendation is the starting up of a monitoring system in order to be able to anticipate on the needs and on the impact of students on the students.

Münster

Münster wishes to develop itself as a scientific and economic centre and is considering the student as one of the actors in this development. The Municipality undertakes initiatives to attract students to Münster and to optimise their study and living circumstances. It also wishes to keep the graduates in Münster by developing a suitable labour and housing market. Münster works with three central target groups: the future student, the student itself and the graduate.

In short, both cities have understood that they can present themselves as a centre of knowledge and can continue to develop themselves in the economic domain owing to the presence of institutions of higher education.

Recommendations

To increase the understanding of the student in Ghent in the future, additional data registration is necessary. In this context, two recommendations are self-evident.

A first recommendation concerns the conclusion of an agreement as regards data exchange between the City of Ghent and the Agency for Higher Education, Adult Education and Study Grants, in which a uniform student file is annually transferred on an identical moment of measurement.

A second recommendation insists on a structural joint venture between the City of Ghent and all institutions of higher education. Intrinsicly and concretely, a structural understanding in housing/digs and e-mail addresses is essential. Thus, the database can serve as survey population and enable a correct sample survey & similar representative comments on any topic whatsoever. Finally, the City of Ghent would be able to communicate in a controlled and target-oriented way with (groups of) students, taking into account the pursued policy.

Only when it becomes obvious who the students are and how they can be approached, we will be able to find an answer to target-oriented policy questions by means of a reference framework.

Bibliografie

Data

Epos vzw. <http://www.epos-vlaanderen.be/?CategorieID=262> (10.10.2011)

Kot@gent (2010). Marktonderzoek: homes Ugent en privé-kotmarkt.
Onderzoek i.o.v. Sociale raad, Gent.

ResearchNed bv Nijmegen (2009). Studentmonitor Vlaanderen 2009.
Socio-economische kenmerken van studenten in het hoger onderwijs.
Bevraging in opdracht van het Departement Onderwijs Vlaanderen.
De dataverzameling vond plaats tussen 11 maart 2010 en 18 juni 2010.

Verhaeghe, P.P., Van Houtte, M., Vermeersch, H., Van de Putte, B. & Verduyven, A. (2010).
De Studentenbarometer 2009-2010. Gent: Vakgroep Sociologie, Universiteit Gent.

Vlaamse Overheid – Departement Onderwijs en Vorming.
Databank Hoger Onderwijs: Dataset 2010-2011 (meetmoment: 15.12.2011)

Beleidsdocumenten

Belfast Metropolitan Area Plan (2005). Issues Paper on HMO's.

Geenens, K. (2010). 'Student in Gent: Onwijs verstandig! Geïntegreerde aanpak van studentenoverlast', Stad Gent.

<http://fiscus.fgov.be/interfaofnl/ipptc/ipptc.htm> (15.11.2011)

Stad Gent (2008), Beleidsnota wonen 2007-2012., Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning, Stad Gent.

Stad Gent (2010). Aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting.
<http://www.gent.be/eCache/THE/2/174.cmVjPTEwMTkyMA.html> (15.11.2011),
Dienst Belastingen Stad Gent

Stad Gent (2008) Analyse van het woonaanbod in Gent –eindrapport,
Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning Stad Gent

Vlaamse overheid (2008). Decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen.

Literatuur

Allinson, J. (2006). Over-Educated, Over-Exuberant and Over Here? The Impact of Students on Cities. *Planning, Practice & Research*, 21 (1), pp. 79-94.

Beck R., Elliot D., Meisel J. & Wagner M. (1995). Economic Impact Studies of Regional Public Colleges and Universities. *Growth and Change*, 26, pp. 245-260.

Billiet, J. (1998). Sociaal kapitaal, levensbeschouwelijke betrokkenheid en maatschappelijke integratie in België. *Tijdschrift voor Sociologie*, 19 (1), pp. 33-54.

Bromley, R. & Kent, R.B. (2006). Integrating beyond the campus: Ohio's urban public universities and neighborhood revitalization. *Planning, Practice & Research*, 21 (1), pp. 45-78.

Buck Consultants International (2011). De Gentse creatieve economie Strategisch actieplan, uitgevoerd in opdracht van Stad Gent – Departement Werk & Economie.

Crijns, H. & Vermeulen, S. (2007). How Entrepreneurial are our Flemish students? Onderzoeksrapport Flanders DC.

Crijns, H. & Tilleuil, O. (2009). *Hoe ondernemend zij onze Gentse studenten? (GUESS: Global University Entrepreneurial Spirit Students' Survey)*. Onderzoek uitgevoerd i.o.v. het OndernemerschapForum en de stad Gent.

- CRS (Centre of Regional Science, Vienna UT) (2007) Smart cities. *Ranking of European medium-sized cities*. Final report.
- CSB (2006). Determinanten van de differentiële slaagkansen in het hoger onderwijs.
- CSB (2006). Sociaal ongelijkheid in het Vlaamse onderwijs: tien jaar later.
- Felsenstein, D. (1996). The University in the Metropolitan Arena: Impacts and Public Policy Implications. *Urban Studies*, 33 (9), pp. 1565-1580.
- Florida R., Gates G., Knudsen B. & Stolarick K. (2006). The university and the creative economy.
- Guiette, A., Schramme, A. & Vandenbempt, K. (2010). *Creatieve Industrieën in Vlaanderen anno 2010: een voorstudie*. Onderzoeksrapport Flanders DC. <http://www.flandersdc.be/view/nl/1397367-Flanders+DC+Studies.html>
- Guiette, A., Jacobs, S., Schramme, A. & Vandenbempt, K. (2011). *Creatieve Industrieën in Vlaanderen: Mappings en bedrijfseconomische analyse*. Onderzoeksrapport Flanders DC. <http://www.flandersdc.be/view/nl/1397367-Flanders+DC+Studies.html>
- Helliwell, J. & Putnam, R. (1999). Education and social capital. NBER, *Working paper*, n° 7121.
- Hoyman M. and Faricy C. (2009). It Takes a Village: A Test of the Creative Class, Social Capital and Human Capital Theories. *Urban Affairs Review*, 44(3), pp. 311-333.
- Hubbard, P. (2009). Geographies of studentification and purpose-built student accommodation: leading separate lives? *Environment and Planning A*, 41, pp. 1903-1923.
- Idea Consult (2008). SWOT-Analyse van de Gentse kenniseconomie (*studie in opdracht van Stad Gent, departement Werk en Economie*).
- Kot@gent (2010). Marktonderzoek: homes Ugent en privé-kotmarkt. *Onderzoek i.o.v. Sociale raad, Gent*.
- Manshanden, W.J.J. (2009). Kennis als Economische motor. Onderzoek naar het ruimtelijk-economisch effect van hoger onderwijs. *TNO-rapport*.
- Munro, M., Turok, I. & Livingston, M. (2009). Students in cities: a preliminary analysis of their patterns and effects. *Environment and Planning A*, 41, pp. 1805-1825.
- National HMO Lobby UK (2008). *Balanced Communities and Studentification*. Geraadpleegd op 04.05.2011 op <http://hmolobby.org.uk/>
- OECD (2007). *Higher education and regions: globally competitive, locally engaged*. OECD (Organisatiojn for Economic Co-operation and Development), p. 239. Geraadpleegd in april 2011 op www.sourceoecd.org/education/9789264034143
- Putnam, R.D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6 (1), pp. 65-78.
- Russo, A. P. & Sans, A.A. (2009). Student communities and landscapes of creativity: How Venice -the world's most touristed city- is changing. *European Urban and Regional Studies*, 16 (2), pp. 161-185.
- Schuyt, K. (1997), *Sociale cohesie en sociaal beleid*. Amsterdam: De Balie.
- Smith, D. P. (2002). Patterns and processes of studentification in Leeds. *Regional Review*, 12 (1), pp. 14-16.
- Smith, D.P. (2008). The politics of studentification and '(un)balanced' urban populations in the United Kingdom: an update. (*Working paper*). Geraadpleegd op 05.05.2011 op <http://www.nottinghamaction.org.uk/>
- SSH & Labyrinth (2010). *StadsCampus. Studentenstad Zwolle*.
- Stad Gent (2011). Gent maakt werk van kennis.
- Steinacker A. (2004). The Economic Effect of Urban Colleges on their Surrounding Communities. *Urban Studies*, 33(9), pp. 1161-1175.

- Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport (2011). Participatiesurvey 2011. Online te raadplegen op www.participatiesurvey.be
- Stolle, D. (1999). Onderzoek naar sociaal kapitaal. Naar een attitudinale benadering. *Tijdschrift voor Sociologie*, 20 (3-4), pp. 247-280.
- SumResearch (2008). Kwantitatieve analyse van de bevolking in Gent. *Studie in opdracht van Stad Gent*.
- SumResearch & Centrum voor economische studiën K.U.Leuven (2011). De sociaal-economische impact van het onroerend erfgoed(beleid) in Vlaanderen. *Onderzoek in opdracht van Vlaamse overheid, Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed, Afdeling Stedenbouwkundig beleid en Onroerend erfgoedbeleid*.
- Sustersic J, Kosi T., Nastav B.(2011): Flexible but segmented labour markets: the case of student mini-jobs in Slovenia, *Full paper for the conference 'Increasing Labor Market Flexibility', Insitute for Employment Research, Nürnberg (Germany), March 18-19, 2011*.
- Swinney P. (2011), Five facts & five questions on the relationship between universities & city economy. Online te raadplegen op www.centerforcities.org
- Universities UK (2006). *'Studentification': a guide to opportunities, challenges and practice*.
- Van Ede, S., Blankers, I. & Goudriaan, R. (2010). Studenten maken de stad? De impact van Nederlandse en buitenlandse studenten op hun gaststad – lessen voor Den Haag. *APE (rapport nr. 785)*.
- Van Herwegen, D., Siongers, J., Smits, W. & Vangoidsenhoven, G. (2009). *Amateurskunsten in beeld gebracht*. Onderzoek in opdracht van vzw Forum voor Amateurkunsten
- Vander Stichele, A. & Laermans, R. (2004). Cultuurparticipatie in Vlaanderen: een toetsing van de these van de culturele omnivoor. *Tijdschrift voor Sociologie*, 25 (2), pp. 195-225.
- Verhaeghe, P.P., Van Houtte, M., Vermeersch, H., Van de Putte, B.& Vercruyssen, A. (2010). De Studentenbarometer 2009-2010. Gent: Vakgroep Sociologie, Universiteit Gent.
- Vlaamse Onderwijsraad (2009). Handleiding registratie van kansengroepen.

Bijlage 1
**Vergelijkbare Europese steden:
cijfers en feiten**

Inwonersaantallen per stad

	INWONERSAANTAL	BRON
Gent	247.896	1/08/2011 – ibz.rrn.fgov.be
Aarhus (Denemarken)	310.956	01/01/2011 – statistikbanken.dk
Bordeaux (Frankrijk)	239.642	01/01/2011 op basis van 2008 – insee.fr
Graz (Oostenrijk)	263.413	01/07/2011 – graz.at
Ljubljana (Slovenië)	280.140	2011 – stat.si
Münster (Duitsland)	279.803	2010 – it.nrw.de
Utrecht (Nederland)	311.405	1/01/2011 ²⁹

Studentenaantallen per stad

Bij het interpreteren van deze gegevens moet steeds rekening gehouden worden met de onvolledigheid van de verschillende lijsten. Deze lijsten werden samengesteld op basis van wat tijdens een desktopresearch kon worden achterhaald. Tevens moet men rekening houden met het feit dat de gegevens uit verschillende jaartallen afkomstig zijn en dat bepaalde instelling op meerdere locaties gevestigd zijn. De cijfers hebben dus betrekking op instellingen en niet op specifieke campussen in de desbetreffende stad. Enkel de cijfers voor Gent hebben betrekking op hetzelfde academiejaar (2010-2011) en gelden specifiek voor de vestigingen op het grondgebied Gent.

Gent³⁰

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Universiteit Gent (2010-2011)	33.186
-------------------------------	--------

HOGESCHOOLSTUDENTEN

Artevelde Hogeschool (2010-2011)	10.966
Hogeschool Gent (2010-2011)	17.411
KAHO Sint-Lieven (2010-2011)	3.129
Wetenschap & Kunst (2010-2011)	2.022
Totaal	64.353

29 Gemeente Utrecht, 2011. Utrecht Monitor 2011. Utrecht, mei 2011, pp.116

30 Databank Hoger Onderwijs, cijfers inclusief uitschrijving 2010-2011

Aarhus³¹

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Århus Universitet (15/06/2011)	38.034
Danmarks Pædagogiske Universitatsskole (2011)	4.000

HOGESCHOOLSTUDENTEN

Århus TECH (2011)	3.500
Århus Købmandsskole (15/09/2010)	2.751
Jordbrugets UddannelsesCenter Århus (2010)	3.100
Erhvervsakademi Århus (2010)	
Sport School Århus	onbekend
Arkitektskolen Århus (2010)	850
Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (2009)*	1.460
Det Jyske Kunstakademi (2011)	47
Det Jyske Musikkonservatorium (2011)	350
Handelshøjskolen Århus Universitet (2011)	16.678
Ingeniørhøjskolen I Århus (2009)	2.276
Århus Maskinmesterskole (2011)	700
VIA University College (2011)**	17.000
Totaal***	90.746

* Bestaat uit 2 campussen waarvan er één in Aarhus gevestigd is.

** Bestaat uit 8 campussen waarvan er slechts één in Aarhus gevestigd is.

*** Rekening houdend met vorige opmerkingen is dit cijfer ene overschatting van de realiteit.

31 Samengesteld op basis van au.dk – dpu.dk – aarhustech.dk – aabc.dk – eaaa.dk – europeanfilmcollege.com – aarch.dk – dmjx.dk – djkknu – musikkons.dk – iha.dk – maritimecenter.dk – viauc.com

Bordeaux³²

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Bordeaux 1 Sciences Technologies (2010)	9.500
Bordeaux 2 Victor Segalen (2010)	21.474
Bordeaux 3 Michel de Montaigne (2010)	15.200
Bordeaux 4 Montesquieu (2010)	18.200
Institut Polytechnique de Bordeaux (IPB) (2009)	1.800
Ecole Nationale d'Ingénieurs des Travaux Agricoles de Bordeaux (ENITAB) (2010)	550
Ecole nationale supérieure d'arts et métiers (ENSAM) (2011)*	4.500
Institut d'études politiques de Bordeaux (Sciences PO) (2011)	1.300

HOGESCHOOLSTUDENTEN

Ecole nationale de la magistrature	onbekend
Institut des hautes études économiques et commerciales (INSEEC)**	11.000
Bordeaux Management School (BEM)***	3.200
Association St Joseph de Tivoli Sup	onbekend
Ecole nationale supérieure d'architecture et de paysage de Bordeaux	900
Ecole des beaux-arts	Onbekend
Institut supérieur européen de gestion****	1.100
Totaal*****	88.724

* Bestaat uit 8 campussen waarvan één in Bordeaux is gevestigd.

** Bestaat uit 5 campussen waarvan één in Bordeaux is gevestigd.

*** Bestaat uit 3 campussen waarvan één in Bordeaux is gevestigd.

**** Bestaat uit 7 campussen waarvan één in Bordeaux is gevestigd.

***** Rekening houdend met vorige opmerkingen is dit cijfer een overschatting van de realiteit.

32 Samengesteld op basis van u-bordeaux.fr – univ-bordeauxsegalen.fr – u-bordeaux3.fr – u-bordeaux4.fr – ipb.fr – enitab.fr – ensam.fr – sciencespobordeaux.fr – inseece-france.com – bem.edu – bordeaux.archi.fr – iseg.fr

Graz³³

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Karl-Franzen-Universität Graz (2010-2011)	30.279
Medizinische Universität Graz (2010)	4.157
Technische Universität Graz (2010)	11.681
Universität für Musik und darstellende Kunst Graz (2010)	2.297
NAWI Graz (2010)	2.536

HOGESCHOOLSTUDENTEN

Campus 02 (2010-2011)	1.792
FH Joanneum (2009-2010)	3.428
Pädagogische Hochschule Steiermark (2008)	2.085
Kirchliche Pädagogische Hochschule Graz	onbekend
Totaal	58.255

Ljubljana³⁴

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Univerza v Ljubljani (2010)	61.000
-----------------------------	--------

HOGESCHOOLSTUDENTEN

Inštitut A.V.A. Akademija za vizualne umetnosti	onbekend
GEA College of Entrepreneurship (2011)	1.400
Institutum Studiorum Humanitatis Ljubljana	onbekend
Ljubljanska psihoanalitska šola	onbekend
Academy of design	onbekend
College of Accounting	onbekend
College of Services	onbekend
Faculty of Media	onbekend
IBS International business School	onbekend
Jozef Stefan International Postgraduate School	onbekend
Totaal	62.400

33 Samengesteld op basis van uni-graz.at – meduni-graz.at – tugraz.at – kug.ac.at – nawigraz.at – capmpus02.at – fh-joanneum.at – phst.at

34 Samengesteld op basis van uni-lj.si – gea-college.si

Münster³⁵

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Westfälische Wilhelms-Universität (2011)	37.200
--	--------

HOGESCHOOLSTUDENTEN

Fachhochschule Münster (2009)	9.750
Katholische Hochschule Nordrhein Westfalen (KathoNRW) (2008)	850
Philosophisch-Theologische Hochschule Münster gemeinnützige GmbH (2010)	100
Kunstakademie Münster-Hochschule für Bildende Künste (2011)	300
Fachhochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung (2009)	6.300
Fachhochschule für öffentliche Verwaltung NRW (2011)	6.800
Deutsche Hochschule der Polizei (2011)	2.120
Totaal	63.420

Utrecht³⁶

UNIVERSITEITSSTUDENTEN

Universiteit Utrecht (2010-2011)	30.344
Faculteit Katholieke Theologie (Universiteit van Tilburg)	onbekend
Open Universiteit, studiecentrum Utrecht (2010)	26.170
Tias Nimbas Business School ³⁷	onbekend
Universiteit voor Humanistiek (2011)	400
Totaal universiteitsstudenten	56.914

HBO: HOGER BEROEPSONDERWIJS

Ariënsinstituut	onbekend
Bella Hendriks Modevakschool	onbekend
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (2011)	3.800
Hogeschool Utrecht (2010)	38.396
Instituut voor Psychosynthese (2010)	100
InterCollege Business school ³⁸	onbekend
OSR Juridische Opleidingen	onbekend
PC Hogeschool Marnix Academie (2010)	337
Stichting Collegium Musicum Ultrajectinum	onbekend
Totaal HBO	42.633
Totaal	99.547

35 Gebaseerd op uni-muenster.de – fh-muenster.de – katho-nrw.de – pth-muenster.de – kunstakademie-muenster.de – fhbund.de – fhoev.nrw.de – dhpol.de

36 www.uu.nl, www.ou.nl, www.uvh.nl, www.hku.nl, www.hu.nl, www.psychosynthese.nl, www.marnixacademie.nl

37 Utrecht is één van de zes steden waar een vestiging is.

38 Utrecht is één van de drie steden waar een vestiging is.

Bijlage 2

Werking en begrippen hoger onderwijs

Het hoger onderwijs in Vlaanderen³⁹

De instellingen hoger onderwijs in Gent behoren allen tot een associatie: een samenwerkingsverband tussen universiteiten en hogescholen. UGent, HOGent en Artevelde HS behoren tot de Associatie Universiteit Gent. KAHO Sint-Lieven en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst behoren tot de associatie K.U. Leuven. De associaties hebben als doel het bevorderen van de wisselwerking tussen onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in de opleidingen aan de hogescholen.

Sinds de Bologna-akkoorden is het hoger onderwijs in Vlaanderen hervormd tot een eenvormige structuur, namelijk de bachelor-master-structuur. Het hoger onderwijs bestaat daardoor uit het 'hoger professioneel onderwijs' en het 'hoger academisch onderwijs'. Het eerste is het domein van de hogescholen. Het tweede wordt georganiseerd door zowel de universiteiten als de hogescholen binnen een associatie. Het inkantelingsproces voorziet een integratie van de masteropleidingen binnen de universiteiten tegen het academiejaar 2013-2014.

Sinds het flexibiliseringsdecreet (decreet van 30 april 2004 betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hoger onderwijsmaatregelen) verloopt de studieloopbaan van een student niet meer per studiejaar. Sinds het decreet is het creditsysteem in voege, dit systeem maakt het de studenten mogelijk om een individueel studietraject uit te werken.

Zo kan een student kiezen uit drie soorten contracten: het diploma-, credit- of examencontract. Het diplomacontract is het klassieke contract waarbij de student is ingeschreven voor een opleiding, vervolgens examens aflegt en de student de mogelijkheid heeft om een diploma te behalen. Het examencontract is net als het diplomacontract gericht op het behalen van een diploma, de student is dus ingeschreven voor een volledige opleiding, maar het contract voorziet niet dat de student de lessen bijwoont: enkel het examen wordt afgelegd. Het creditcontract is niet gericht op het behalen van een diploma, het dient enkel om creditbewijzen te behalen voor bepaalde opleidingsonderdelen.

Een student kan in het geval van een diplomacontract – het courante diploma dus – kiezen voor een modeltraject (MOT) of een geïndividualiseerd traject (GIT). Het eerste bestaat uit een voltijds (60 studiepunten) of deeltijds (30 studiepunten) traject. Het tweede is een traject dat afwijkt van het modeltraject. Dit omwille van vrijstellingen, hernemingen van opleidingsonderdelen of om het traject af te stemmen op de persoonlijke onderwijssituatie.

Ook nieuw is het systeem van leerkrediet. Het doel hiervan is de bewaking van de studievoortgang. Een student start in principe met 140 studiepunten. Bij de inschrijving gebruikt de student die punten voor de verschillende opleidingsonderdelen. Slaagt de student voor een opleidingsonderdeel dan verdient hij de studiepunten terug. Studenten die niet slagen voor een opleidingsonderdeel verliezen de studiepunten. Onderwijsinstellingen kunnen studenten die al hun studiepunten verloren hebben weigeren.

Soorten opleiding in het hoger onderwijs⁴⁰

Er zijn 22 erkende hogescholen en 7 erkende universiteiten in Vlaanderen en Brussel die Nederlandstalig hoger onderwijs mogen inrichten. De volgende opleidingstypes mogen worden aangeboden:

- Academisch gerichte bachelor
- Professioneel gerichte bachelor
- Bachelor-na-bachelor
- Master
- Master-na-master
- Doctoraat
- Postgraduaat
- Specifieke lerarenopleiding.

³⁹ <http://www.ugent.be> & <http://www.hogent.be>

⁴⁰ Zoals vastgelegd in het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

De bacheloropleidingen kunnen professioneel of academisch gericht zijn. De masteropleidingen zijn in principe academisch gericht maar kunnen tevens een professionele gerichtheid hebben. Hogescholen bieden in principe professionele opleidingen aan die leiden tot de graad van bachelor. In associatie met een universiteit mogen de hogescholen ook academische opleidingen aanbieden die leiden tot de graad van bachelor of master. De universiteiten bieden enkel academische opleidingen aan⁴¹.

Er zijn drie soorten **bacheloropleidingen**. De professioneel en academisch gerichte bachelors omvatten 180 studiepunten. De academische bachelor geeft rechtstreeks toegang tot een master. De bachelor-na-bachelor opleiding is een specialisatie die aansluit op een professionele bachelor en omvat tenminste 60 studiepunten.

Er zijn drie soorten **masteropleidingen**. De gewone masteropleiding omvat tenminste 60 studiepunten. De master-na-masteropleiding sluit aan op een masteropleiding en omvat tevens tenminste 60 studiepunten. De derde soort is de master na professionele bachelor. Dit opleidingstype is in principe enkel toegankelijk indien eerst een schakelprogramma wordt gevolgd.

Enkel de universiteiten mogen opleidingen aanbieden die leiden tot de **academische graad van doctor**. De opleiding wordt afgesloten met een doctoraatsproefschrift. Een **postgraduaatopleiding** heeft de bedoeling om de competenties van bachelors of masters te verdiepen. De opleiding omvat tenminste 20 studiepunten, zowel hogescholen als universiteiten mogen ze aanbieden. De specifieke lerarenopleiding na master omvat 60 studiepunten en moet leiden tot het diploma van leraar. De opleiding vervangt de academische initiële lerarenopleiding.

In DHO wordt onderscheid gemaakt tussen de 'Academische graad van doctor' en '**Doctoraatsopleiding**'. De eerste categorie bestaat uit de opleidingen die leiden tot de academische graad van doctor waarvan in de vorige alinea melding is gemaakt. De tweede categorie is een programma dat als extra vormingspakket aan doctoraatsstudenten wordt aangeboden. Wordt het programma afgewerkt dan krijgt de doctorandus het getuigschrift van de doctoraatsopleiding. Het betreft hier dus steeds een extra opleidingspakket bovenop de opleiding die leidt tot de academische graad van doctor

Naast deze opleidingstypes zijn er ook **schakel- en voorbereidingsprogramma's**. Dit zijn geen opleidingen die leiden tot een diploma maar overgangsprogramma's. Het voorbereidingsprogramma dient om een student voor te bereiden op een master die niet aansluit bij de bachelor die de student heeft gevolgd. Een schakelprogramma dient als overgang tussen een professionele bachelor en een master.

Databank Hoger Onderwijs

De Vlaamse hoger onderwijsinstellingen zijn voor hun financiering afhankelijk van de Vlaamse Overheid. Een deel van de financiering is gebaseerd op het aantal studenten en op het soort opleiding en contract. Vandaar dat het voor het Departement Onderwijs en Vorming noodzakelijk is om over exacte informatie te beschikken van de verschillende onderwijsinstellingen. Deze informatie wordt bijgehouden in Databank Hoger Onderwijs van het Departement Onderwijs en Vorming⁴². De onderwijsinstellingen registreren zelf de gegevens van hun studenten in het systeem.

Er zijn 4 meetmomenten of laadoperaties (LAO's) per academiejaar:

- LAO1: 31 oktober. In het kader van de publicatie 'Hoger onderwijs in cijfers'.
- LAO2: 15 maart. Dit is de deadline voor de registratie van heroriënteringen.
- LAO3: 30 september. In het kader van de publicatie van het statistisch jaarboek.
- LAO4: 15 december. Uiterlijk die datum moet de registratie van het vorig academiejaar zijn afgerond door de onderwijsinstellingen.

⁴¹ Decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

⁴² De databank valt onder de bevoegdheid van de Afdeling Hoger Onderwijs van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenonderwijs en Studietoelagen behorende tot het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Regering.

Van de studenten die via een uitwisselingsprogramma studiepunten volgen aan een buitenlandse instelling worden de volgende gegevens in DHO geregistreerd: aantal studiepunten, instelling hoger onderwijs en uitwisselingsprogramma.

VLOR-kansengroepen

De VLOR is de strategische adviesraad van de Vlaamse Regering (beleidsdomein Onderwijs en Vorming). In 2008 heeft de VLOR een 'Advies over de registratie van kansengroepen' gepubliceerd waarin gepleit wordt voor een decretaal initiatief van de Vlaamse overheid of tijdens het uitblijven van een dergelijk initiatief een sectoraal akkoord met betrekking tot de registratie van doelgroepstudenten door de instellingen hoger onderwijs. Omwille van het uitblijven van beide initiatieven heeft de VLOR in 2009 een 'Handleiding registratie van kansengroepen' opgesteld. De handleiding bestaat in se uit een vragenlijst die door de onderwijsinstelling aan de student kan worden voorgelegd.

De VLOR onderscheidt de volgende kansengroepen:

- *Studenten met een functiebeperking*: "Volgens het financieringsdecreet is een student(e) met een functiebeperking een student(e) die ingeschreven is bij het VAPH⁴³." VLOR (2009).
- *Werkstudenten*: Volgens het financieringsdecreet is een werkstudent(e) een student(e) die in het bezit is van een bewijs van tewerkstelling in dienstverband met een omvang van ten minste 80 uren per maand OF in het bezit is van een bewijs van uitkeringsgerechtigde werkzoekende en de opleiding kadert binnen de door de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling voorgestelde traject naar werk EN nog niet in het bezit is van een tweede cyclusdiploma of masterdiploma EN ingeschreven is in een studietraject met specifieke onderwijs- en leervormen en met specifieke modaliteiten van begeleiding en aanbod, dat als zodanig geregistreerd is in het hogeronderwijsregister. De afzonderlijke registratie in het hogeronderwijsregister impliceert niet dat het hier een nieuwe opleiding betreft, zoals bepaald in artikel 60septies van het structuurdecreet." VLOR (2009).
- *Beursstudenten*: "Volgens het financieringsdecreet is een beursstudent(e) een student(e) die een studietoelage ontvangt van de Vlaamse Gemeenschap." VLOR (2009).
- *Allochtone studenten*: "een allochtone student(e) is een student(e) die een hoofdverblijfplaats heeft in België op het moment van de inschrijving/ registratie EN minstens een ouder of minstens twee grootouders heeft die de Belgische nationaliteit niet bezit of bezat bij de geboorte (uitgezonderd Nederlanders, Fransen, etc.) EN minstens twee jaar secundair onderwijs gevolgd heeft in België." VLOR (2009).
- *Nieuwkomers*: "Een student(e) nieuwkomer is een student(e) die een hoofdverblijfplaats heeft in België op het moment van de inschrijving/ registratie EN minstens een ouder of minstens twee grootouders heeft die de Belgische nationaliteit niet bezit of bezat bij de geboorte (uitgezonderd Nederlanders, Fransen, etc.) EN minder dan twee jaar secundair onderwijs gevolgd heeft in België." VLOR (2009).
- *Internationale studenten*: "Een internationale student(e) is een student(e) die een andere nationaliteit heeft dan de Belgische; EN die tijdelijk in België verblijft om studieredenen OF waarvan de ouders in het kader van hun beroep tijdelijk in België verblijven." VLOR (2009).
- *Anderstalige studenten*: "Een anderstalige student(e) is een student(e) waarvan de taal die de student in het gezin spreekt, verschilt van het Nederlands: daaronder wordt de taal verstaan die de student meestal spreekt met moeder en/of vader, en/of broers en zussen." VLOR (2009).

- *Studenten uit een kortgeschoold milieu*: “Een student(e) uit een kortgeschoold milieu is een student(e) waarvan de moeder en/of de vader het secundair onderwijs niet heeft voltooid.” VLOR (2009).
- *Studenten met een niet-traditionele vooropleiding*: “Studenten van wie de vooropleiding hen onvoldoende heeft voorbereid op de gekozen studierichting en/of studieniveau in het hoger onderwijs.” VLOR (2009).
- *Herintreders*: “Een herintreder is een student(e) waarvoor minimaal twee jaar verlopen zijn tussen het einde van zijn of haar laatst gevolgde schooljaar SO en de aanvang van het academiejaar waarvoor hij of zij zich inschrijft EN die de voorbije twee jaar geen leertraject in het hoger onderwijs gevolgd heeft.” VLOR (2009).
- *Studenten met een gezinslast*: “Een student(e) met een gezinslast is een student die een of meerdere personen ten laste heeft.” VLOR (2009).

Definities uit de decreten van de Vlaamse Overheid betreffende het hoger onderwijs

- **Decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen**
 - *Generatiestudent*: “een student die zich, in een bepaald academiejaar, voor het eerst inschrijft met een diplomacontract voor een professioneel of academisch gerichte bachelor in het Vlaamse hoger onderwijs. Het statuut van generatiestudent geldt voor dat volledige academiejaar.”
- **Decreet van 30 april 2004 betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen.**
 - *Bijna-beursstudent*: “een student die geen studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangt, maar waarvan het referentie-inkomen ten hoogste 1.240 euro boven de financiële maximumgrens bepaald in de regelgeving betreffende de studietoelagen ligt. Het bedrag van 1.240 euro wordt geïndexeerd overeenkomstig artikel 67.”
 - *Creditbewijs*: “de erkenning van het feit dat een student blijkens een examen de competenties, verbonden aan een opleidingsonderdeel, heeft verworven. Deze erkenning wordt vastgelegd in een document of een registratie. De verworven studiepunten, verbonden aan het betrokken opleidingsonderdeel, worden aangeduid als ‘credits.’”
 - *Creditcontract*: “een contract, aangegaan door een instellingsbestuur met de student die zich inschrijft met het oog op het behalen van (een) creditbewij(s) (zen) voor één of meer opleidingsonderdelen.”
 - *Diplomacontract*: “een contract, aangegaan door een instellingsbestuur met de student die zich inschrijft met het oog op het behalen van een graad of diploma van een opleiding of die zich inschrijft voor een schakel- of voorbereidingsprogramma.”
 - *Examencontract*: “een contract, aangegaan door een instellingsbestuur met de student die zich onder de door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden inschrijft voor het afleggen van examens met het oog op het behalen van: a) een graad of een diploma van een opleiding, of b) een creditbewijs voor één of meer opleidingsonderdelen.”
 - *Vorbereidingsprogramma*: “een programma dat kan worden opgelegd aan een student die niet in het bezit is van een diploma dat op rechtstreekse wijze toelating verleent tot de opleiding waarvoor hij zich wenst in te schrijven.”
 - *Schakelprogramma*: “een programma dat kan worden opgelegd aan een student die zich wenst in te schrijven voor een mastersopleiding op grond van een in het professioneel hoger onderwijs uitgereikt bachelorsdiploma...”

Actuele inzichten, betrouwbare cijfers, de tendenzen, juist geïnterpreteerd. Data-Analyse & GIS (Strategie en Coördinatie) ondersteunt het stadsbestuur en beleidsmakers met onderzoek, statistiek en advies en fungeert als aanspreekpunt voor cijfers en analyses over Gent.

Meer weten? www.gent.be/geintincijfers en www.gent.be/bestuur/cijfers en trends Data-Analyse & GIS: 09 266 53 22 of statistiek@gent.be

